

T.C.

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA KURUM
DENETİMİNİN İNCELENMESİ

Behiye ERTAŞ

Tez Danışmanı

Yrd.Doç.Dr. Celal Teyyar UĞURLU

SİVAS
2012

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “İlköğretimde Kurum Denetiminin İncelenmesi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak kurallarına ve etik değerlere uyularak yazıldığını ve yararlanılan eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bilimsel etik ilkelerine uygun olarak atıfta bulunulduğunu belirtir bunu onurumla doğrularım.

28/12/2012
B. Ertaş
Behiye ERTAŞ

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Behiye ERTAŞ tarafından hazırlanan “İlköğretim Okullarında Kurum Denetiminin İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 28/12/2012 tarihinde *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği* nin ilgili maddesi uyarınca yapılan **Tez Savunma Sınavı** sonucunda **başarılı** bulunarak, jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi ve Tef Planlaması ve Ekonomisi bilim dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Yrd.Doç.Dr. İ.Hakkı KIZILOLUK

İmza

Danışman: Yrd.Doç.Dr. Celal Teyyar UĞURLU

Üye: Yrd.Doç.Dr. Soner DOĞAN

Üye:

Üye:

Prof. Dr. Mustafa Hilmi BULUT
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	452797
İşlem Türü	İşlemede
Yazar Adı / Soyadı	Behiye Ertuş
Uyruğu / T.C.Kimlik No	T.C. 42373386220
Telefon / Cep Telefonu	
e-Posta	mugedagdeviren84@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	İlköğretim Okullarında Kurum Denetiminin İncelenmesi
Tezin Tercümesi	Analysis Of Institutional Inspection In Elementary Schools
Konu Başlıkları	Eğitim ve Öğretim
Üniversite	Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bölüm	Eğitim Bilimleri Bölümü
Anabilim Dalı	Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Bilim Dalı / Bölüm	Eğitim Yönetimi, Tefişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2012
Sayfa	181
Tez Danışmanları	Yrd. Doç. Dr. Celal Teyyar UĞURLU
Dizin Terimleri	Okul yöneticileri=School administrators Denetçiler=Inspectors
Önerilen Dizin Terimleri	Kurum denetimi=Instution Inspection
Yayımlama İzni	☒ Tezimin yayımlanmasına izin veriyorum ☐ Ertelemesini istiyorum

a. Yukarıda başlığı yazılı olan tezinin, ilgilenenlerin incelemesine sunulmak üzere Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından arşivlenmesi, kağıt, mikroform veya elektronik formatta, internet dahil olmak üzere her türlü ortamda çoğaltılması, ödünç verilmesi, dağıtımı ve yayımı için, tezimize ilgili fikri mülkiyet haklarımız saklı kalmak üzere hiçbir ücret (royalty) ve erteleme talep etmeksizin izin verdiğimi beyan ederim.

09.01.2013

imza: *B. Ertuş*.....

Yazdır

TEŞEKKÜR

Gerek bu çalışma süresince gerek diğer zamanlarda emeğini benden hiç esirgemeyen olumlu tavırları, yapıcı ve yönlendirici önerileri ile bana yol gösteren tez danışmanım sayın Yrd.Doç.Dr. Celal Teyyar Uğurlu'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca emekleri geçen tüm bölüm hocalarıma ayrı ayrı teşekkür ederim.

Lisans eğitimim ve yüksek lisans eğitimim boyunca her türlü sıkıntıda kapısını çaldığım ve hiçbir zaman beni geri çevirmeyerek yardımlarıyla ve yapıcı önerileri ile bana yol gösteren sayın Yrd.Doç.Dr. Recep Ercan'a teşekkür ederim.

Yabancı literatürdeki çalışmalarında yardımlarını esirgemeyen Hatice Aksoy'a ve bu süreçte emeklerini esirgemeyen çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Bu çalışmayı hazırlamak amacıyla çok değerli vakitlerini ayıran ilköğretim okulu yöneticilerine teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatım boyunca maddi ve manevi fedakârlıklarını benden hiç esirgemeyen babama, yüksek lisans eğitimim boyunca her türlü zorluğu birlikte aştığım ve anlayışıyla sürekli yanımda olan sevgili eşim Hakan Ertaş'a araştırma sürecinde desteğini ve yardımını hiç esirgemeyen eniştem Evrim Çevik ve ablam Özge Dağdeviren Çevik'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışma esnasında ve hayatımda teşekkürü en çok hak eden iki insan var. Canım anneciğim; bunca yıl benim için göstermiş olduğun fedakârlıkların karşılığını ödemem imkânsız. Bu çalışma sürecinde sadece bana değil, kızıma da bir anne ilgisi, şefkati ve emeği göstermiş olduğundan sana sonsuz minnettarım. Hayatıma anlam katan kızım Mügenaz, bu tez sana göstermem gereken ilgiden ve birlikte geçireceğimiz zamanlardan çalınarak hazırlanmış bir çalışmadır. Bu süreçte bana gösterdiğin anlayış ve fedakârlık için ne kadar teşekkür etsem azdır.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
TABLOLAR LİSTESİ.....	vi
ÖZET.....	x
ABSTRACT.....	xiii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. YÖNETİM	5
1.3. EĞİTİM YÖNETİMİ	6
1.4. DENETİM	7
1.4.1. Eğitim Denetimi	10
1.4.2. Denetimin Gereklilik ve Önemi	10
1.4.3. Denetimin Amacı	11
1.4.4. Denetimin İşlevleri	15
1.4.5. Denetim Yaklaşımları	16
1.4.5.1. Bilimsel Denetim Yaklaşımı	16
1.4.5.2. Sanatsal Denetim Yaklaşımı	17
1.4.5.3. Öğretimsel Denetim Yaklaşımı	19
1.4.5.4. Kliniksel Denetim Yaklaşımı	20
1.4.5.5. Gelişimsel Denetim Yaklaşımı.....	22
1.4.5.6. Farklılaştırılmış Denetim Yaklaşımı	23
1.5. DÜNYADA EĞİTİM DENETİMİ	24
1.5.1. Fransa	24
1.5.2. Danimarka	25
1.5.3. İtalya	25
1.5.4. Avusturya	26
1.5.5. İspanya	26

1.5.6. Hollanda	27
1.5.7. Almanya	28
1.5.8. İngiltere	29
1.5.9. ABD	30
1.5.10. Finlandiya.....	30
1.5.11. Japonya.....	31
1.5.12. İsrail.....	31
1.5.13. Rusya.....	32
1.6. TÜRKİYE’DE DENETİM.....	33
1.6.1. Cumhuriyetten Önce	33
1.6.2. Cumhuriyet Dönemi	36
1.7. TÜRKİYE’DE İLKÖĞRETİM KURUMLARININ DENETİMİ	45
1.7.1. İlköğretim Kurumlarının Denetimi	45
1.7.2. İlköğretim Kurumlarının Denetiminin İlkeleri.....	46
1.7.3. İlköğretim Kurumlarının Denetiminde Göz Önünde Bulundurulacak Usul Ve Esaslar	47
1.7.4. İlköğretim Kurumlarının Denetiminde Dikkat Edilecek Hususlar	48
1.7.5. İlköğretim Kurumlarının Denetiminin Yapılışı.....	49
1.7.6. İlköğretim Kurumlarının Denetiminde İncelenecek Durumlar	49
1.8. PROBLEM CÜMLESİ	53
1.8.1. Alt Problemler	53
1.9. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	54
1.10. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	55
1.11. SAYILTILAR	55
1.12. SINIRLILIKLAR	56
1.13. TANIMLAR.....	56
İKİNCİ BÖLÜM	57
2. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	57
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	70

3. YÖNTEM.....	70
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	70
3.1.1. Nicel Boyut	70
3.1.2. Nitel Boyut	70
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	71
3.2.1. Evren	71
3.3. VERİ TOPLAMA ARACI.....	73
3.3.1. Nicel Veri Toplama Araçları	73
3.3.2. Nitel Veri Toplama Araçları	75
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI.....	76
3.4.1. Nicel Verilerin Toplanması.....	77
3.4.2. Nitel Verilerin Toplanması.....	79
3.5. VERİLERİN ANALİZİ.....	80
3.5.1. Nicel Verilerin Analizi	80
3.5.2. Nitel Verilerin Analizi.....	81
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	83
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	83
4.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME AİT BULGULAR VE YORUM	83
4.2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR.....	91
4.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR	
.....	100
4.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR	
.....	108
4.5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR	115
4.6. ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR	121
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	128
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	128
5.1. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİNE İLİŞKİN SONUÇLAR	
.....	128

5.1.1 İlköğretimde Gerçekleştirilen Kurum Denetimlerinde “Fiziki Durum” Boyutuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	128
5.1.2 İlköğretimde Gerçekleştirilen Kurum Denetimlerinde “Eğitim Öğretim Ve Değerlendirme” Boyutuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	130
5.1.3 İlköğretimde Gerçekleştirilen Kurum Denetimlerinde “Öğrenci İşleri” Boyutuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar ...	132
5.1.4 İlköğretimde Gerçekleştirilen Kurum Denetimlerinde “Personel ve Büro İşleri ” Boyutuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	133
5.1.5 İlköğretimde Gerçekleştirilen Kurum Denetimlerinde “Hesap Ayniyat ve Döner Sermaye” Boyutuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	135
5.1.6 İlköğretimde Gerçekleştirilen Kurum Denetimlerinde “Demirbaş İşleri” Boyutuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar ..	137
KAYNAKÇA	142
EKLER	153

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1 Sivas İli Merkez İlçesinde Bulunan İlköğretim Okulu Okul Müdürü Ve Müdür Yardımcısı Sayıları.....	71
Tablo 3.2 Sivas İli Merkez İlçesinde Bulunan İlköğretim Okulu Okul Müdürü Ve Müdür Yardımcılarının Cinsiyete Göre Dağılımları.....	72
Tablo 3.3 Sivas İli Merkez İlçesinde Bulunan İlköğretim Okullarının Kurum Tiplerine Göre Dağılımı.....	72
Tablo 3.4 Okul Yöneticilerinin Kurum Denetimi Alt Boyutlarına Göre Cronbach's Alpha Güvenirlilik Katsayıları	74
Tablo 3.5 Çalışma Grubunun Görev Yaptıkları Okulların Kurum Tiplerine Göre Dağılımı	77
Tablo 3.6 Çalışma Grubunun Görev Unvanlarına Göre Dağılımları.....	77
Tablo 3.7 Çalışma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımları	78
Tablo 3.8 Çalışma Grubunun Kıdem Yılına Göre Dağılımları.....	78
Tablo 3.9 Çalışma Grubunun Öğretmenlik Alanına Göre Dağılımları.....	78
Tablo 3.10 Seçeneklere Göre Kodlanan Puan Aralığı	81
Tablo 4.2 Okul Yöneticilerinin “Fiziki Durum” Boyutuna İlişkin Kıdem Değişkenine Göre Cramer's V Sonuçları	86
Tablo 4.13 Okul Yöneticilerinin “Fiziki Durum” Boyutuna İlişkin Görev Unvanı Değişkenine Göre Cramer's V Sonuçları.....	86
Tablo 4.4 Okul Yöneticilerinin “Fiziki Durum” Boyutuna İlişkin Kurum Tipi Değişkenine Göre Cramer's V Sonuçları.....	87

Tablo 4.5 “Fiziki Durum Denetiminde Daha Çok Hangi Alanda Denetim Yapılmaktadır ?” Sorusuna Ait Bulgular.....	87
Tablo 4.6 Fiziki Durum Denetlemesine İlişkin Önerileriniz Nelerdir? Sorusuna Ait Bulgular.....	90
Tablo 4.7 Okul Yöneticilerinin “Eğitim-Öğretim ve Değerlendirme” Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapma Değerleri.....	92
Tablo 4.8 Okul Yöneticilerinin “Eğitim-Öğretim ve Değerlendirme” Boyutuna İlişkin Kıdem Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları.....	94
Tablo 4.9 Okul Yöneticilerinin “Eğitim-Öğretim ve Değerlendirme” Boyutuna İlişkin Görev Unvanı Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları.....	94
Tablo 4.10 Okul Yöneticilerinin “Eğitim-Öğretim ve Değerlendirme” Boyutuna İlişkin Kurum Tipi Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları.....	95
Tablo 4.11 “Eğitim-Öğretim ve Değerlendirme Denetiminde Daha Çok Hangi Alanda Denetim Yapılmaktadır ?” Sorusuna Ait Bulgular.....	96
Tablo 4.12 Eğitim Öğretim-Değerlendirme Denetimlerine Önerileriniz Nelerdir? Sorusuna Ait Bulgular.....	98
Tablo 4.13 Okul Yöneticilerinin “Öğrenci İşleri” Boyutuna İlişkin Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	101
Tablo 4.14 Okul Yöneticilerinin “Öğrenci İşleri” Boyutuna İlişkin Kıdem Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları.....	103
Tablo 4.15 Okul Yöneticilerinin “Öğrenci İşleri” Boyutuna İlişkin Görev Unvanı Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları.....	103
Tablo 4.16 Okul Yöneticilerinin “Öğrenci İşleri” Boyutuna İlişkin Kurum Tipi Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları.....	104

Tablo 4.17 “Öğrenci İşleri Denetiminde Daha Çok Hangi Alanda Denetim Yapılmaktadır ?” Sorusuna Ait Bulgular	104
Tablo 4.18 “Öğrenci İşlerinin Denetimine İlişkin Önerileriniz Nelerdir?” Sorusuna Ait Bulgular.....	106
Tablo 4.19 Okul Yöneticilerinin “Personel ve Büro İşleri” Boyutuna İlişkin Göre Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapma Değerleri.....	108
Tablo 4.20 Okul Yöneticilerinin “Personel ve Büro İşleri” Boyutuna İlişkin Kıdem Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları.....	111
Tablo 4.21 Okul Yöneticilerinin “Personel ve Büro İşleri” Boyutuna İlişkin Görev Unvanı Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları	111
Tablo 4.22 Okul Yöneticilerinin “Personel ve Büro İşleri” Boyutuna İlişkin Kurum Tipi Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları	112
Tablo 4.23 “Personel ve Büro İşleri Denetiminde Daha Çok Hangi Alanda Denetim Yapılmaktadır ?” Sorusuna Ait Bulgular	112
Tablo 4.24 “Büro ve Personel İşlerinin Denetimine İlişkin Önerileriniz Nelerdir?” Sorusuna ait bulgular.....	114
Tablo 4.25 Okul Yöneticilerinin “Hesap Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	115
Tablo 4.26 Okul Yöneticilerinin “Hesap-Ayniyat Döner Sermaye İşleri” Boyutuna İlişkin Kıdem Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları	117
Tablo 4.27 Okul Yöneticilerinin “Hesap-Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” Boyutuna İlişkin Görev Unvanı Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları.....	117
Tablo 4.28 Okul Yöneticilerinin “Hesap-Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” Boyutuna İlişkin Kurum Tipi Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları	118

Tablo 4.29 “Hesap-Ayniyat Ve Döner Sermaye İşleri Denetiminde Daha Çok Hangi Alanda Denetim Yapılmaktadır ?” Sorusuna Ait Bulgular.....	118
Tablo 4.30 “Hesap-Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri Denetimine İlişkin Önerileriniz Nelerdir?” Sorusuna Ait Bulgular.....	120
Tablo 4.31 Okul Yöneticilerinin “Demirbaş İşleri” Boyutuna İlişkin Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	121
Tablo 4.32 Okul Yöneticilerinin “Demirbaş İşleri” Boyutuna İlişkin Kıdem Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları.....	123
Tablo 4.33 Okul Yöneticilerinin “Demirbaş İşleri” Boyutuna İlişkin Görev Unvanı Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları.....	124
Tablo 4.34 Okul Yöneticilerinin “Demirbaş İşleri” Boyutuna İlişkin Kurum Tipi Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları.....	124
Tablo 4.35 “Demirbaş İşleri Denetiminde Daha Çok Hangi Alanda Denetim Yapılmaktadır ?” Sorusuna Ait Bulgular.....	125
Tablo 4.36 “Demirbaş İşlerinin Denetimine İlişkin Önerileriniz Nelerdir?” Sorusuna Ait Bulgular.....	127

ÖZET

ERTAŞ, Behiye, İlköğretim Okullarında Kurum Denetiminin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2012.

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okullarında gerçekleştirilen denetimlerde yönetici görüşlerine göre “kurum denetim boyutlarının” ne düzeyde denetlendiğini ortaya koymaktır.

Araştırma betimsel bir araştırmadır. Bu doğrultuda veri toplama tekniği olarak hem nicel hem nitel boyutları içeren karma yöntem kullanılmıştır. Araştırma, nicel verilerin elde edilmesinden sonra, nitel verilerle desteklenmiştir.

Araştırma kapsamında, 2011-2012 eğitim öğretim yılında Sivas il merkezinde görev yapan 285 ilköğretim okulu yöneticisinden 203 ilköğretim okulu yöneticisi çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Ayrıca nitel boyut için, çalışma grubu içerisinde ‘maksimum çeşitlilik örnekleme’ esas alınarak 37 ilköğretim okulu müdürü seçilmiştir.

Araştırma kapsamında, veri toplama aracı olarak nicel boyut için “İlköğretim Okulları Kurum Denetimi Boyutları Anketi” geliştirilerek uygulanmıştır. Anket araştırmacı tarafından teftiş yönergesi dikkate alınarak hazırlanmış ve 6 boyut ve 75 maddeden oluşmaktadır. Nitel boyut için ilköğretim okullarında gerçekleştirilen denetimlerde kurum denetim boyutlarının daha çok hangi alanlarda yapıldığı ve bu denetimlere ilişkin okul yöneticilerinin önerilerini açığa çıkarabilmek için görüşme formu geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Görüşme formu nicel araştırma verilerini desteklemek amacıyla 6 boyuttan oluşmuştur.

Araştırmanın nicel boyutuyla ilgili toplanan verilerde, kıdem, görev unvanı ve kurum tipi bağımsız değişkenlerine göre algı düzeyinde bir ilişki olup olmadığına bakmak için, SPSS veri analiz programı kullanılarak Cramer’s V analizleri yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın nitel boyutuyla ilgili görüşme formları kullanılarak elde edilen yazılı veriler betimsel

analiz tekniği ile çözümlenmiştir.

Araştırma sonucunda, okul yöneticilerinin kıdem, görev unvanı ve kurum tipi bağımsız değişkenlerine göre eğitim-öğretim ve değerlendirme, öğrenci işleri, büro ve personel işleri, hesap-ayniyat ve döner sermaye işleri ve demirbaş işleri boyutlarında anlamlı bir ilişki görölmemiştir.

Görev unvanı değişkenine göre fiziki durum boyutuna ilişkin görüşlerde “Okul bahçesinin uygulama bahçesi ve sportif etkinlikler için düzenlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” maddesinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Okul yöneticilerinin kıdem, görev unvanı ve kurum tipi bağımsız değişkenlerine göre; fiziki durum boyutunda diğer maddelerde anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Fiziki durum, eğitim-öğretim ve değerlendirme, öğrenci işleri, büro ve personel işleri, hesap-ayniyat ve döner sermaye işleri ve demirbaş işleri boyutlarına ilişkin denetimlerin “çoğunlukla” düzeyinde yapıldığı görölmüştür.

Yapılan nitel görüşmelerde ve nicel veriler sonucu elde edilen verilerde ilköğretim okullarında gerçekleştirilen denetimlerde fiziki durum denetiminin en çok “Wc temizliği ve genel temizlik” konularında olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. “Okul bahçesinin uygulama bahçesi ve sportif etkinlikler için düzenlenmesi” ise fizik durum boyutunun denetiminde en az denetimin yapıldığı konu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Yapılan nitel görüşmelerde ve nicel araştırma sonucu elde edilen verilerde ilköğretim okullarında gerçekleştirilen denetimlerde eğitim-öğretim ve değerlendirme denetiminin “ünitelendirilmiş yıllık plan, günlük ve ders plânlarının hazırlanması ve uygulanması ve öğretmenler, zümre öğretmenler ve şube öğretmenler kurulu çalışmalarını” en yüksek değer almış olan yargısı olup bu boyutta denetimin en fazla yapıldığı konu bulgusuna ulaşılmıştır.

Hem nitel hem de nicel araştırma sonucunda öğrenci işleri denetiminin

“diploma, karne, kurs belgesi, takdirname, teşekkür, yoklama fişleri, sicil, rapor, kayıt silme, dosya isteme-gönderme” işleri bu boyutta en yüksek değeri almış olan yargı olup, denetimlerin en fazla bu konularda gerçekleştiği bulgusuna ulaşılmıştır. “Müzik ve Beden Eğitimi derslerinden sorumlu olmayan öğrencilere ilişkin işlemler ve öğrenci istatistiklerinin izlenmesi” ise bu boyutun denetiminin en düşük değer alan yargısı ve bu boyutun en az denetlenen konusudur.

Hem nitel hem de nicel araştırma sonucunda personel ve büro işlerinin denetimi boyutunun “kurumlarda tutulması gerekli defter, dosya ve kayıtların kuralına uygun tutulması” en yüksek değer alan yargısı olup bu alanda denetimin en fazla yapıldığı konu olduğuna ulaşılmıştır. “Rehber öğretmenlerin mevzuatına uygun çalıştırılması” ise bu boyutta en düşük değer alan yargıdır ve bu boyuta ait en az denetimin yapıldığı konudur.

Hem nitel hem de nicel araştırma sonucunda hesap-aynıyat ve döner sermaye işleri denetiminin “kooperatif veya kantin hizmetlerinin yürütülmesi” en düşük değer almış olan yargısı olup bu boyutta en az denetim bu konuda yapılmaktadır.

Hem nitel hem de nicel araştırma sonucunda demirbaş işleri denetiminin “ortak kullanım alanlarındaki (Öğretmenler Odası, B.T.S., kütüphane vs.) eşyaların ortak kullanım alanına verilmiş olması” en düşük değer almış olan yargısı olup bu boyutta en az denetim bu konuda yapılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Okul Yöneticisi, Denetmen, Kurum Denetimi

ABSTRACT

ERTAS, Behiye, Analysis of Institutional Inspection in Elementary Schools, Master Thesis, Sivas, 2012

The aim of this research is to prove the in the view of administrators, in the inspections in elementary schools are monitored in what level checked according to “dimensions for supervision of institution”.

This research is a descriptive one. In this direction, as data gathering technique, an integrated method including both quantitative and qualitative dimensions is used. Research is built up with qualitative data after quantities data is gathered.

In the extent of research, 203 primary school administrators of 285 primary school administrators working in 2011-2012 years, Sivas city centre are identified as study group. In addition, for quantitative dimension, 37 school managers are chosen from this study group as predicated on maximum variety sample.

In the extent of research, as data gathering device, “Survey to Dimension for Supervision of Institutions” scales are used for quantitative dimension. The survey was prepared by the researcher, taking into account the inspection mandate and includes 6 dimensions and 75 items. For qualitative dimension, an interview form is developed and applied to reveal how the controlling in supervision of most institutions and interview forms was developed and implemented for suggestions of schools managers in these supervisions problems. The interview form consists of 6 dimensions in order to support quantitative research data.

According to quantitative data collected in this study, Cramer's V analyzes were performed using SPSS data analysis program for whether there is a relationship at the level of perception and independent variables such as seniority, title and institution type arguments. Written data was analyzed by analysis method through using interview forms related to qualitative dimension of research.

As a result of this research, (according to independent variables) there is no significant relationship of school administrators seniority, title and institution type arguments compared to education, evaluation, student affairs, office and personnel affairs, accounting-office supply inventory, working capital works.

According to the title of the task about the variable size of the physical condition in article “The school garden, playground and sports activities related to the regulation application transactions checked to what extent do you think?” no significant relationship was found. To the independent variables as school administrator’s seniority, title and institution type, physical status were not related to the size of other substances significantly.

Physical status, education-training and assessment, student affairs, office and personnel affairs, accounting-office supply and rotary controls for the size of the capital works and equipment works has been usually made in the level of 'mostly'

The qualitative data obtained from interviews and quantitative data, was found to be done mostly about “toilet cleaning and general cleaning” on the physical state control inspections in elementary schools. “The school garden for the application garden and sporting events to arranging” subject was found to be minimum of supervision of the physical situation.

To the data which was eliminated by the qualitative interviews and quantitative research, the supervision in elementary schools were seen mostly in the subject of, which is the highest judgment “annual plan, daily and lesson preparation and implementation of plans, and teachers, class teachers and branch teachers board work”.

As a result of both qualitative and quantitative research in control of student affairs “grade, course certificate, gratitude, thanks, attendance slips, record, report, record deletion, file request-sending” jobs are the highest value of this size judgment and it was found that the inspection mostly occurred on these issues. “the procedures about not responsible students about Music and Physical Education

courses and observation of students' attendance,” the control of this dimension with the lowest value judgment and this dimension is at least controlled.

As a result of both qualitative and quantitative research ,the inspection of the staff and clerical tasks as “The institutions required to keep books, files and records kept in accordance with the rule “was found to be given the highest value judgment and the mostly inspected issue. "Have the guidance teacher work according to the legislation of guidance teachers” is the lowest value judgment and least inspected topic in this issue.

Taking in to account both qualitative and quantitative research works in revolving fund account-property accounting and control “the execution of cooperative or canteen services,” were the lowest value judgment and are at least inspectional of this issue.

As a result of both qualitative and quantitative research the inspection of inventory “in the public areas (teacher's lounge, BTS, library, etc)”. Had the lowest value and was the least inspected issue.

Key words: School Manager, Supervisor, Instution Inspection

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın yapılma nedenini ortaya koymak üzere problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi, sayıtlılar, tanımlar ve sınırlılıklar üzerinde durulmuştur.

1.1. PROBLEM DURUMU

İnsan biyolojik bir organizma olarak dünyaya gelir ve toplumsal bir varlık olarak hayatına devam eder. İhtiyaçlarının diğer insanlarla işbirliği yaptığı zaman daha iyi karşılandığını keşfettiği ilk çağlardan itibaren toplumlar oluşturularak toplum içinde yaşamayı tercih etmiştir (Uras, 2008: 216). En büyük örgüt olarak toplum, çeşitli bireylerin faaliyetlerinin işbirliği sayesinde, kendi üyelerinin ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir (Schein, 1976: 7).

Toplum, sınırları belli bir doğal çevrede, ortaklaşa amaçları gerçekleştirmek için bir araya gelen; birbiri ile örgütlenmiş ilişki, işbirliği ve dayanışma içinde olan; kendilerini toplumun birer üyesi olarak algılayan insanlardır (Başaran, 1994: 40). İnsan uzun bir toplumsal etkileşim süreci boyunca kendisini diğer canlılardan ayırt ederek toplumsal bir varlığa dönüşmüştür (Uras, 2008: 216). Doğumla birlikte fiziksel ve bedensel gelişim gösteren insan, toplumsal olarak da topluma uyum çabası içindedir. İnsanın topluma uyum süreci belirli bir toplum ve ortamda meydana gelir. İşte bu süreç, toplumda eğitime anlam kazandırır.

Eğitim insan doğasının zorunluluğudur. Doğduğu andan itibaren kendisini eğitim sürecinin içinde bulan insan, hayatı boyunca bu sürecin içinde kalır. Eğitim; bireyin doğumu ile başlayan, büyüyüp gelişmesi ile devam eden ve ölümü ile sonuçlanan bir süreçtir. Diğer bir deyişle eğitim yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Başaran'a göre (1994: 11), "eğitim; insanın doğumundan öğrenme yeteneğinin oluşması ile başlamış ve onun yaşaması boyunca da sürüp gitmektedir. Eğitimin konusu

insandır”. Ertürk, eğitimin tanımını şu şekilde yapmıştır: Kişinin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla istendik yönde ve bir dereceye kadar kalıcı değişimler meydana getirme sürecidir (Akt: Sönmez, 2005: 35). Eğitimin konusu insan olunca, insanın yaşamış olduğu dünya üzerinde çevresi ile etkileşiminde, eğitimin rolün ne derece fazla olduğu tartışılmaz.

Toplum, sınırları belli bir doğal çevrede, ortak amaçları gerçekleştirmek için bir araya gelen birbiri ile örgütlenmiş ilişki, işbirliği ve dayanışma içinde olan; kendilerini toplumun birer üyesi olarak algılayan insanlardır (Başaran,1994: 40). Tanımdan da anlaşılacağı gibi toplumun oluşabilmesi için amaç birliği etmiş insanların bir araya gelmiş olması gerekir. Toplumsal kurumların yerine getirmeleri gereken bir takım görevleri vardır. Bu görevlerin başında toplumu oluşturan insanlar arasındaki ilişkilerin, bazı kurallar yardımı ile sağlıklı bir şekilde yürümesini sağlamak gelmelidir. Bu da ancak eğitim ile mümkündür.

Eğitim, kendisine verilen eğitime görevi ile toplumu hem etkiler hem de toplumun yapısından büyük oranda etkilenir. Toplum bu etkilere karşılık eğitimi kendine uydurmaya çalışır. Eğitimin kendisini toplumsal yapıya uydurması demek; bu yapıya uygun biçimde eğitim programı yapması ve bunu gerçekleştirmesi demektir. İşte toplumun yapısından gelen bu bilgiler ve etkiler, eğitimin toplumsal temellerini oluşturur (Başaran, 1994: 13). Toplumsal yaşam geliştikçe vatandaşlık görevinin gerektirdiği bilgi, beceri ve değerlerin herkese aynı şekilde verilmesi, herkesin ortak bir eğitim sürecinden geçirilmesiyle mümkün olacağından, eğitim örgütlenmek zorunda kalmıştır (Toprakçı, 2008: 9).

Örgütün tanımına bakacak olursak; örgüt insanın işbirliği gereksiniminden doğar, insanlar bireysel güçlerini aşan amaçlarını gerçekleştirebilmek için işbirliği yaparlar. Ortak bir çabayı gerektiren bir amacın gerçekleştirilmesi, birden fazla bireyin güç ve eylemlerinin birleştirilmesini, bütünleştirilmesini zorunlu kılmaktadır. İşbirliği olmaksızın toplumsal yaşamın olmayacağı artık anlaşılmıştır (Aydın, 2005: 13). Bir başka tanıma göre de örgüt; “iş bölümü, fonksiyonların belirlenmesi, yetki ile sorumluluğun basamaklaştırılması yoluyla, açıkça belirlenmiş, ortak bir amacın

gerçekleştirilmesi için belli sayıdaki kişilerin faaliyetlerinin ussal bir biçimde koordine edilmesini” ifade eder (Schein, 1976: 10).

Örgüt Barnard’a göre iki ya da daha fazla kişinin bilinçli olarak eşgüdümlemiş etkinlikleri sistemidir. Barnard örgüt için;

- Birbirleriyle iletişimde bulunabilecek bireyler
- Amacın gerçekleştirilmesine katkıda bulunma isteği
- Ortak bir amaç gereklidir (Akt: Aydın, 2007: 14).

March ve Simon’a göre ise

- Örgütler bireylerden ve gruplardan oluşur
- Belirli amaçları vardır
- Amaçlar, ussal olarak eşgüdümlenen ve yönlendirilen farklılaştırılmış işlevler aracılığı ile gerçekleştirilir.
- Örgütler zaman içinde belli bir sürekliliğe sahiptir (Akt: Aydın, 2007:16).

Örgüt bir yapıdır. Bu yapının iyi kurulabilmesi, iyi bir modele dayanmasıyla olanaklıdır. Örgüt üyeler arasındaki ilişkilerin örgüsüdür. Örgütün kendisiyle ilgili diğer örgütlerle olan ilişkileri, bu örgütün bağlarındanır. Bu ilişki her ne kadar iyi olursa örgüt o kadar verimli olur. Örgüt, üyeleri tarafından kurulan bir ortaklık olarak görülebilir. Bu ortaklığın komşuları, uzlaşma, uyma ve kontroldür. Planlı bir şekilde koordine edilmiş güçler ve eylemler topluluğu da bir örgüt meydana getirir. Bu koordinasyon ne kadar yaratıcı olursa, örgüt o kadar canlı ve etkili olur. Son olarak, örgüt bir iletişim ağı olarak düşünülebilir. Zaten sistemli bir iletişim olmadan verimli bir işbirliği sağlanamaz (Bursalıoğlu, 2002: 15).

İnsan ihtiyaçlarının tümünü tek başına karşılayamamaktadır. Belki de insanın ilk keşfettiği ihtiyaçlarını başkalarıyla birlikte ve daha kolay karşılayabilmesidir. Bunun sonucu olarak insanlar örgütler içinde yaşamış ve ortak ihtiyaçlarını karşılayabilmek için güç birliği yapmışlardır (Varış vd., 1991:130).

Toplumların varlıklarını sürdürmek için kültürü aktarma ve geliştirme görevleri eğitim örgütlerine devredilmiştir. Bu görevi üstlenen eğitim örgütü, amacını gerçekleştirmek için en önemli parça olan okul örgütünü meydana getirmek zorunda kalmıştır (Toprakçı, 2008: 10). Okullar, eğitim faaliyetlerinin planlı ve kapsamlı olarak gerçekleştirildiği birimlerdir. Okullar örgün eğitim yapan kurumlardır. Başaran'ın (2000: 54) belirttiği gibi:

Okulu alt sistemleriyle bir bütün olarak işleyen; amaçlarına yönlendiren; eğitimin amaçlarını gerçekleştirmesini sağlayan, okulun yönetim alt sistemleridir: (1) Okulun bir yönetmeni ve yönetmen yardımcıları; (2) her sınıfın öğretmeni; (3) okulun denetmeni; (4) eğitim iş görenleri ve öğrenci disiplin kurullarının başkanları; (5) öğrenci derneklerinin, çalışma kollarının, eğitsel kolların başkanları; (6) bölümlerin başkanları ya da şefleri vardır. Bunların yönettiği birim, bölüm, küme ve benzerleri okulun yönetim alt sistemlerini oluştururlar.

Okul örgütü, bulunulan bölgenin gereksinimlerini de dikkate alarak eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek üzere sınıf denilen daha küçük yapılarda bir araya gelen öğrenci, öğretmen, diğer personel ve araç gereçlerden oluşan birim olarak tanımlanabilir. Bütün örgütlerde olması gereken gibi okulu da amaçları doğrultusunda harekete geçiren ve yaşatan bir oluşuma ihtiyacı okul yönetimi olarak ortaya çıkar (Toprakçı, 2008: 10)

Eğitim kurumlarında (okullarda) eğitim programlarının etkili bir şekilde uygulanması, öğrenci hizmetleri, personel yönetimi, bütçeleme işleminin yürütülmesi bina araç ve gereçlerin verimli bir şekilde kullanılması için yöntemler geliştirilir ve yönetim süreçlerinin (karar, planlama, örgütlenme, koordinasyon, iletişim, teftiş ve değerlendirme) etkili bir şekilde işletilmesi yolları aranır (Fidan ve Erden, 1998: 48). Bu bağlamda eğitim kurumlarında, eğitim faaliyetlerinin amacına ulaşp ulaşmadığı denetim sayesinde ortaya çıkar. Denetleme etkinliklerinde “ne yapıldığı, nerede bulunulduğu, nasıl yapıldığı, gelinen yere nasıl ulaşıldığı ve bu gidişe göre nereye varılacağı” belirlenmeye çalışılır. Bunların belirlenmesinin ise belli denetim ilkelerine uyulmasıyla mümkün olabileceği söylenebilir. Buradan hareketle Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi'nde kurumlarda gerçekleştirilen denetimlerde belirli boyutlar göze

çarpmaktadır. İlköğretim okullarında gerçekleştirilen denetimlerde ilgili yönergenin denetim boyutlarının okul yöneticilerinin gözünde ne düzeyde yapıldığı araştırmanın gerekçesini oluşturmaktadır.

Kurum denetim boyutlarının ne düzeyde gerçekleştiğini belirlemek için bilimsel bir açıklama getirilmelidir. Bu bağlamda aşağıdaki bölümlerde öncelikle yönetim kavramı, eğitim yönetimi kavramı, denetim kavramı, denetim yaklaşımları Dünya’da eğitim denetiminin nasıl yapıldığı, Türkiye’de eğitim denetiminin tarihsel gelişimi ve Türkiye’de ilköğretim kurumlarının denetimi açıklanmaya çalışılacaktır.

1.2. YÖNETİM

Örgüt, iş ve işlev bölümü yapılarak, bir otorite ve sorumluluk hiyerarşisi içerisinde, ortak bir amacın gerçekleştirilmesi için bir grup insanın etkinliklerinin ussal eşgüdümüdür. Bir örgüt kendiliğinden amaçlar doğrultusunda örgütlü davranışlar göstermez, bunun için bir yönetsel çabaya gereksinim duyar. Bu çabanın anlaşılması yönetim kavramının tanımlanmasını gerektirir (Toprakçı, 2004: 14-15). Güçlüol’a göre (1985: 5); “yönetim toplumsal bir örgütte yaşamı yöneltme ve kontrol etme sürecidir”. Yönetim, örgüt amaçlarını gerçekleştirmek için, örgütün sahip olduğu madde ve insan kaynaklarını kullanma bilimi ve sanatıdır.

Örgüt ile yönetim birbirinden soyutlanamaz. Örgütsüz bir yönetimden ve yönetsiz bir örgütten söz edilemez. Ama mutlaka bir başlangıç noktasının olması gerekiyorsa, örgüt yönetimden önce gelir. Çünkü yönetim, ancak bir örgüt ortamında söz konusu olabilir (Toprakçı, 2004: 14-15). Yönetim amaçlarını gerçekleştirebilmek için örgütteki madde ve insan kaynaklarına yön verir, bunları kullanır ve kontrol eder. Böylece, amaçların gerçekleşmesi için gerekli araçları sağlamış olur. Bunu yaparken yönetim, örgüt içinde ve dışındaki farklı beceri ve yararları uzlaştırmak zorundadır. Bu ise, bilimsel bir koordinasyon gücü ister. Ayrıca ortak amaçları gerçekleştirebilmek için bu koordinasyonu içten gelen bir işbirliği izlemektedir. Böyle bir işbirliğinin doğuşu, bir kararı uygulayacak veya uygulanmasından etkilenecek kişilere o karar eylemine katılma fırsatı verilmesiyle olanaklıdır. Bu

görüş, yönetimi bir karar sorunu olarak almakta ve yönetim sürecinin kararlar başlayıp bittiği tezini savunmaktadır. Son yıllarda, yönetim konusunda üzerinde en çok yazılmış ve tartışılmış olan görüş budur (Bursalıoğlu, 2002: 15).

Yönetim bilimi, örgüt amaçlarını gerçekleştirmek için bir takım alt süreçlere sahiptir (Özdemir, 2001: 56). Bu süreçler birçok alan yazarına göre farklı şekillerde sıralanmaktadır. Başaran'a göre (2000); yönetim biliminin alt süreçleri; *planlama, örgütlenme, eşgüdümleme, iletişim ve denetlemedir*. Aydın'a göre (2007) ise; *karar verme, planlama, örgütlenme, iletişim, eşgüdümleme, etkileme ve değerlendirmedir*. Kaya (1996) ise yönetim süreçlerini; ; *karar verme, planlama, örgütlenme, iletişim, eşgüdümleme, güdüleme ve denetleme şeklinde* açıklar. Yönetim süreçlerinin en son basamağının denetleme ya da değerlendirme olduğu açıkça görülmektedir.

1.3. EĞİTİM YÖNETİMİ

Eğitim yönetimi, bir toplumun eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulan eğitim sisteminin ve eğitim sisteminde yer alan bütün örgütlerin yönetimini kapsamaktadır (İlgar, 1996: 10). Buna göre eğitim yönetimi, eğitim kurumlarını saptanan amaçlarına ulaştırmak üzere insan ve madde kaynaklarını sağlayarak ve etkili biçimde kullanarak, belirlenen politikaları ve alınan kararları uygulamaktır (Açıkalın, 1994: 17).

Eğitim yönetimini diğer kurumların yönetiminden farklı kılan eğitimin kendine özgülüğüdür. Eğitim bir toplumun sahip olduğu insanı yeniden yaratarak geleceğini kontrol etme girişimi olarak tanımlanabilir (Aydın, 2005: 179). Eğitim uzun bir zamanı öngören amaçlara yönelmiştir. Bu amaçlar, insanı yaşamdaki tüm sorunları göğüsleyecek bilgi ve beceri ile donatarak onun kendisini gerçekleştirmesini sağlamaktır.

Eğitimin olduğu gibi, eğitim yönetiminin de en önemli konusu insandır. Eğitim yönetimi, insan ve insanların oluşturduğu toplumu her yönden geliştirip, zenginleştirmeyi amaçlar. Her sistemdeki yöneticiler gibi, eğitim yöneticisi de

kurumunu amaçlarına uygun olarak yaşatmak zorundadır. Kurumun başarısı ve sürekliliği saptanan amaçlara ulaşma derecesine bağlıdır (Gürsel, 1997: 40-41).

Eğitimin amacının niteliği, eğitim ile diğer toplumsal kurumlar arasında içten ve sürekli bir dayanışma ve işbirliği öngörmektedir. Bu bir işlevsel zorunluluktur ve eğitim yönetimine özgünlük kazandırmaktadır. Eğitim doğrudan insana yöneldiği için toplumun tüm kesimlerinin ilgi merkezidir. Tüm toplum kesimleri eğitimin etkileme gücünün farkındadır ve bu nedenle de kendi değerleri ve eğilimleri doğrultusunda eğitimi yönlendirmek ve eğitimden yararlanmak isterler (Aydın, 2005: 180).

1.4. DENETİM

Yönetim sürecinin kusursuz oluşması yönetimin her eylem ve işlemine ilişkin dönüt bilgilerin anında toplanmasıyla olanaklıdır. Yönetimin amaçlarını sapmasını önlemek ise, örgütün ürününün niteliğine ve niceliğine ilişkin dönüt bilgilerin her gerektiğinde elde edilmesine bağlıdır. Bu yüzden denetleme süreci olmadan yönetim iyi çalışmaz. (Başaran, 2000: 284).

Bursalıoğlu (2002: 126) denetimi (Teftiş) “kamu yararı adına davranışı kontrol etme yöntemi” olarak tanımlamaktadır. Aydın ise (2007: 20) denetimi “öğrenmeyi gerçekleştirmeyi amaçlayan etkinlikler bütününe bir ögesidir” şeklinde tanımlar. Başaran’a göre (2000: 283) denetim; planlanan örgütsel, yönetsel ve ürünsel amaçlardan sapmasını önlemek için örgütün işlemlerini izleyip düzeltme sürecidir. Denetlemenin amacı örgütün işlemlerini izleyip düzeltme sürecidir. Denetlemenin amacı örgütün bu amaçlarını gerçekleştirmesini güven altına almaktır. Denetlemenin konusu iş görenler değil örgütün kendisidir. Denetimler kamu adına yapılır. Öyle ki Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42. maddesinde denetimle (teftiş) ilgili olarak, “Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılâpları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetim ve denetimi altında yapılır.” ifadesi yer almaktadır. 1739 sayılı milli eğitim temel kanununun 17. ve 56. maddelerinde teftişle ilgili olarak şu ifadeler yer alır:

“Milli eğitimin amaçları yalnız resmi ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır. Resmî, özel ve gönüllü her kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri, Milli Eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Milli Eğitim Bakanlığının denetimine tabidir.”

“Eğitim ve öğretim hizmetinin, bu kanun hükümlerine göre Devlet adına yürütülmesinden, gözetim ve denetiminden Milli Eğitim Bakanlığı sorumludur.”

Bu maddelerden de anlaşılacağı üzere Türk eğitim sisteminde değerlendirme denetim yolu ile yapılmaktadır. Bu nedenle denetim devletin, yani Milli Eğitim Bakanlığının en önemli görevlerinden birisidir. Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı gibi eğitim etkinliklerinin bir bütünlük içinde yönetilmesi milli eğitim temel kanununda özel bir yerdedir.

Denetimin genel amacı, örgütün amaçlarının gerçekleşme derecesini saptamak, daha iyi sonuç alabilmek için gerekli önlemleri almak ve süreci geliştirmektir. Bu amaçla örgütsel işleyişin bir bütün olarak, planlı ve programlı olarak izlenmesi, eksik yönlerin saptanması ve düzeltilmesi, hataların tekrarlanmasının engellenmesi ve örgüt için daha sağlıklı bir işleyiş gerçekleştirilmesi sağlanmaya çalışılır (Aydın, 2007: 11). Denetimin genel amacı esas alınacak olursa kısaca, kamu ve kurum yararına insan davranışlarını kontrol etme süreci olarak düşünülebilir. (Taymaz, 1997: 1).

Aydın’a göre (2007: 11) her karmaşık örgütte var olan denetim sistemi, örgütsel ve yönetsel bir zorunluluktur. Denetimin temel amacı, örgütün amaçlarının gerçekleştirilme derecesini saptamak, daha iyi sonuç alabilmek için gerekli önlemleri almak ve süreci geliştirmektir. Bu amaçla, örgütsel işleyiş bir bütün olarak, planlı ve programlı bir biçimde sürekli olarak izlenir, eksik yönleri saptanır, düzeltilir; hataların tekrarlanması engellenmeye çalışılırken ve daha sağlıklı bir işleyişin gerçekleştirilmesine çalışılır. İşlevsel bir yapıya ve sağlıklı bir işleyişe sahip olan bir denetim sisteminin, ölçütlerinden sapma eğilimlerini, daha sapmalar meydana gelmeden ve örgütte büyük kayıplara yol açmadan saptaması ve düzeltmeler yapması beklenir. Bu güçte olan bir denetim sistemine sağlıklı bir sistem denebilir.

İlğan ve Kıranlı (2007: 155), denetimin örgütler için önemini şu şekilde ifade eder; Örgütlerin amaçlarını başarabilmesi, varlıklarını devam ettirebilmelerinin en temel koşuludur. Bundan dolayı bütün örgütler, eylem ve enerjilerini amaçlarını başarma doğrultusunda örgütler ve yönlendirirler. Her örgütün idealde başarmak istediği makul amaçları olmakla birlikte, bu amaçların tümünü isteği doğrultusunda başarması her zaman mümkün olmamaktadır. Örgütün amaçlarına ulaşamamasındaki temel nedenler, amaçlardan sapma veya eylemlerin doğru biçimde yerine getirilmemesidir. İşte örgütün amaçlarından saptığı veya işlerin doğru biçimde yapılamaması noktasında denetim işlevi ortaya çıkmaktadır. Denetim, örgütün amaçlarına ulaşma düzeyini ve yapılmakta olan işlerin örgütün amaçlarına katkısını ortaya koyarak, eksik ve yanlışları düzeltici önlemler almak suretiyle örgütün daha etkili olması için vardır. Bu durum ise, denetimin örgütler için kaçınılmaz bir öneme sahip olduğunun temel bir göstergesidir (İlğan ve Kıranlı, 2007: 151-177).

İyi yönetimin vazgeçilemez parçası da denetimdir; çünkü yönetim süreçlerinden biri denetimdir. Yönetim süreçlerinin sonuncusu olduğundan, denetim, yöneticinin görevidir. Eski yönetim anlayışında değerlendirme olarak verilen yönetim sürecinin yerini çağdaş yönetimde, değerlendirmeyi de içeren denetim almıştır. Örgüt çok genişlemiş veya bazı işler yöneticinin bilgisi ötesinde derinleşmişse, yöneticiye denetim görevlerinde yardım etmek için denetçiler görevlendirilebilir. Bu durumda bile yönetici, denetim görevini tümüyle denetçilere bırakmamalıdır (Başar, 2004: 147).

Denetim, eğitimin amaçlarına hizmet eden, amaçlı bir etkinliktir. Denetimin etkililiğini arttırması için bu amaçların tanınması, bilinmesi gereklidir. Türkiye'de eğitimin amaçlarının gerçekleşmesinin ve eğitim örgütlerinin etkililiğinin sağlanması, denetimin amaçlarının gerçekleşmesi ve bu amaçların gerçekleşmesine katkı sağlayacak denetim ilkelerine uyulmasıyla gerçekleşebilir. Eğitimin, okulun ve derslerin amaçlarının gerçekleştirilmesinde ve denetimin etkililiğini arttırmada, son derece önemi bulunan denetim ilkeleri; amaçlılık, planlılık, durumsallık, açıklık, demokratiklik, bütünlük, süreklilik, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurma ve iyi insan ilişkilerini temele alma olarak sıralanabilir (Gökçe, 1994: 78).

1.4.1. Eğitim Denetimi

Eğitim denetimi, öğrenmeyi daha etkili kılmak amacıyla okulun işleyişini, öğretim sürecini doğrudan etkileyecek biçimde düzenlemektir (Aydın, 1993: 6). Eğitim denetiminin diğer bir tanımı ise şöyledir; Öğretim öğrenme sürecinin geliştirilmesi ve daha etkili bir hale getirilmesi için okulun işleyişinin, önceden tespit edilmiş amaçlara ne derecede uygun olduğunu ve amaçlara ulaşılma derecesinin belirlenmesi ve bu yolla okulun öğretim sürecinin doğrudan etkileyecek biçimde düzenlenmesidir (Demirtaş ve Güneş, 2002: 34).

Eğitim denetiminin üç önemli ögesi vardır. Bu ögeler kavrandıkça denetimin anlamı daha iyi ortaya çıkacaktır. Denetimin ilk ögesi durum saptamadır. Durum saptama var olan durumun fotoğrafını çekiyormuş gibi ortaya koymadır (Başar, 2000: 6). Denetimin ikinci ögesi değerlendirmedir. Değerlendirme, ölçüm sonuçlarının bir ölçütle karşılaştırılıp değer yargısında bulunulmasıdır (Başar, 2000: 7). Değerlendirmenin yapılabilmesi için gerekli tüm bilgilerin toplanmış olması gerekir. Denetimin üçüncü ögesi olan düzeltme ve geliştirme etkinlikleri için zemin hazırlanır. Düzeltme ve geliştirme, değerlendirme sonucu ortaya çıkacak seçeneklerden karara dönüşenlerin uygulanması etkinliğidir (Başar, 2000: 7). Denetimin asıl amacı düzeltme ve geliştirmedir. Yani denetimin son ögesi tamamen denetimin amacını yansıtmaktadır. Denetimde durum saptamayla toplanan bilgiler, değerlendirmeyle olması gerekenle karşılaştırılır ve düzeltme ve geliştirmeyle kötü giden yanlar düzeltilir, eksik olan yanlar geliştirilir ve iyi giden yanlar pekiştirilir. Denetim de yapılması gereken yargılama değil, geliştirmedir. Çalışanlara yol gösterme, rehberlik etme ve yardım etme denetimde en önemli davranışlardır.

1.4.2. Denetimin Gereklik ve Önemi

Kurumların amaçlarına ulaşabilmeleri için sahip oldukları ve yararlanabilecekleri kaynakları en iyi bir şekilde kullanmaları gereklidir. Örgütün amaçlarına ulaşma derecesi, bir bakıma kaynakları kullanabilme derecesine bağlıdır. Bu nedenle, kurum çalışmalarının devamlı olarak gözetim ve denetim altında tutulması, kaynakların kullanılma durumlarının tespit edilmesi zorunludur. Bundan da

önemlisi, ürün ve verimliliğin yakından izlenmesi ve sürekli olarak artışını sağlayacak tedbirlerin alınması gerekliliğidir. Bu açıdan bakıldığında denetim, kurumlar için yaşamsal önem taşır (Taymaz, 1997: 3-4). Örgütlerde denetimi gerekli kılan unsurlardan biri örgütün güç kaybetmesini (entropi) önlemektir. Sistem denetim aracılığıyla parçaları arasında açıklık eğilimine girer. Sistem denetimsiz kalırsa düzensizlik ve durağanlığa gömülür ve güç yitimi meydana gelir (Aydın, 2005: 3) . Bu yüzden örgütlerin güç kaybetmemeleri için denetim mekanizmalarını çalıştırılmaları gerekmektedir.

Okul sistemi, diğer toplumsal sistemlerle etkileşim içindedir. Sistemler açıklık, kapalılık, sinerji, yenilikçilik ve diğer özellikleri açısından birbirlerinden farklılık gösterirler. Denetim süreci, öğrenci başarısını iyileştirmeye yardım konusunda aracılık eden bir işlev görür. Denetim bireylerle ve gruplarla çalışmayı içerir (Aydın, 2005: 3).

Okulların eğitsel amaçlarının gerçekleştirilme düzeyini bulmak için, öğrencilerin öğrenmedeki başarısını ölçmek gerekir. Okulun yönetimi, başarılı öğrencilerin sayısını ve eğitimin niteliğini ne derece yükseltmiş ise eğitsel amaçlarını o denli gerçekleştirmiş sayılmaktadır. Bu yüzden denetleme süreci, okulda öğrenmeyi ve öğretmeyi etkileyen değişkenlerin neler olduğunu; bunların eğitim sürecine ne değerde etkide bulunduğunu ortaya çıkarabilmesi ve bu konudaki sorunları çözebilmesi açısından gereklidir (Başaran, 1996: 75).

1.4.3.Denetimin Amacı

Aydın' a göre (2007: 11); denetimin temel amacı, örgütün amaçlarının gerçekleştirme derecesini saptamak, daha iyi sonuç alabilmek için gerekli önlemleri almak ve süreci geliştirmektir. Denetimin amacı, yapılan etkinliğin niteliğini ve işin verimini artırmaktır. Bu açıdan bakıldığında, ilköğretimde yapılan teftişin asıl amacının sadece var olan durumu saptamak, saptamaları belirlemekten öte eğitim-öğretim sürecinin sağlıklı bir şekilde işleyişini ve gelişimini sağlamak ve eğitim-öğretimde niteliğin ve verimin artmasını sağlamak olduğunu söyleyebiliriz.

Eğitimde denetimin amacı, süreci geliştirmek olduğundan denetmen bu amacın gerçekleştirilmesinde kilit rol oynayan lider konumundadır (Dağlı, 2001: 212). Çağdaş ve bilimsel denetim anlayışına göre denetimin amacı, sadece kontrol etmek değil, aynı zamanda sistemi ve eğitim - öğretim sürecini geliştirmek için yapılan yöneltme, rehberlik etme ve değerlendirmedir.

İlköğretim Müfettişleri Kurulu 24 Haziran 2011'de 27947 sayılı resmi gazete ile yürürlüğe konulan İlköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliği ve Tebliğler Dergisinin Şubat 2001/2521 sayılı MEB ilköğretim Kurumları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi'nin 6. maddesinde kurumların rehberlik ve teftişinde göz önünde bulundurulması gereken ilkeler şöyle yer almaktadır:

- a) Rehberlik ve teftiş; kontrol, düzeltme ve geliştirme amaçlı yapılır.
- b) Rehberlik ve teftiş demokratik bir süreçtir.
- c) Yetkiden çok etkiyi, özendirmeyi, ödülü, işbirliğini ve katılmayı içerir.
- d) Eğitim, öğretim ve yönetim etkinliklerinin bütünü ile ilgilidir.
- e) Sorunları paylaşma, belirleme ve çözümlemede birlikte karar verme, plânlama, uygulama, değerlendirmeyi ve gerekirse bir gelişim plâni yapmayı gerektirir.
- f) Sorumlulukların paylaşılmasına ve insanî ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunur.
- g) Yönetici, öğretmen ve diğer personelin meslekteki yeterliliğini geliştirmesine yardım eder.
- h) Bütünlük ve devamlılığı gerektirir.
- i) Bireysel farklılıkları ve çevre koşullarını dikkate alır.
- j) Millî eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine hizmet eder.
- k) Eğitim öğretim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesini sağlayacak inceleme ve araştırmalara önem verir.
- l) Öğretme ve öğrenme sürecinin geliştirilmesini esas alır.

- m) Bilimsel ve objektif esaslara dayanır.
- n) Teftiş etkinliklerini değerlendirir ve teftiş sistemlerinin gelişmesini sağlar.
- o) Açıklık ve güvenilirliği gerektirir, müfettiş öğretmenin gereksinim duyduğu konuları birlikte belirler, teftiş sonrası görüşlerini öğretmenle paylaşır.
- p) Ekonomiklik ve verimliliği gerektirir.
- q) Sistemi amaçlarına uygun olarak yaşatmayı, madde ve insan kaynaklarının en verimli bir biçimde kullanılmasını esas alır.

Taymaz (1997: 56-57) denetimin amaçlarını şu şekilde sıralamaktadır:

1. Kurumun amaç ve politikalarına açıklık kazandırmak, geliştirme ve ulaşma yollarını bulmada ilgililere yardımcı olmak,
2. Kurumun plan ve programlarının amaçlara uygunluğunu inceleyerek, politika ve uygulamaları karşılaştırmak, farkları ortaya koymak,
3. Kurumda yapılan çalışmaların hizmet ettiği çevre ve toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak şekle getirilmesine katkıda bulunmak,
4. Kurumda üretilen mal ve hizmetin nicelik ve niteliğini belirlemek, hata ve eksikleri ilgililere bildirmek,
5. Kurumda hizmetlerin yürütülmesindeki kusur ve eksiklikleri ortaya koymak, düzeltme yollarını bulmak ve ilgililere önermek,
6. Kurumun etkinlik alanı ile ilgili yenilik ve gelişmeleri izlemek,
7. Kurumda bireyler ve birimler arasındaki ilişkileri geliştirmek, iletişim ve koordinasyon aksaklıklarını gidermek,
8. Kurumda personelin güdülenmesine, moralinin yükseltilmesine yardımcı olmak, yapılan çalışmalara tüm ilgililerin katılmasını sağlamak,
9. Kurumda teftişi eğitim vasıtası olarak kullanmak, personelin hizmet içinde yetiştirilmesine yardımcı olmak,
10. Kurumda çalışan personelin en iyi yapabileceği işleri ve kapasitesini saptamak, gelişmesi için önerilerde bulunmak,
11. Kurum çalışmalarını objektif olarak değerlendirmek, başarılı ve yetenekli olanların yükseltilmelerini önermek ve izlemek.

Gökçe (1994: 73-78) ise “Eğitimde Teftişin Amaç ve İlkeleri” adlı çalışmasında teftişin amaçlarını şöyle sıralamaktadır:

- Derslerin, okulun ve eğitimin amaçlarına ulaşma derecesini belirlemek, değerlendirmek ve gerekli düzeltme ve geliştirme çalışmalarına katkıda bulunmak,
- Derslerin amaçlarının gerçekleştirilmesinde okul etkinliklerinin fiziksel durumunun eğitim ortamına uygunluğunu belirlemek,
- Gerçekleştirilmesinde zorluk çekilen ders, okul, eğitim ve teftiş amaçlarını tespit etmek, değerlendirmek, bu amaçların gerçekleştirilebilir şekilde düzenlenmesine yardımcı olmak,
- Ders konularının öğrencilerin gelişim düzeylerine uygunluğunu belirlemek, değerlendirmek, gerekiyorsa yeniden düzenlenmesine yardımcı olmak,
- Kullanılan yöntem ve tekniklerin amaç ve konulara uygun olma durumunu belirlemek, uygulamaları değerlendirmek, geliştirilmesi için çaba göstermek,
- Araç ve gereçlerin zamanında, ders konularının özelliklerine göre kullanılma durumunu belirlemek, değerlendirmek, varsa yanlış işleyişin düzeltilmesi ve geliştirilmesine yardımcı olmak,
- Öğrenci başarısının uygun ölçme-değerlendirme araçlarıyla ne düzeyde değerlendirildiğini belirlemek, değerlendirmek ve geliştirilmesine çabalamak,
- Eğitim ortamının karşılıklı sevgi, saygı ve demokratik ilişkileri geliştirme esasına göre işleyiş durumunu belirlemek, değerlendirmek, gerekli ortamın oluşturulmasına yardımcı olmak,
- Öğretmenin yeterlik, yetenek, çaba, başarı düzeyi ve zümre öğretmenleriyle olan işbirliğini belirlemek, değerlendirmek, geliştirilmesi için rehberlikte bulunmak,
- Eğitim alanındaki gelişmelerin ve bilimsel çalışmaların eğitim etkinliklerine yansımada durumunu belirlemek ve değerlendirmek,
- Eğitim kurumlarında görevli iş görenlerin çabalarının düzeylerini tespit etmek, nesnel ölçütlere göre değerlendirilmeleri, yetiştirme ve gelişmeleri için hizmet-içi eğitim dâhil gerekli tüm çalışmalara katkıda bulunmak,
- Eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde eşgüdümeye verilen önemi belirlemek, değerlendirmek ve geliştirilmesine yardım etmek,
- Eğitimle ilgili her düzeydeki sorunları saptamak, değerlendirmek ve çözümüne katkıda bulunmak,

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı Rehberlik ve Teftiş Yönergesi’ nde (2001) ise denetimin amaçları şu şekilde sıralanmıştır:

1. Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak, kurum amaçlarının gerçekleştirilmesinde yönetici, öğretmen ve diğer personelin çalışmalarını yönlendirmek,
2. Kurumların program ve düzenleyici kurallara uygun çalışıp çalışmadıklarını denetlemek, değerlendirmek, düzeltici ve geliştirici önlemler almak.
3. Kurum personelinin görevi basında yetişmelerini sağlamak, çalışmalarını objektif olarak ölçmek ve değerlendirmek.
4. Kurum personeli arasında birlik ve dayanışmaya, hizmetin yürütülmesinde, planlama, es güdümlü ve uygulamaya katkıda bulunmak.
5. Eğitim öğretimle ilgili sorunları belirlemek ve çözümüne yardımcı olmak.
6. İnsan gücü, tesis, araç-gereç ve zamanın ekonomik ve verimli kullanılmasını sağlamak,
7. Kurumun çevreyle bütünleşmesine, yönetici, öğretmen ve veliler arasında uyumlu ilişkiler kurulmasına katkıda bulunmak.
8. Güdümlü ve morali artırmak; iş doyumunu sağlamak, üretim ve verimliliği en üst düzeye çıkarmak.”olarak belirtilmektedir.

Bu amaçlar ışığında denetimin amaçlarına ulaşabilmesi için denetçilerin birtakım rollere sahip olmaları, öğretmen ve yöneticilere rehberlik yapabilmeleri ve objektif değerlendirmelerle denetimlerini gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Bu konuların eksikliğinde denetim mekanizması olumsuz olarak etkilenecek ve örgütlerin amaçlarına ulaşip ulaşmadıkları sağlıklı bir şekilde ölçülemeyecektir.

1.4.4. Denetimin İşlevleri

Denetimin işlevlerine bakıldığında Taymaz’ a göre (1997: 27), bir öğretim kurumunda denetimin temel işlevi, öğretme-öğrenme ortamının analizi, ortamın değerlendirilmesi ve sürecin geliştirilmesi, amaçlara ulaşılmasının sağlanmasıdır. Gökçer (1997: 3) ise denetimin işlevini, eğitim sisteminin etkililik ve verimliliğini değerlendirmek biçiminde ifade ederek, “İnsana yapılan yatırımın en önemli bir yatırım olduğu düşünülecek olursa, gelişme ve ilerlemeye büyük katkısı olan eğitimin etkililik ve verimliliğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu da denetim yolu ile sağlanabilir.” şeklinde açıklamaktadır.

Örgütlerde çalışanlar arasında bağlantıyı, iletişimi sağlayan kilit insan denetmandır. Denetmen, örgütün amaçları ile çalışanların amaçlarını birbiri ile birleştirip uyarlamada tamamlayıcı-birleştirici rol oynar. Bunun için denetmenin temel işlevlerinden biri, etkileşimciliktir (Yalçınkaya, 1992: 211). Bir denetmen örgütün amaçlarını gerçekleştirmede başarılı olabilmek için öncelikle iletişim ve etkileşim konularında uzman olmalıdır.

1.4.5. Denetim Yaklaşımları

Denetim etkinlikleri farklı görüşler çerçevesinde tarihsel gelişim ve yönetim anlayışlarına uygun bir biçimde eğitim alanında yer almışlardır. Bu başlık altında sırasıyla bilimsel, sanatsal, öğretimsel, kliniksel, gelişimsel, farklılaştırılmış denetim yaklaşımları ve özellikleri açıklanmaktadır.

1.4.5.1. Bilimsel Denetim Yaklaşımı

Endüstri devriminin etkisiyle 19. Yüzyıl sonları ve 20. Yüzyılın başlarında Frederick W. Taylor tarafından geliştirilen bilimsel yönetim ilkeleri tüm örgütleri olduğu gibi eğitim örgütlerinin yönetim ve denetim mekanizmalarında etkilemiştir. Bu yaklaşımın temelinde örgütler verimlilik için belirlenmiş ilkeleri izlerse üretimin büyük oranda artacağı fikri yatmaktadır. Denetçiler bu ilkelerin uygulanmasını sıkı sıkıya izlemelidir (Aydın, 2005: 17).

Max Weber ise etkililik ve verimliliği arttırmak için örgütlerde bürokratik modelin ideal yollarını öne çıkarmıştır. Model en üst yöneticiden en alt basamaktaki işçiye kadar bir yetki ve sorumluluk hiyerarşisi kazandırmıştır. Bürokratik model bütün işletme, hükümet, toplumsal örgütler ve okul gibi bütün insan örgütlerini kapsayan bir örgütsel yapı inşa etmiştir. Felsefesi, tutumları ve işleyiş süreçleri bir parça değişse bile bürokratik yapı okul sisteminde halen önderliğini sürdürmektedir (Aydın, 2005: 17).

Bilimsel yönetim anlayışında öğretmenler, yönetici ve denetçilerin belirlediği süreçleri mekanik olarak yerine getiren araçlar olarak görülmektedir (Aydın, 2005:

17). Böyle bir yaklaşımın ancak iyi bir uygulayıcı yetiştireceği, öğretmenin bir meslek elemanı olarak gelişmesine fayda sağlamayacağı açıktır. Öğretmenin yetersiz olduğu sayıtlısına dayalı olan bu bilimsel denetim uygulamasının, öğretmenin gelişmesini engelleyici bir nitelikte olmasıdır. Bu uygulamada, denetçi yönlendiren, öğretmen de yönlendirilen durumundadır (Aydın, 2007: 14).

Ebmeier ve Nicklaus'a göre (1999), öğretmene yeterli katılım imkânı tanımayan bu yaklaşımın temel amacı verimi artırmaktır. Olumsuz değerlendirmeye sebep olacağı ve mesleki açıdan yetersizlik olarak algılanacağı korkusuyla öğretmenin denetmene soru sormaktan ve mesleki yardım almaktan çekindiği görülmektedir. Bu durum ise öğretmenin kişisel gelişimi açısından engelleyici bir faktördür (Kunduz, 2007:8).

Öğretmenliğin profesyonelleşmesi, öğretmenlik mesleğinin gerçekleştirilmesinde vazgeçilmez olan standartların belirlenmesi ve bunlara uygunluğun aranması açısından bilimsel denetim eğitime önemli katkılar sağlamıştır. Fakat bu kadar katılaştırılmış bir mesleki uygulama, yaratıcılık, insan ilişkileri, duygu ve algıların son derecede etkili olduğu bir alan olan öğretmenliği can sıkıcı ve anlamsız bir meslek haline de getirebilir (Aydın, 2005: 23). Kişiler arası ilişkilerin önemli rol oynadığı eğitim örgütlerinde yapandan çok yapılan işin ön planda tutulması ve dolayısıyla kişi veya grubun bir yana itilmesi problemleri azaltmaktan çok çoğaltmaktadır (Bursalıoğlu, 2005: 22).

1.4.5.2. Sanatsal Denetim Yaklaşımı

Sanatsal denetim yaklaşımının yaratıcısı Eliot W. Eisner'e göre hesap verilebilir denetim modellerinin temel varsayımı olan "önemli olan her şey ölçülebilir" düşüncesinin aksine sanatsal denetim bütüncül bir nitelik taşımaktadır. Bu yaklaşım duyarlılık, anlayış ve denetçinin sınıftaki ayrıntıları değerlendirme becerisine bağlıdır (Aydın, 2005: 24).

Sanatsal denetim, denetmenin sınıfta meydana gelen önemli ayrıntıları değerlendirebilmedeki bilgi, algı, anlayış ve duyarlılığı ile gözlemlediklerini

öğretmene açıklamadaki yeterliğine dayanan bir yaklaşım olarak tanımlanabilmekte (Yılmaz, 2004) ve geleneksel, hiyerarşik bir yaklaşım yerine, diyalog, ortak amaçlar için karşılıklı çaba, strateji ve yorumlar, mesleki güç ve sorumlulukların paylaşılması ile gerçekleşmektedir (Seçkin, 1998).

Her öğretmenin öğretme stili, öğretim yöntemlerini kullanma becerisi birbirinden farklıdır. Yılmaz'a göre (2004), sanatsal denetimde, öğretmenin, öğretim sürecinde kullandığı dil, beden dili, konuşma, hitap ve anlatım şekli, sınıfı yönlendirme durumu ile ilgili becerilerinden başarılı yönlerini geliştirmesine yardım edilir. Sanatsal denetim modelinde, denetmen öğretmenlerin özel yönlerini bulmaya çalışmalıdır. Amaç, o yönleri bulup güçlendirmek ve daha da geliştirmektir, eksiklikleri bulup, bu eksiklikler ile öğretmenleri eleştirmek veya bir hakim gibi yargılamak değildir.

Seçkin'e göre (1998), denetimde sanatsal yaklaşım, öğretme-öğrenme sürecinin karşılıklı olarak algılanmasını; ayrıca, tüm süreç dışında onu oluşturan parçaların niteliklerinin ve ayırt edici özelliklerinin de bulunup değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Denetmen: Bu öğretmeni özel yapan nedir? Bu öğretime değer katan özellikler nelerdir? Bir denetmen olarak bu yönleri nasıl kuvvetlendirebilirim? sorularını cevaplayabilmelidir.

Eisner, değerlendirmede niceliksel ölçme araçlarının yerine "eleştiri"yi kullanmayı öngörür. Eleştiri, sınıfta yaşananların öneminin, en ince ayrıntılarının, karmaşıklığının algılanması ve kaydedilmesi için denetçinin duyarlılık ve takdirlerini gösteren bir dil kullanmasıdır. Eleştiri kavramı, olumsuz değerlendirme değil aksine yapılan çalışmaların daha derinlemesine ve kapsamlı olarak kavranmasını simgeler. Denetçi sınıfta itaatten çok görsel, işitsel vs. boyutların varlığını arar ve farklılıklara önem verir (Akt: Aydın, 2005: 25).

Sanatsal denetimde denetçi gözlemlendiği öğretmenle güvene dayalı bir ilişki oluşturduktan sonra onu tekrar tekrar gözlemektedir. Bu da sanatsal denetim için uzun bir zaman dilimini gerekli kılmaktadır.

Sanatsal denetim yaklaşımı, öznel olduğu ve net sonuçlar ortaya koymadığı için eleştirilmektedir. Bu eleştirilerin göz ardı edilmesi imkânsızdır. Ancak keskin bir biçimde ortaya konmuş verilerin, duyarlı bir biçimde yorumlanması ve anlamlandırılması ile öğretmenlere daha sağlıklı bir değerlendirme olanağı sunulabilmektedir (Aydın, 2005: 36).

Sanatsal denetim modeli aşağıdaki dört temel unsurdan oluşur (Aydın, 2005: 24-26):

1. Denetçiler sınıf yaşamının önemli boyutlarını kavrama ve görme yeteneğine sahip olmalıdırlar. Yani sınıf yaşamının uzmanı olmalıdırlar.
2. Denetçiler gördüklerini tanımlayabilmeli, deneyimlerin özünü fark edebilmeli ve etkili bir şekilde ifade yeteneğine sahip olmalıdırlar.
3. Denetçiler sınıf dinamiklerini açıklayabilecek model kavram ve kuramsal bilgilerle yorum yapma yeteneğine sahip olmalıdırlar.
4. Denetçiler gözlem ve yorumlarını gözden geçirerek değerlendirmelidirler.

1.4.5.3. Öğretimsel Denetim Yaklaşımı

Bu denetimde öğrencinin amaçlara uygun öğrenim görmesini sağlayacak gerekli ortam ve süreci geliştirmek üzere öğretmen, yönetici, uzman, denetçi ve diğer tüm iş görenlerin planlı programlı ortak bir eylemde bulunması gereklidir (Taymaz, 1997: 155). Öğretimsel denetim bir kontrol ya da yargılama süreci değildir. Başarılı bir öğretimsel denetim süreci bu iki işlevden uzak kalmaya odaklanır (Aydın, 2005: 37). Taymaz' a göre (1997: 155); öğretimsel denetim yapan bir denetçi şu kurallara uymalıdır:

1. Denetimin asıl amacı öğrenimi geliştirmek olmalı, teftiş ve kontrolden öte yapıcı ve kaynak teşkil edici olmalıdır.
2. Denetimde izleme sadece öğretmen için değil, öğretim ve öğrenim durumlarına yönelik olmalıdır
3. Denetimde sınıf ziyaretleri ve sınıf dışı etkinlikleri öğretmenin gelişmesine katkı sağlamalıdır.
4. Denetim sırasında öğretmene ve diğer ilgili personele serbest katılma ve konuşma olanağı verilmelidir.

5. Denetimde her alan ve seviyede öğretim sonuçlarının tarafsız olarak ölçülmesi ve değerlendirilmesi yapılmalıdır.

Morris J. Cogan öğretimsel denetim için tanışma, gözlem öncesi görüşme, sınıf gözlemi, gözlem sonrası görüşmeye hazırlık ve son olarak gözlem sonrası görüşme olmak üzere beş kademeli döngüsel bir sistem oluşturmuştur (Akt: Aydın, 2005: 37).

1.4.5.4. Kliniksel Denetim Yaklaşımı

Öğretmenin sınıf içi öğretmedeki yeterliliğini artırmak ya da öğretmeni daha yeterli kılmak amacıyla planlanmış bir program ve uygulamadır. Planlı olması akılcı olduğunun ifadesidir. Kliniksel denetimde veriler sınıf ortamının gerçek yaşamından elde edilir. Klinik denetim etkileşimli, demokratik ve öğretmen merkezli bir denetim yaklaşımıdır. Burada kullanılan klinik sözcüğü, öğretmen ve denetçi arasındaki yüz yüze ilişkiyle öğretmenin sınıftaki davranışlarının temel alındığını belirtmek için kullanılmaktadır (Aydın, 2007: 38).

Kliniksel denetimde müfettişin öğretmenin branşında, öğretmenden daha deneyimli, öğretmen, yönetici ve diğer personel ile işbirliği yapabilmesi için teknik ve insancıl yeterliklere sahip olması, çevreyi, okulu, öğrencileri iyi tanınması, denetime gerekli zamanı ayırabilmesi gerekir. Kliniksel denetim bir bakıma, bireysel, yakından, iç, tam, sürekli ve teknik bir ders denetimidir (Taymaz, 1997: 164).

Başar'a göre (2000: 18–19) kliniksel denetim, “denetim eylemlerinin etkililiğini artırmak amacıyla ve özellikle öğretimde planlı, işbirlikçi, gözlem, inceleme ve davranış değiştirmeye yönelik etkinlikler bütünüdür. Öğretmenin herhangi bir eksik veya yanlışına yönelik karşılıklı çabalarla birlikte planlama ve öğretmenin uygulamasını, sonra da birlikte değerlendirip düzeltmeyi içerir”.

Planlama görüşmesi, sınıf gözlemi ve geri bildirim görüşmesi klinik denetimin temel etkinlikleridir. Klinik denetimin temel amaçları şunlardır: (Aydın, 2007: 41-42).

1. Öğretimlerinin niteliği konusunda öğretmenlere objektif geri bildirim sağlamak

2. Öğretimsel sorunların saptanması ve çözülmesi
3. Öğretmenlere öğretim stratejilerini kullanma becerileri konusunda yardım edilmesi
4. Öğretmenin yükselmesi, görev süresinin uzatılması ve diğer kararlarda temel olması
5. Öğretmenlerin sürekli mesleki gelişim konusunda olumlu bir tutum geliştirmelerine yardım edilmesi

Pajak'a göre kliniksel denetimde müfettiş ile öğretmen gerçek sınıf ortamında karşı karşıya bulunur ve karşılıklı ilişkiye dayalı bir etkileşim gerçekleşir. Bu tür denetim beş aşamada yapılan çalışma ile tamamlanır (Akt: Taymaz, 1997 :157):

1.Aşama: Gözlem öncesi görüşme: Bu aşamada denetici öğretmenle birlikte; gözlemin nedeni ve amaçlarını, gözlemlerde odaklanılması gereken hususları, kullanılacak gözlem yöntemi ve gözlem formunu, gözlem zamanını, gözlem sonrası görüşme zamanını belirler (Aydın, 2005: 44). Bu aşama denetim sürecinin en önemli aşamasıdır. Denetimin başarılı olması bu aşamanın başarısına bağlıdır. Öğretmenle denetmen arasında karşılıklı güven ve desteğe dayalı sağlıklı bir ilişki kurulmalıdır (Aydın, 2007: 41).

2.Aşama: Gözlem yapma: bu aşamanın amacı öğretmen tarafından verilen dersin öğretmen ve denetmen tarafından birlikte analiz edilmesidir (Aydın, 2007: 42). Gözlem aşamasında şu hususlar dikkatle izlenir; öğretimin amaç ve konusuna uygun fiziksel ortamın, ders araç ve gereçlerinin zamanında kullanılabilir şekilde sağlanması, öğretime başlamadan önce ders amaçlarının öğrencilere açıklanması ve benimsenmesi, amaçlara ulaşılması için kazandırılacak bilgiler beceriler çözülecek problemlerin belirlenmesi ve öğrencilerin güdülenmesi, öğretim amaç ve konusuna uygun yöntem seçilmesi, öğretim ilke ve prensiplerine uyulması, öğrencilerin öğretime ilgi ve katkılarının sağlanması, bireysel farklılıkların dikkate alınması, öğrencilere eleştirel düşünme, karar verme, kendini yönetme, yaratıcı gücünü geliştirme fırsatı verilmesi, konuların uygun bir sıra ile doğru olarak öğretilmesi, öğretim sırasında dilbilim kurallarına uyulması, ses tonunun ayarlanması ve göz temasının sağlanması, öğretmen ve öğrenciler arasında karşılıklı saygı ve güveni yansıtırıcı ilişki sağlanması, karşılıklı iletişim kanalı kurulması, konuların

işlenmesinde ilgili güncel yenilik ve gelişmelerle ilgili somut örnekler verilmesi, tartışılması, soruların cevaplandırılması, işlenen konunun özetlenmesi, öğretim sonuçlarının öğrencilerle birlikte değerlendirilmesi, amaçlara ulaşılmasının sağlanması (Taymaz, 1997: 157-158).

3.Aşama: Analiz yapma: Kliniksel denetimin kalbi olan aşamadır. (Aydın, 2007: 48). Denetici sınıftan kaydedilmiş olan verilerle ayrılır ve tek başına veriler üzerinde çalışacağı bir ofise geçer. Denetici açık uçlu, anket ya da form biçimindeki ölçme aracı ile toplanmış olup olmadığına bakmaksızın, karşısındaki bilgi kümesi üzerinde çalışmaya başlar (Aydın, 2005: 48).

4.Aşama: Gözlem sonrası görüşme: Öğretmen ve denetmen aynı amaçlarla denetim sorumluluğunu paylaşan kişiler olarak gözlem sonuçlarını birlikte eleştirirler. Gözlem sonrasında yapılan görüşme; denetimsel uygulamanın gözden geçirilmesini ve gerçekleştirilen ilerlemenin saptanmasını, öğretmenin öz denetim ve teknikleri konusunda yetiştirilmesini sağlar, kendi çalışmalarını izleme ve geliştirme alışkanlığı kazandırır. Görüşmede öğretmenin güçlü ve zayıf yönlerini tanıması sağlanır, etken faktörler ortaya konur. Öğretmenin denetime karşı güveni ve yararlı olacağına inancı artar. Denetim planının geliştirilmesi için alternatifler belirlenir (Taymaz, 1997: 158).

5.Aşama: Değerlendirme: Bu aşamanın temel işlevi denetim uygulamasının verimli işleyip işlemediğinin saptanmasıdır. Denetim uygulamasının denetlenmesi de önemli bir noktadır. Öğretimin denetimi kadar denetimin değerlendirilmesi de önemlidir ve gereklidir. Denetimsel uygulamanın yeterli ve yetersiz yanlarının saptanmasında ve denetim uygulamalarının bulgulara göre yeterli ve yetersiz yanlarının düzenlenmesinde bu aşama önemli rol oynar (Aydın, 2007: 51).

1.4.5.5. Gelişimsel Denetim Yaklaşımı

Glickman tarafından geliştirilen olan gelişimsel denetim yaklaşımına göre, denetçi, öğretmenin gelişimsel seviyesini analiz etmek ve bu gelişim seviyesine uygun bir denetim davranışı sergilemekle yükümlüdür. Bu yaklaşımın amacı

denetimi ürkütücü bir süreç olmaktan çıkararak öğretmenin ihtiyaçlarına daha uygun bir süreç haline getirmektir (Akt: Aydın, 2005: 47).

Öğretmenin gelişimi sağlanırken üç tür yardım da bulunur; doğrudan yardım, işbirliğine dayalı yardım ve dolaylı yardım. Doğrudan yardım, alan bilgisi zayıf olan öğretmenlere uygulanır. Daha çok mesleğe yeni başlayan öğretmenler için uygun olan bu yardım, denetmeni bir uzman olarak kabul etmektedir. İşbirliğine dayalı yardım, denetmen ve öğretmenin her konuda karşılıklı bir anlaşmaya dayalı olarak yürüttüğü yardım şeklidir. Dolaylı yardım ise, alan bilgisi ve öğretim etkinliklerinde başarılı olan öğretmenlere kontrolün tamamen ellerinde olmasını sağlamak için uygulanır. Bu yardım türünde, denetmen daha pasif durumdadır (Pehlivan, 2007: 37–38).

Öğretmenlerin bir yetişkin olarak gelişim aşamaları kuramsal bir yapı içinde ele alındığında başlıca altı başlık altında değerlendirilebilir. Gelişim kuramlarına göre bu başlıklar, bilişsel, kavramsal, ahlaki, benlik, bilinç ve ilgi alanlarındaki gelişim aşamalarında değerlendirmektedir (Aydın, 2005: 47–48).

1.4.5.6. Farklılaştırılmış Denetim Yaklaşımı

Allan H. Glatthorn tarafından geliştirilen farklılaştırılmış denetim, alacakları denetim ve değerlendirme hizmetlerinin türleri konusunda öğretmene farklı alternatifler sunan bir yaklaşımdır. Farklılaştırılmış denetim çoğunlukla aday öğretmenlere ve ciddi problemleri olan asil öğretmenlere, yoğun gelişme imkânları sunan bir denetim modelidir. Diğer öğretmenler ise mesleki gelişimlerini güçlendirmek, takım halinde gelişimsel bir yaklaşımla çalışmak ya da öz yönelimli yaklaşımlar kullanmak istediklerinde bu seçeneklerden faydalanırlar. Bu modelde değerlendirme süreci de öğretmenin yeterliğine ve statüsüne göre farklılaşır (Akt: Aydın, 2005: 60).

Farklılaşmış denetimin temelleri meslek, örgüt, denetçi ve öğretmen olmak üzere dört bakış açısıyla açıklanmıştır (Aydın, 2005: 60).

1.5. DÜNYADA EĞİTİM DENETİMİ

Bu bölümde Fransa, Danimarka, İtalya, Avusturya, İspanya, Hollanda, Almanya, İngiltere, ABD, Finlandiya, Japonya, İsrail ve Rusya'nın eğitim denetimi sistemlerinden bahsedilecektir.

1.5.1. Fransa

Fransa eğitim sistemi merkeziyetçi bir yapıdadır ve eğitimden sorumlu en yüksek birim, Milli Eğitim Bakanlığı'dır. Ancak 1982'de yürürlüğe giren bir kanunla eğitim bölgeselleştirilmiştir (Demirel, 2000: 41). Milli Eğitim Bakanlığında sonra gelen en yetkili birim Yüksek Eğitim Konseyidir. Bakanlık düzeyinde yetkili olan başka kurum da Genel Denetleme kuruludur. Eğitim sisteminin değerlendirilmesi ve gözden geçirilmesi çalışmalarında Genel Denetleme Kurulu, Milli Eğitim Bakanlığı'na bilgi verir ve önerilerde bulunur. Genel denetleme kurulu Ulusal Eğitim Genel Denetmenleri ve Yönetmelik Genel Denetmenlerinden oluşur (Erginer, 2007: 180). Bu kurulda müfettişler görev almaktadır. Müfettişler Paris'te Bakanlık ile bütün ülke genelindeki okullar arasında bağlantıyı sağlayarak, okulları ziyaret eder, bakana ve müdüre bilgi verirler (Erdoğan, 2003: 134).

Fransa, eğitim ve öğretim bakımından 28 akademik bölgeye ayrılmıştır. Her akademik bölgenin başkanı olan rektör, ilk ve orta dereceli okulların denetiminden de sorumludur. Rektör, denetim sorumluluğunu kendisine bağlı olan Bölge Eğitim Müfettişleri IPR-IA ve Milli Eğitim Müfettişleri IEN aracılığıyla yerine getirir. Ulusal düzeyde doğrudan bakana bağlı olan Milli Eğitim Yönetim Genel Denetleme Kurulu IGAEN ve Milli Eğitim Genel Denetim Kurulu IGEN denetimden sorumlu üst birimlerdir (Gümüşeli, 2004: 5-6). Fransız eğitim sisteminde denetim konusunda öğretmenler önceden bilgilendirilmektedir. Denetim sırasında öğretmenin sınıfını nasıl yönettiğinin yanı sıra, sınıfı ne kadar iyi hazırladığı ne kadar sıklıkla alıştırmaya verdiği ve bunları ne sıklıkla kontrol ettiği konuları üzerinde durulurken denetmenler sınıfın genel koşullarına ve sınıf iklimine de dikkat ederler (Şahenk, 2009: 209) Fransız devlet sistemine yerleşen anlayışa dikkat çekerek; öğretmenlerin devlet

memuru olduğunu ve devlet memurlarının da daima teftiş edilmesi ve derecelendirilmesi gerektiğini söylemiştir (Oktay, 1999: 59).

1.5.2. Danimarka

Danimarka'da eğitim ve öğretimin sorumluluğu; merkezi otorite, kantonlar, belediyeler ve özel kuruluşlar tarafından paylaşılmıştır. Eğitim Öğretim kademe ve kurumlarına göre paylaşılmıştır (Alkan, 2007: 141). Danimarka'da merkezi hükümet adına denetlemeyi uzmanlık birimleri belediyeler ve Danimarka değerlendirme enstitüsü gerçekleştirir. Belediyeler yaptıkları denetleme ve değerlendirme sonuçlarını uzmanlık birimlerine iletirler. Her okul belediyeler tarafından atanmış ya da aileler tarafından seçilmiş bir müfettişin denetiminde çalışır (Gümüseli, 2004: 6). Danimarka'da konu danışmanlarının ulusal bir teşkilatı bulunmasına rağmen, ulusal bir müfettişlik bulunmamaktadır (Özmen ve Yasan, 2007: 206).

1.5.3. İtalya

1972 yılına kadar merkezi eğitim sistemine sahip olan İtalya'da yönetimin eğitim üzerindeki etkisi bölgelere, vilayetlere ve yerel yönetimlere devredilmiştir (Kasapçopur, 2003). Ancak genel politikalar merkezden saptanmaktadır. Özel ve resmi tüm okullar devlete bağlıdır ve eğitimden iki bakanlık sorumludur. Bunlar Anaokulu ilköğretim ve ortaöğretimden sorumlu olan Kamu Eğitim Bakanlığı ve yüksek öğretim ve araştırmadan sorumlu Teknoloji, Bilimsel Araştırma ve Üniversiteler Bakanlığıdır (Yılmaz, 2007: 298). İtalya'da eğitimin denetimi ise Teknik Eğitim Teftiş Kurulu tarafından yapılmaktadır. Teknik Eğitim Teftiş Kurulu bir bütün olarak eğitim sistemini gözetler ve eğitim bakanlığına danışmanlık yapar (Kasapçopur, 2003). Müfettişler bakana karşı sorumludurlar ve merkezi veya bölge koordinatörlüklerine atanırlar. Bazı müfettişler merkezde bazıları bölgesel kademe çalışır, okul çeşitlerine ve konu alanlarına göre görevlendirilirler (Erginer, 2007: 143).

1.5.4. Avusturya

Avusturya eğitim sisteminde federal, eyalet ve yerel düzeylerdeki eğitim denetimi Federal Okul Denetimi Yasasına göre yapılır. Eğitim denetiminden federal düzeyde Eğitim ve Sanat Bakanlığı, alt düzeylerde ise eyalet ve bölge okul yönetim kurulları sorumludur (Arıcı, 2009: 149). Avusturya eğitiminde denetim sistemi üç farklı düzeydeki birim tarafından yürütülmektedir. En üst düzeydeki denetim federal bakanlığa bağlı deneticilerce yapılır. Bunun dışında eyalet eğitim kurulu ve okul bölgesi eğitim kurullarına bağlı denetim birimlerinde görevli deneticiler görev yapmaktadır. Eyalet eğitim kurulu deneticileri, okul bölgesi eğitim kurulu deneticilerinin üst amiri pozisyonundadırlar. Ayrıca mesleki okulların denetimi için okul bölgesi eğitim kurulları bünyesinde uzmanlar görev yapmaktadır (Memduhoğlu, 2008: 553). Zorunlu eğitimde il eğitim müfettişleri, ilçe eğitim müfettişlerince desteklenir. Ortaokul ve liselerde ise denetim, uzman müfettişlerce gerçekleştirilir. Ayrıca tarım ve ormancılık alanındaki liseler, ormancılık alanındaki bir ortaokul ya da Viyana'da mesleki eğitim veren liselerin birkaçı gibi bazı okullar doğrudan Federal Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın sorumluluğundadır (Erginer, 2007: 164). Müfettişler okul denetiminde, öğretmen kalitesini ve okulun idari yönünü denetler. Müdürün ve öğretmenlerin tüm faaliyetleri, sınıf içi çalışmalarını denetlenir. Okulların çevre düzeni, malzemeleri incelenir. Denetim idareci ve öğretmenlerle yapılan bir toplantı ile sona erer (Arıcı, 2009: 149).

1.5.5. İspanya

İspanya eğitim sisteminde, yüksek ve teknik olmak üzere iki düzeyde denetim yapılmaktadır. Yüksek denetim, Yüksek Denetleme Kurulu adı verilen bir kurum tarafından yapılır ve bu kurum, Kültür Bakanlığına karşı sorumlu olarak çalışır. Bu kurum; yasa ve yönetmeliklere uyup uyulmadığını kontrol eder; eğitim isteklerini, bir eğitim düzeyinden diğer eğitim düzeyine geçiş koşullarını, akademik ve meslekî alanlarda diploma ve sertifika almanın yollarını belirler. Bu kurulların hükümete karşı görevleri; burs ve sübvansiyon sağlamak, yetkili kurumlara kaynak ve personel harcamaları hakkında rapor sunmak, hükümetin amaçları doğrultusunda istatistiksel

veriler toplamak, hükümet yetkililerine çeşitli özerk toplulukların eğitim sistemleri hakkında yıllık rapor sunmaktır (Erginer, 2007: 195).

Teknik denetim, kendi bölgelerinde kendilerine özgü denetleme işini yapmaktadır. Bu işlerin iki amacı bulunmaktadır; birincisi belirli bir çerçeve içinde eğitim işlerinin yürütülmesine yardım; ikincisi ise genel eğitim amaçlarına ulaşmayı sağlayacak olan eğitim sisteminin kontrol ve değerlendirilmesidir (Korkmaz ve Karadağ, 2009: 299).

Gerek bakanlık gerekse özerk bölgeler, kendi yetki bölgelerinde merkezî ve bölgesel denetim görevini, bölgelerdeki okul denetleme birimleri ile gerçekleştirirler. Bu birimler, hem okullara ve öğretmenlere danışmanlık hizmeti verir, hem de okullardaki eğitim- öğretimin denetlenmesi, geliştirilmesi ve eğitim amaçlarının gerçekleştirilmesinin sağlanmasında sorumluluk üstlenirler (Korkmaz ve Karadağ; 2009: 299).

İspanya’da okul konseyleri kurulmuş olup okul yönetimine toplumun katılımını sağlamak için kurulmuştur. Bu konseyler iki yılda bir yenilenerek öğretmenler öğrenciler ve ailelerden oluşarak okul sahibinin önerdiği müdürü seçer, iç tüzükleri onaylar ve denetler, öğrenci kayıt gereklerini uygular yıllık etkinlik programını yapar ve öğretmenlerin işe alımını ve işten çıkarılmaları gibi konularla ilgilenir (Gültekin: 251).

1.5.6. Hollanda

Hollanda parlamenter bir sisteme dayalı anayasal bir monarşi ile yönetilmektedir. Eğitimden merkezi düzeyde Eğitim Kültür ve Bilim Bakanlığı sorumludur (Kasapçopur, 2007: 84). Hollanda’ da denetleme birimi, yükseköğretim de dâhil olmak üzere öğretim düzeylerinin tümünü denetlemektedir (Erginer, 2006: 357). Anayasa gereğince resmi ve özel okullar devlet denetimi sorumluluğundadır. Bu görev Eğitim ve Kültür Bakanlığına bağlı Okul Denetleme Dairesince yerine getirilir. Denetimin kapsamı ve biçimi yasal dayanaklardadır. Okul denetleme dairesinin görevleri şöyledir; Eğitim dairesinde yasal düzenlemelere uyulup

uyulmadığını denetlemek, okulların düzenli işleyip işlemediğini okul ortamında görmek, okul yöneticileri, öğretmenle danışmanlık yaparak eğitimin gelişmesini sağlamak, eğitim bakanını bilgilendirmek, her öğretim yılında okullarda yapılan denetim faaliyetlerinin sonuçlarını raporlaştırmak ve yayınlamak (Sağlam, 1999: 174).

1.5.7. Almanya

Almanya Cumhuriyeti'nde devlet gücü federal devletlere bölünmüştür. Almanya'nın eğitim sistemi de eyaletlere göre değişiklik göstermektedir. Eyalet okul örgütleri arasında ortaya çıkan farklılıkları ortadan kaldırmak amacıyla çeşitli örgütler kurulmuş olup bunlar; Kültür Bakanlığı Sürekli Konferansı, Federal Eğitim ve Bilim Bakanlığı ve Alman Rektörleri Konferansıdır (Demirel, 2000: 104). Anayasa ve eyalet yasalarına göre bütün eğitim sistemi devletin denetimi ve sorumluluğu altındadır (Erginer, 2007: 272).

Almanya'da her eyalette bulunan okul denetleme makamları teftişten sorumludur ve okul sistemi içinde akademik, yasal ve personel denetimi gerçekleştirilir. Her okulda eğitimle ilgili konulardan sorumlu olan bir öğretmenler kurulu ve okul yönetmeliklerine ve disiplin kurallarına karar veren bir okul konseyi (bu konsey öğretmenleri, aileleri ve öğrencileri kapsar) mevcuttur (Özmen ve Yasan , 2007: 207). Okullar, yasal gözetim (*Rechtsaufsicht*), akademik gözetim (*Fachaufsicht*) ve kamu okulları (*Dienstaufsicht*) gözetimi yönlerinden eyalet yönetiminin gözetimi altındadır. Genel eğitim ve mesleki eğitim veren okulların denetimi ve yönetimi, en üst resmi makam olan Eyalet Kültür Bakanlıkları'na yapılmaktadır (Erginer, 2007: 272). Akademik denetimi yapacak yetkili, yetkisini Temel Eğitim Kanunu'ndan almıştır. Bu kanuna göre, bütün okul sistemi eyaletin denetimi altındadır. Müfettişler okulun belirlenmiş olan müfredat ve sınav kurallarına uygunluğunu, sınıfları ziyaret ederek ve dersleri dinleyerek kontrol etmek ve gerekli tedbirleri almak yetkisine sahiptir. Alman müfettişler bireysel kararları kendi başlarına alamazlar ve bu yüzden öğretmenin pedagojik sorumluluklarına müdahale edemezler (Özenç, 2009: 110)

1.5.8. İngiltere

İngiltere’de idari bölünüş bölgesel yönetimlerden oluştuğundan dolayı eğitim sistemi de yerel yönetim odaklıdır (Demirel, 2000: 73). İngiltere’de okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve ileri eğitim için ulusal görev yapan teftiş kurumları bulunmaktadır. Yükseköğretim için ise tüm Birleşik Krallığı kapsayan tek bir kurum vardır (Korkmaz, 2009: 283). Eğitim Kanunu ile okul denetimlerinin tüm sorumluluğu Majestelerinin Başmüfettişine (HCMI) 1992 yılında verilmiştir (Kasapçopur, 2007: 36). Müfettişler bölgelerindeki eğitim kurumlarının durumu hakkında merkezi otoriteye bilgi vermekler yükümlüdürler (Erdoğan, 2003: 161). Eğitim Standartları Ofisi (OFSTED), bağımsız olarak eğitim standartlarının ve niteliğinin gelişmesini sağlamak ve eğitimden sorumlu devlet sekreterine bilgi sunmak için 1 Eylül 1992’de kurulmuştur. OFSTED, okul teftiş sistemlerinin yönetiminden sorumlu olup sistem için yapıyı oluşturur; izler, düzenler ve gözetim altında tutar. Aynı zamanda OFSTED, bağımsız müfettişlerin eğitimini sağlayarak teftiş grubunun bir üyesi olarak çalışmak isteyenlerin ve teftiş başkanlık etmek isteyenlerin kayıtlarını tutar. Ayrıca bağımsız okulların kontrolü altında çalışan teftiş grubunu izler 1998’den itibaren Yerel Yönetim Kurullarının (LEA) teftişi, Majestelerinin Müfettişleri (HMI) tarafından yürütülmektedir. Teftişin temel prensibi; Yerel Yönetim Kurullarının okul gelişimini, özel eğitim ihtiyaçlarını ve hazırlıklarını yönetim stratejilerini gözden geçirmektir. Üç çeşit teftiş yapılmaktadır. Eğitim sisteminin yerel yönetiminden sorumlu olan Yerel Yönetim Kurulları tek bir teftiş çeşidinden geçmeyip daha detaylı ve içerikli olarak denetlenmektedir. Yerel Yönetim Kurulları yönettikleri servisin işleyişinden alan bilgilerine kadar tek tek teftiştten geçirilmektedir (Korkmaz, 2009: 283-284). İleri Öğretim kurumlarının teftişi ise bakanlığa bağlı olmayan bir kamu kurumu olan Yetişkin Öğretimi Teftiş Dairesi’nin (ALI) sorumluluğundadır. Yüksek öğrenim düzeyinde bağımsız bir bölüm olan Yüksek Öğrenim İçin Kalite Güvencesi Dairesi tüm Birleşik Krallık’ ta kalite güvencesi sağlamaktadır (EURYDICE, 2005).

1.5.9. ABD

ABD eğitim sistemi, reformlarını sorunları ile ilişkili olarak yapmakta, kendisine özgü bir denetim sistemi bulunmadığı gözlenmektedir. Ancak 1992 yılı itibariyle İngiliz denetim sistemine benzer bir oluşuma gidilerek Eğitimde Standartlar Ofisi *{The Office for Standards in Education-OFSTED}* adı verilen bağımsız bir denetim sistemi kurulup, bu bağımsız birim içerisinde eğitim konusunda uzman, yerel eğitim otoriteleri ve üniversiteden kişiler bulunmaktadır. Okulların denetimi eğitim müfettişleri, branş, alan uzman müfettişler ve meslekten olmayan müfettişler tarafından yapılmaktadır. Okullar ziyaret edilmeden önce müfettişler okulun genel durumu, amaçları, personel ve bütçesi gibi konularda ön araştırma yaparlar. Denetimlerde en önemli nokta yaklaşık bir hafta sürecek ve çoğunluğunun sınıf ziyaretleri ile geçeceği okul denetimidir. Denetimi yapan grubun başında bulunan eğitim müfettişi, denetimin tamamlanmasından sonra altı hafta içerisinde denetim raporunu ve raporun bir özetini hazırlar. Müfettiş raporun kopyalarını ve özetini; okulun yönetim kuruluna, Eğitimde Standartlar Ofisi'ne ve ilgili yerel eğitim otoritesine gönderir. Denetim raporları kamuya açık belgelerdir ve yönetim kurulu, raporun tamamının ve özetinin belirtilen şahıslara ve kurullara duyurulması için gerekli hazırlıkları yapar (Şahin, 2009: 129-130).

1.5.10. Finlandiya

Finlandiya'da eğitim, Eğitim Bakanlığı'nın sorumluluğu altındadır. Ulusal Eğitim Kurulu Bakanlıkla birlikte eğitim hedeflerini, içeriklerini ve metotlarını geliştirir. Bunun yanı sıra, Finlandiya'daki 6 Eyaletin her birinde Eğitim ve Kültür Bakanlığı bulunmaktadır. Yerel yönetim, eğitim verme hususunda çok önemli roller üstlenen yerel yetkililerin (belediyeler) sorumluluğu altındadır (Özmen ve Yasan, 2007: 206). Finlandiya'da ayrı bir okul denetimi mevcut değildir ve okullara yapılan ve devlet yetkilileri tarafından düzenlenen denetim ziyaretleri artık gerçekleştirilmemektedir. Eğitim verenlerin etkinlikleri yönetmelikler ve ana ulusal öğretim programında belirtilen hedefler tarafından idare edilmektedir (Erginer, 2007: 22; EURYDICE, 2005). Bugün eğitimde denetimi sağlayan Eğitim Denetimi

Kurulu'nu destekleyen üç kurum bulunmaktadır: Finlandiya İstatistikleri, Eğitim Bakanlığı ve Finlandiya Ulusal Eğitim Yönetim Kurulu'dur (Çakırer, 2010: 76). Finlandiya Eğitim Denetimi Sisteminde değerlendirme, bu kurumların yardımlarıyla ulusal/dış değerlendirme ve öz/iç değerlendirme olmak üzere iki şekilde yapılır (EURYDICE, 2005). Ulusal/dış değerlendirmeler genellikle Ulusal Eğitim Yönetim Kurulu tarafından Eğitim Bakanlığı'nın kararları doğrultusunda uygulanır. Ulusal/dış değerlendirmenin genel amaçları, eğitime karşı talep oluşturma, eğitim sisteminin kurumları arasında eşgüdüm sağlama, eldeki kaynakları kullanarak en iyi kalitede eğitim yapma, farklı eğitim politikaları geliştirme, eğitim kurumları ve diğer kurumlar arasındaki ilişkiyi düzenleme, müfredat ve öğretimi geliştirme, öğretim çıktıları ve eğitimin etkililiği ile ilgili karara varmadır (Çakırer, 2010: 81). Öz değerlendirme ise 1 Ocak 1999'dan itibaren yürürlükte olan yeni eğitim yasasına göre, eğitim kurumları kendi çalışmalarını ve etkilerini değerlendirmekle yükümlü oldukları değerlendirme sistemidir. Bu değerlendirme kurumlarının kendi kendilerini değerlendirmeleri temeline dayanır. Eğitimin değerlendirilmesinin amacı, kanunda belirtilen hedeflere ulaşıldığından emin olmak ve eğitimin gelişimini desteklemenin yanında öğrenme fırsatlarını da geliştirmektir (Certel, 2009: 190).

1.5.11. Japonya

Japonya'da Eğitim Kültür Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı sorumluluğundadır. Merkezi Eğitimin en üst yetkilisi olan Bakanlık üniversiteler, lise üstü okullar, teknik okullar, müzeler, gençlik merkezleri ve araştırma enstitüleri gibi kurumları yönetmektedir (Telci, 2007: 321). Japonya'da eğitim denetiminde bakanlık daha çok doğrudan kendine bağlı okullarla üniversiteleri denetlemektedir. Diğer okulların denetimi ise bağlı olduğu eğitim kurulunun denetim görevlileri (genelde müfettişler) tarafından yapılmaktadır (Aksu, 2009: 369).

1.5.12. İsrail

İsrail, okullarda yapılan uygulamaların nasıl gittiğini denetlemek amacıyla teftiş sistemine önem veren ülkelerden biridir. Tüm okul seviyelerinde okul

öncesinden başlamak üzere müfredatlar, gelecek öğrenmelere sağlam yapı sağlamak için Bakanlık tarafından yönlendirilir ve denetlenir (Ada ve Baysal, 2009: 312).

1.5.13. Rusya

Rusya'da 2004 yılında yapılan bir düzenlemeyle Eğitim ve Bilim Bakanlığı Eğitim etkinliklerini kontrol ve koordine etme görevini Eğitim ve Araştırma Denetimi Federal Bürosu ve Eğitim Federal Bürosuna devretmiştir. Yeni düzenlemeye göre Eğitim ve Araştırma Denetimi Federal Bürosunun görevleri şunlardır (Balcı, 2007: 467):

- Eğitim, araştırma ve teknoloji, gençlik politikalarındaki uygulamaların kanunlara uygunluğunu denetlemek,
- Araştırmacı-eğitimci personeli değerlendirmek,
- Doktora sonrası ve diploma sonrası alanlardaki araştırma kurumlarına ruhsat ve onay belgesi vermek,
- Rusya Federasyonu içerisinde ve ülke dışından alınmış diplomaların onayı, tanınması ve denklik işlemlerini yapmak,
- Profesör ve doçent unvanlarını vermek, bu unvanları geri almak ve sahibine iade etmek, bilim uzmanlığı ve doktora derecelerini vermek ve
- Bilim uzmanlığı ve doktora tez savunmaları için tez kurallarını oluşturmak değerlendirmek.

Eğitim Federal Bürosu ise, ulusal eğitim hizmetleri alanındaki genel, uzmanlık ve diploma sonrası meslekî eğitim çalışmaları sunan yükseköğretim kurumlarının yönetiminden sorumludur (Tanrıkulu, 2009: 449).

Görüldüğü gibi incelenen ülkelerde denetim sisteminde denetleyen birimler farklılık gösterse de görev ve rolleri yerine getirme biçimleri anayasa, tüzük yönetmelik ve yönergeler gibi yasal hükümlere dayalı olarak işlevini sürdürmektedir.

1.6. TÜRKİYE'DE DENETİM

1.6.1. Cumhuriyetten Önce

Başaran (2000: 37), M: Ö 4000'li yıllarda Mısır piramitlerinin yapımında işçilerin çalıştırılması sırasında planlama örgütlenme ve denetleme gibi yönetim süreçlerinin geliştirilmiş olduğundan bahsetmektedir.

Eğitim yönetimi, okul müdürü, eğitim müdürü, müfettiş ve teftiş gibi kavramların ilk kez eski Romalılar tarafından kullanıldığı ve çeşitli toplumlarda, eğitim alanında örgütlenmenin ve yönetim tarihinin çok eski olduğu bilinmekle birlikte eğitim yönetiminin bir bilim dalı olarak gelişmesi, başlangıç tarihi çok yeni olan kamu yönetimi ve genel yönetim bilimlerinden de sonra başlamıştır (İlgar, 1996: 14).

Selçuklularda Nizam'ül Mülk Siyasetname adlı eserinde asların yakınmalarına üstlerin önem vermesini isteyerek yönetimde adalet halkla ilişkiler işbölümü iş görenin nitelikleri denetim karar verme danışma bilgi toplama iletişim gibi konularda kurallar göstermiştir (Başaran, 2000: 43).

Osmanlılarda teftiş hizmetinin ilk defa 1838 tarihinde, mahalle mekteplerindeki öğretmenlerin meslekî yeteneklerini tespit etmek amacıyla, tesis edilmiş olduğu söylenebilir (Su, 1974: 2). II. Mahmut zamanında genel eğitim hizmeti görmek için, Rüştüye okulları açıldığı zaman, teftişe gerek duyulmuş, Rüştüye ve Sibyan okullarını denetlemek için muin adı verilen müfettişler tayin edilmiştir (Su, 1974: 3). Bin sekiz yüz altmış iki tarihine kadar muin ve müfettiş kelimeleri birlikte kullanılırken, bu tarihten sonra, muin sözcüğü bırakılıp, müfettiş sözcüğü kullanılır olmuştur (Su, 1974: 3).

1869 yılında Maarif-i Umumiye Nezareti' ne bağlı olarak Vilayet Maarif Meclislerinin kurulmuş ve bu meclislerde muhakkik ve müfettişler görevlendirilmiştir (Taymaz, 1997: 14). Bin sekiz yüz yetmiş yılında *Maarif-i Umumiye Nizamnâmesi* gereğince merkez maarif teşkilatı bünyesinde Meclis-i

Kebîr-i Maarif kurulmuş ve burada iki müfettişliğe yer verilmişti. Anadolu yakası Mekâtib-i Rüşdiyye ve Sıbyaniye Müfettişliği (Erdem, 2009: 59), 1875 yılında hazırlanan bir yönetmelikle müfettişlerin öğretmenlere rehber ve yardımcı olmaları öngörülmüş ve rüşdiyelerde teftiş defteri bulundurulma zorunluluğu getirilmiştir (Unat, 1964: 187; Taymaz, 1997: 14). Bin sekiz yüz seksen sekiz yılında bütün müfettişliklerin öğrenim dairelerinin dışında bırakılarak, “memurîn-i teftişiye” adı altında ayrı bir birim haline getirildiği görülmektedir (Erdem, 2009: 61).

Teftiş, 1900 tarihinden evvel, sadece yönetsel nitelikte uygulanıyor ve öğretmenler yönetim tarafından kontrol edilen birer memur sayılıyordu. Yirminci asrın başlangıcında, uzman eğitimciler tarafından teftiş başladı, çünkü yeni konular uzman müfettişlerin yetiştirilmesini gerektiriyordu. Bununla beraber teftiş, yönetimin bir kolu olarak işlemeyi sürdürdü (Bursalıoğlu, 2002: 127).

İkinci meşrutiyet döneminde teftişe ait işlemlerde başvurulacak makam olarak Maarif-i Ummumiye Nezareti içinde aşağı yukarı bu günkü Teftiş Kurulu Başkanının vazifesini gören ve onun yetkilerine sahip bir memuriyet söz konusu idi (Su, 1974: 13).

İlköğretim müfettişlerinin görev ve yetkilerinin belirlendiği ilk yönetmelik “*Mekatib-i İptidaiye Müfettişlerinin Vezâifine Mûteallik Talimat*” 1910’da yürürlüğe konulmuştur. Yönetmelikte soruşturma, teftiş ve aydınlatma konularının yer aldığı görülmektedir (Aydın, 2007, 143):

Soruşturma konusuna ilişkin olarak, köylerde yaptırılacak okulların öğrenci sayısına göre dersane sayısının saptanması, okulun yaptırılacağı yerin belirlenmesi, yapım için gerekli işlemin yapılması ve yapımın kontrol edilmesi noktaları üzerinde durulmaktadır.

Teftiş konusunda da öncelikle okul binalarının, demirbaş eşyaların, öğretim araç ve gereçleri ile öğretimin teftişi yer almaktadır. (Yönetmelikte ayrıca, “Eğitim Büyük Kurulu’nun (Meclisi Kebire Maarif) onaylamadığı kitapların ilköğretim kurumlarında okutulmasının, engellenmesi de müfettişlerin görevi olarak yer almaktadır.)

Müfettişlerin teftiş gezilerinde halkı aydınlatmaları, onlara eğitim ve öğretim konularını açıklamaları, bu konularda onları bilgilendirmeleri de “aydınlatma” bölümünün esasını oluşturmaktadır.

1911 yılında yürürlüğe konulan Maarif-i Umumiye Nezareti merkez teşkilatı hakkındaki yönetmelik ile merkez hizmetleri idare ve teftiş olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Müfettişlerin orta dereceli ve yüksek okullarda görev yapmış öğretmenler arasından Türk Dili, Arap Dili, Matematik, Tabiat, Felsefe, Tarih ve Coğrafya, Öğretim Bilgisi, Özel Eğitim alanlarından, ayrıca bir mimar ve tıp doktoru olması şartları getirilmiştir (Unat, 1964: 187; Taymaz, 1997: 14).

MEB Örgüt Yönetmeliği 1912 yılında yürürlüğe konularak merkez örgütünde *Genel Müfettişlik Dairesi (Müfettişi Umumilik)* kurulmuştur. Bu birim, bakanlığa bağlı okulların ve diğer kuruluşların yasa, tüzük ve yönetmeliklere göre yönetilmelerinin sağlanmasından sorumludur (Oktay, 1998: 41). Bu yönetmelik, münhasıran Milli Eğitim Bakanlığı genel teftişine yönelik ilk yönetmeliktir (Ada ve Baysal, 2009: 80).

Tedrisat-ı İptidaiye Kanunu Muvakkatı (Geçici İlköğretim Yasası) 1913 yılında yürürlüğe konularak, 6-14 yaşındaki çocukların okutulmasının mecburi ve meccani oluşu ve bunların okudukları okulların ilköğretim müfettişlerince teftiş edileceklerinin hükme bağlanması ile ilköğretim müfettişliğinin kurumlaşmasının temeli atılmıştır (Altıntaş, 1992: 404). Müfettişlerin bu görevi nasıl yapacaklarını belirten talimatnameye göre ilköğretim müfettişlerinin görevleri, *teftiş, tahkikat ve irşad* olmak üzere üç ana grupta toplanmıştır (Taymaz, 1997: 14).

1914 yılında hazırlanan *Tedrisat-ı İptidaiye Kanunu Muvakkatı* ile ilkokul öğretmenlerinin teftişinin ilköğretim müfettişleri tarafından yapılması öngörülmüştür. Teftişin nasıl yapılacağını belirten talimatname 1916 yılında yayınlanarak; ilköğretim müfettişlerinin görevleri teftiş, tahkikat ve talimat-irşad olmak üzere üç ana grupta toplanmıştır (Koçer, 1970: 187).

1914 yılında yayımlanan *Maarif Müfettişlerinin Vazifelerine Dair Talimatname*, ortaöğretime ve bakanlığa bağlı diğer kurumların teftişinde dikkat edilecek hususları içermektedir (Su, 1974: 13). Yönetmeliğin kapsamı, denetimi eğitim sistemindeki yeri ve rolünün öneminin daha iyi anlaşıldığını göstermektedir (Aydın, 2007: 144).

Yönetmeliğin “esas görevler” bölümünde teftiş, soruşturma ve yol gösterme gibi görevler yer almaktadır. Okulların maddi durumları ile birlikte öğrencilerin yetişme ve olgunluk düzeylerini, sağlık durumlarını kontrol etmek, öğretmenlerin derslerindeki başarılarını, ahlaksal durumlarını denetlemek ve gerektiğinde ödüllendirmek ya da cezalandırmak gibi görevler esas görevler olarak belirtilmektedir.

Yönetmelikte ayrıca, müfettişlerin teftiş bölgelerinin nüfusu, ekonomik durumu ve yaşam biçimine ilişkin bilgileri toplamaları ve bu bilgileri yıllık raporlarında belirtmeleri de öngörülmektedir.

Öğretmenlerin eğitim ve öğretim alanındaki eksikliklerinin tamamlanması, örnek dersler verilmesi, rehberlik edilmesi gibi görevler de teftişin kapsamına girmektedir.

Müfettişlerin, öğretmenlere yol gösterirken, direktif verirken, duyarlı olmaları gereği de yönetmelikte yer almaktadır. Müfettişlik görevinin, öğretmenin onurunu korunarak yerine getirilmesi istenmekte, öğretmenin eksikleri üzerinde durulurken teke tek ilişkiler yeğlenmektedir.

Öğretmenlere ve halka zaman zaman konuşmalar yaparak onları aydınlatma gibi görevler de teftiş hizmetinin kapsamında yer almaktadır. Okullarda kitaplıklar kurulması, bu kitaplıklarda Bakanlığın onayladığı kitapların bulundurulması, ders kitaplarının zamanında okullara ulaştırılması gibi konular da müfettiş görevi olarak kabul edilmektedir.

Görüldüğü gibi, müfettişler hem yönetici hem de denetmen olarak algılanmakta ve görevlendirilmektedir. Öğretmene ve öğrenme ile doğrudan ilişkili olmayan ve öğretmeni doğrudan hedef almayan konular da müfettiş görevi olarak belirlenmektedir (Aydın, 2007: 144).

1.6.2. Cumhuriyet Dönemi

Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldıktan sonra 3 Mayıs 1920 günü milli eğitim hizmetleri birleştirilerek Maarif Vekâletine verilmiştir (Akyüz, 2005: 292).

Teftiş süreci, 1920 ve 1930 arasında bilimsel bir hal almıştır. Örgüt ilkelerinin teftişe uygulanması sonucunda meydana gelen bu girişim, amaçların kaybolmasına karşı bir protesto atılımıydı. Teftişin görevi eğitimin amaç ve süreçlerini bularak ve bunları öğretmenler vasıtasıyla uygulamaktır. Araştırma ve ölçme, teftişe ait haklar olup, öğretmen bunların neticelerini uygulamakla görevliydi (Bursalıoğlu, 2002: 127).

1923 yılında Maarif Müfettişleri Talimatnamesi ile İlk Tedrisat Müfettişlerinin Vazifelerine Dair Talimatname yayınlanmıştır. Maarif müfettişliği talimatnamesinde, müfettişlik makamının kuruluşu, müfettişlik görev ve yetkileri ile teftiş esasları açıklanmıştır. Aynı sene bir teftiş heyeti müdürü ile on müfettişten meydana gelen bir Teftiş Kurulu kurulmuştur (Taymaz, 1997: 15).

3 Mart 1924 tarihli Tevhidi Tedrisat Kanunu ile tüm okullar Maarif Vekâletine bağlanmış ve medreseler kaldırılmıştır. Bu durum, teftiş kurulu görevlerinin yeniden gözden geçirilmesini gerekli kılmıştır (Akyüz, 2005: 297).

1925 Mayıs ayında Konya’da ilk defa Maarif Umumi Müfettişleri kongresi toplanmış ve bakanlar kurulunun onayladığı Maarif Müfettişleri Umumiyelerinin yetki ve görevlerine ilişkin talimat hazırlanmıştır. Bu yönetmelikte müfettiş-i umumiye ve muavinlerin tüm eğitim kuruluşlarını kanun, tüzük ve yönetmeliklere uygun olarak denetlemek üzere atanması öngörülmüştür (Su, 1970: 18).

1926 yılında yürürlüğe konulan Maarif Teşkilatı Kanunu ile maarif müfettişlerinin hak, yetki ve görevlerine ilişkin yönetmelik hazırlanmıştır. Bu yönetmeliğin öncekilerden farkı müfettişlere vekâlet müfettişi unvanı verilmiş olmasıdır. Vekâlet müfettişleri merkez ve mıntika müfettişleri olarak ikiye ayrılmıştır. Merkez müfettişleri de görevlerine göre Terbiye ve tedrisat müfettişleri, idare müfettişleri, kütüphane sanayi Nefise ve müze müfettişleri diye üçe ayrılmıştır (Su, 1974: 22). Bin dokuz yüz yirmi yedi yılına kadar müfettişlerin herhangi bir yetiştirilme programından geçirilmeden atandıkları görülmektedir. Ancak, ilköğretim müfettişlerinin seçimi ve yetiştirilmesi hususunun ilk defa 1927 tarihli İlk Tedrisat Müfettişleri Talimatnamesi’nde ele alındığı söylenebilir. Bu talimatnameye göre ilköğretim müfettişi olacaklarda İlköğretmen Okulu mezunu, 25-45 yaşları arasında olma, 5 yıl ilkokul öğretmenliği yapma, kıdem ve ehliyet sahibi olma şartları aranmaktadır. Ayrıca, öğretmen okulu müdür, müdür yardımcıları ile eğitim ve öğretim metotları öğretmenleri ilköğretim müfettişliğine doğrudan tayin edilme hakkına sahiptirler (Başar, 2000: 117).

1931 yılında maarif emirliklerinin kaldırılması ile birlikte mıntika müfettişleri de vekâlet müfettişi olarak göreve devam etmişlerdir (Yavuz, 1995: 22).

Teftiş kurulunun oluşturulması 1933 yılında 2287 sayılı kanunla sağlanmış ve görevleri yeniden düzenlenmiştir (Ada ve Baysal, 2009: 80). Bu kanunun 10. Maddesinde Teftiş Kurulunun oluşturulması ve görevleri şu şekilde belirlenmiştir (Taymaz, 1997: 21):

Teftiş heyeti müfettiş sıfatı ve selahiyetini haiz bir reis ve lüzumu kadar müfettişten teşekkül eder. Reisin vazifesi, teftiş ve tahkikat işlerine ait talimat ve emirleri izhar, müfettişlerin çalışma tarzlarını tayin, teftiş faaliyetlerini takip, teftiş raporlarını tetkik ve tahlil etmek, neticeleri vekalet makamına bildirmektir.

1939 Yılında yürürlüğe getirilen 3407 sayılı İlk Tedrisat Müfettişlerinin Muvazene-i Umumiye içine alınmasına dair kanunla ilköğretim müfettişleri genel bütçe içine alınmış ve müfettişler arasındaki öğrenim süresi bakımından görülen farklılığı gidermek üzere ilköğretim müfettişliğine atanacak olanların Gazi Terbiye Enstitüsü veya yabancı ülkelerdeki benzer okullardan mezun olma şartı getirilmiştir (Yıldırım, 2006: 720).

1940'dan sonra mantık ve zeka yöntemleri ile teftiş başladı. Mantık, istenilen sonuçları ve bunların sağlanmasında gerekli davranışları, pratik zeka da eğitimle ilgili olanlara bu girişime katılma olanağı verilmesini öngörüyordu (Bursalıoğlu, 2002: 127).

1949 yılında ülke genelinde “teftiş bölgeleri oluşturulmuş, ancak bu uygulamaya 1950 yılında son verilmiştir. Müfettişler Ankara, İzmir ve İstanbul merkezlerinde toplanmıştır (Oktay, 1998: 48; Taymaz, 1997: 16).

Milli eğitim bakanlığı kuruluş ve görevleri hakkındaki 2287 sayılı kanunla ilgili bazı yasalarda değişiklik yapılmasını sağlayan 6389 sayılı kanun 1954 yılında çıkarılarak bu kanunda bakanlık ve yabancı ülkelerdeki öğrenci müfettişlerinin atanmasına ilişkin hükümler getirilmiştir (Taymaz, 1997: 16). Bu kanuna göre müfettişlerin atanmalarında aranacak nitelikler şöyledir: 1) Üniversite ve bir yüksek okuldan mezun bulunmak. 2) Orta ve yüksek dereceli okullarda en az sekiz yıl

öğretmen olarak çalışmak ve bu süre içinde en az üç yıl idari işlerde çalışmak; öğretmenlikle birlikte idari işlerde üstün başarı göstermek (Su, 1974: 27).

Mevcut müfettişler ile ihtiyacın karşılanmaması üzerine, 1958’de ilkokul öğretmenlerinden yeterli bulunanlar kursa tabi tutularak, ilköğretim müfettişi yetiştirilmesi kararı alınmıştır. Bu uygulama 1966 yılına kadar devam etmiştir (Oktay, 1999: 49).

5 Ocak 1961 Tarihinde yürürlüğe konan 222 İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda ilköğretim müfettişlerinin yetiştirilmeleri ve görevleri açıklanmış ve buna dayalı olarak çıkarılan 1969 tarihli İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği 1990 yılına kadar yürürlükte kalmıştır (Altıntaş, 1992: 404). Yönetmelikte ilköğretim müfettişlerinin görevleri dört grupta toplanmıştır (Oktay, 1999: 51).

- 1- Teftiş ve denetleme
- 2- Mesleki yardım ve işbaşında yetiştirme
- 3- İnceleme
- 4- Soruşturma

1971 yılında ilk olarak grupta teftiş uygulamalarına başlanarak 1978’de tekrar vazgeçilmiş 1980-1981 yıllarında tekrar bu uygulamaya dönülmüştür (Altıntaş, 1992: 404).

Eğitim enstitülerinin 1982’de eğitim fakültelerine dönüşmesinden sonra da bazı fakültelerde ilköğretim denetçiliği programı sürdürülmüştür (Başar, 2000: 119).

MEB’e bağlı bütün eğitim kurumları ile diğer kurum ve kuruluşları kapsayan “Denetleme Devamlı Yönergesi” 1983’te hazırlanmıştır. Buna göre ilköğretim kurumları ve buralarda görevli öğretmenlerin denetimi İlköğretim Müfettişler Kurulu Başkanları’nın sorumluluğundadır. Denetimler genel, özel ve sınav denetimleri olmak üzere üç grupta toplanmaktadır. Resmi-özel ortaokullar, liseler ve diğer

kuruluşlar ile burada görevli öğretmenlerin denetimini Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı yapacaktır (Oktay, 1998: 54).

“*Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliği*” 1990 yılında 20678 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Daha sonra 1991 yılında 2346 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayınlanan “*Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi*” denetim anlayışına önemli yenilikler getirmiştir. Örneğin, ‘stajyer müfettiş’ statüsü kaldırılmış, ‘ilköğretim müfettiş yardımcısı’ statüsü benimsenmiş ve bu statüye atanma koşulları belirlenmiştir. Yönetmelik, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nun 6.maddesi uyarınca, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının görev alanlarını şöyle belirlemektedir (Aydın, 2007: 146):

İlkokullar, bağımsız ortaokullar, ilköğretim okulları, yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ve kurslar, özel eğitime muhtaç çocuklar için açılmış okullar ve sınıflar, okul öncesi eğitim kurumları ile tamamlayıcı sınıflar ve kurslarda rehberlik, teftiş, inceleme ve soruşturma hizmetlerini yürütmekle görevlidirler.

Yönetmelikte, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının görev ve yetkileri; rehberlik ve işbaşında yetiştirme, teftiş ve değerlendirme, inceleme ve soruşturma olarak belirtmiş ve bu görevlerin gerçekleştirilmesi amacı ile il merkezlerinde “*İlköğretim Müfettişleri Kurulu*”, “*İlköğretim Müfettişleri Kurulu Başkanlığı*” ve “*İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu*” oluşturulmuştur (Aydın, 2007: 147). Bu yönetmelikle ekonomik, sosyal ve ulaşım şartları yönünden birbirine benzerlik ve yakınlık gösteren iller gruplandırılmış ve Türkiye 5 hizmet bölgesine ayrılmıştır. Bu görevlerin yerine getirilebilmesi için oluşturulan komisyonlarla bireysel ve grupla denetim esası getirilmiştir (Oktay, 1998: 56).

Bu yönetmelik ve buna dayalı olarak hazırlanmış yönergede, kliniksel denetim esas alınmaktadır: Gözlem öncesi görüşme, gözlem, analiz, denetim görüşmesi ve görüşme sonrası analiz döngüsüne dayalı bir denetim yaklaşımı benimsenmiştir (Aydın, 2007: 147).

“*Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü*” ve bu tüzüğe bağlı olarak çıkarılan Yönetmelik ile 1993 yılında teftiş kurulunun görevleri, çağdaş bir

yaklaşım ile yeniden düzenlemiştir (Ada ve Baysal, 2009: 80). Bu tüzüğe göre, Müfettişlere Bakan ve Başkan dışında hiçbir yerden emir verilemez. Müfettişler Bakanın emri ya da onayı üzerine Bakan adına aşağıdaki görevleri yaparlar (MEB, 1993-b):

- Bakanlık teşkilatıyla bağlı ve ilgili kuruluşların her türlü faaliyet ve işlemleriyle ilgili olarak denetim, inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek,
- Mevzuatın uygulanmasından doğan sonuçlar üzerinde inceleme yaparak, görülecek yanlışlık ve eksikliklerin giderilmesi ve düzeltilmesi yollarını araştırmak ve işlerin istenen düzeyde yürümesini sağlamak için alınması gereken önlemleri ve düşüncelerini raporla Başkanlığa bildirmek,
- Öğrencilerin milli eğitimin amaç ve ilkelerine uygun biçimde yetiştirilip yetiştirilmediğini, yetenek, bilgi ve beceri kazandırılıp kazandırılmadığını incelemek, araştırmak ve sonuçlarını rapor halinde Başkanlığa sunmak,
- Görevlerini yaparken öğrendikleri yolsuzluklar için sorumlular hakkında tabii oldukları soruşturma usulüne uygun olarak gecikmeden soruşturmaya başlamak ve durumu derhal Başkanlığa bildirmek,
- Bakanlığı ilgilendiren konularda yurt içinde ve dışında inceleme ve araştırmalar yapmak, görevlendirildikleri komisyon, seminer, toplantı ve benzeri mesleki çalışmalara katılmak,
- Kanun, tüzük, yönetmelik ve diğer mevzuatla verilen görevleri yapmak .

Aynı yıl yayınlanan yönetmeliğe göre müfettişlerin, Bakanın emri veya onayı üzerine Bakan adına yapacakları işlerin başlıcaları şunlardır (MEB, 1993-a):

- Okullarımızda, millî ülkülerimizin yaşatılması, birlik ve beraberliğin devamı; gençlerin, ahlak disiplini içerisinde müspet anlayışlı, çalışkan hoşgörülü, karakter sahibi ve yararlı yurttaşlar olarak yetiştirilmeleri yönünde alınması gerekli önlemlere ilişkin inceleme ve araştırmaları yapmak,
- Bakanlık teşkilatının her türlü faaliyet ve işlemlerinin teftiş, inceleme ve gerektiğinde soruşturmasını yapmak,
- Denetimler sırasında tespit edilen yanlışlıkların, eksikliklerin ve metod aksaklıklarının giderilmesi için gerekli gördüğü tedbirleri yerinde aldirmek,
- Denetlenen kurum ve kuruluşların, Türk Millî Eğitiminin amaçlarını gerçekleştirmek için yaptıkları çalışmalar ile etkinliklerinin yeterli durumlarını araştırmak, belirlenen noksanlıklarla ilgili olarak mevzuata dayalı açıklamalarla görevlilerin iş basında yetişmelerine katkıda bulunmak,
- Öğrencilerin, Millî Eğitimin amaç ve ilkeleri doğrultusunda yetiştirilme derecelerini belirlemek; ilgi, istek, bilgi ve becerileri yönünde yetiştirilmeleri ve geliştirilmeleri için gerekli çabanın gösterilmesini desteklemek; öğretim programlarının bütünlük

içerisinde işlenmesi ve seviye farklılıklarına sebep olabilecek değişik uygulamalara yer verilmemesi için ilgili öğretmenler arasında gerekli koordinasyonun sağlanma düzeyini kontrol etmek ve rehberlikte bulunarak, alınacak önlemleri belirlemek ve Bakanlığa bilgi sunmak.

- Öğrencilere, millî değerlerimizin kavratılması, örf, adet ve geleneklerimizin benimsetilmesi ve okulun, bulunduğu yörenin bir kültür merkezi konumuna getirilmesi için çalışmaların geliştirilmesi yönünde rehberlik yapmak, öğretmen ve yöneticilerce gerekli planlama ve uygulamaların yapılıp yapılmadığını araştırmak,
- Teftiş ve incelemeler sırasında, mevzuattan sapma ve yolsuzlukların belirlenmesi halinde, sorumluları hakkında tabi oldukları soruşturma usulüne uygun olarak gereğini yapmak ve durumu hemen Başkanlığa bildirmek,
- Bakanlığa ilgilendiren konularla ilgili olarak, yurt içinde ve yurt dışında inceleme ve araştırmalar yapmak; Başkanlıkça gerek görülmesi halinde kurs, seminer, konferans gibi meslekî çalışmalara katılmak,
- Eğitim-öğretim konuları ile mevzuatın uygulanmasından doğan sonuçlar üzerinde incelemeler yapmak, görülecek yanlışlık ve eksikliklerin giderilmesi yollarını araştırmak ve işlerin düzen içerisinde yürütülmesini sağlamak için alınması gereken önlemleri belirlemek ve düşüncelerini bir raporla Bakanlığa bildirmek,
- Okul ve kurumlardaki görevlilerin, yeterlik, çalışma ve davranışlarını değerlendirmek suretiyle başarılarını ve moral güçlerini artırıcı yardımlarda bulunmak, üst görevlere layık olanları belirlemek,
- (Değişik: 30.6.2001/24448 RG) Çalışma sonuçlarını; ön inceleme raporu düzenlenecek durumlar hariç rapor ile işin bitiminden itibaren 20 gün içinde, ön inceleme raporlarını ise 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunda belirtilen süre içinde ve usulüne uygun şekilde Teftiş Kurulu Başkanlığına sunmak,
- (Değişik: 12.09.1998/23461 RG) Görevli gidecekleri yerlere hareketlerini, bu yerlere varış ve buradan ayrılışlarını telgraf veya faksla Başkanlığa bildirmek,
- Kendilerine gelen yazılarla, düzenledikleri raporlar ve yazıların birer örneklerini saklamak ve bunların kaydı için bir defter tutmak,
- Kanun, tüzük, yönetmelik ve mevzuatla verilen diğer görevleri yapmak

“İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği” 1999 yılında yayınlanmış, her ilde doğrudan il millî eğitim müdürüne bağlı olarak, rehberlik ve iş başında yetiştirme, teftiş ve değerlendirme, inceleme, soruşturma hizmetlerini yürütme amacıyla başkan, başkan yardımcıları, müfettiş ve müfettiş yardımcıları ile başkanlık bürosundan oluşan ilköğretim müfettişleri başkanlığı kurulmuştur. Aynı yönetmelikte müfettişlerin görevleri, “Rehberlik ve iş başında yetiştirme”, “Teftiş ve

Değerlendirme”, ” İnceleme”, ”Soruşturma” olarak belirlenirken, yönetmelikte 2005 yılında yapılan değişiklikle “Araştırma” görevi eklenmiş buna göre; (MEB, 1999)

1. Görev alanlarındaki okul/kurumların eğitim-öğretim, yönetim ve öğrencilerle ilgili ihtiyaç duyulan konularda araştırma yapmak,
2. Okul/ kurum personelinin yeterlik ve verimliliklerini araştırmak,
3. Bölgesinde okula devam etmeyen öğrencilerin devamsızlık sebeplerini araştırmak,
4. Eğitim sorunlarını belirlemek, çözüm önerileri geliştirmek ve eğitimin niteliğini artırarak etkin ve verimli olarak gerçekleştirilmesine yönelik araştırma yapmak,
5. Okul ve çevre ilişkisini güçlendirmek amacıyla araştırma yapmak,
6. Görev alanlarıyla sınırlı olmak kaydıyla başkanlıkça verilen diğer konularda araştırma yapmak.

müfettişlerin görevleri arasında sayılmıştır.

“*MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği*” 1999 yılında yayınlanmış olup, "görev alanları" başlıklı 42 inci maddesinde belirtilen kurumların rehberlik, teftiş, teftiş gruplarının görev ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemek amacıyla “İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi” yayınlanmıştır (MEB, 1999).

Resmi Gazetede 13 Haziran 2010 tarihinde yayımlanan 5984 Sayılı Kanunla ilköğretim müfettişleri "eğitim müfettişi" olarak genel idare hizmetleri sınıfına alınmıştır (MEB, 2010).

“*MEB Eğitim Müfettişleri Başkanlığı Yönetmeliği*”nin 2011 yılında yayınlanmasıyla birlikte, 1999 yılında yayınlanan MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır. Bu yönetmeliğe göre, müfettiş ve müfettiş yardımcılarının görev ve yetkileri şunlardır (MEB, 2011-a):

1. Başkanın önerisi, il millî eğitim müdürünün uygun görüşü ve valinin onayı ile yapılacak görevlendirmeler çerçevesinde 54 üncü maddede belirtilen kurumlarda; rehberlik, iş başında yetiştirme; teftiş, denetim, değerlendirme, araştırma, inceleme, soruşturma ve benzeri konulara yönelik çalışmalarını yürütmek.

2. İnceleme, soruşturma emirleri gereğince, görev alanlarına giren kurumlar ile bu kurumlarda görev yapan yönetici, öğretmen ve diğer personel hakkında inceleme ve gerektiğinde soruşturma yapmak.
3. İlköğretim çağındaki çocukların zorunlu eğitim kurumlarına devamının sağlanması konusunda veli yahut vasi veya aile başkanlarına ve okul idarelerine teklif ve önerilerde bulunmak.

Milli Eğitim Bakanlığı teşkilatı, 14 Eylül 2011 tarihli 652 Sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla yeniden yapılandırılmış, eğitim müfettişlerine "İl Eğitim denetmeni" unvanı verilmiştir. Son haliyle il eğitim denetmenlerine ilişkin yasal düzenleme aşağıdaki şekildedir (MEB, 2011-b).

MADDE 41 – (1) İl millî eğitim müdürlükleri bünyesinde oluşturulan Eğitim Denetmenleri Başkanlığında İl Eğitim Denetmenleri ve İl Eğitim Denetmen Yardımcıları istihdam edilir. İl eğitim denetmen yardımcıları, en az dört yıllık yüksek öğrenimi ve öğretmenlikte sekiz yıl ve daha fazla hizmeti bulunan öğretmenler arasından yarışma sınavı ile mesleğe alınırlar. Bu görevde üç yıllık yetiştirme dönemini takiben yapılacak yeterlik sınavında başarılı olanlar il eğitim denetmeni kadrolarına atanır.

(2) İl eğitim denetmenleri ve denetmen yardımcılarının alanlarında uzmanlaşmaları için gerekli tedbirler alınır. İl eğitim denetmenlerinin, her hizmet bölgesinde iki yıldan az olmamak üzere Bakanlıkça belirlenecek süreler kadar çalışmaları esastır.

(3) İl eğitim denetmenleri ve denetmen yardımcıları, ildeki her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinin rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütür.

(4) Hizmet bölgelerinin oluşturulması ve bu bölgelerdeki çalışma süreleri; Eğitim Denetmenleri Başkanlığının görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışmaları; il eğitim denetmenleri ve denetmen yardımcılarının nitelikleri, sınav ve yetiştirme şekilleri, atanmaları, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma ve yer değiştirmelerine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

(5) Denetime tâbi olan gerçek ve tüzel kişiler, gizli dahi olsa bütün belge, defter ve bilgileri talep edildiği takdirde ibraz etmek, para ve para hükmündeki evrakı ve ayniyatı ilk talep hâlinde göstermek, sayılmasına ve incelenmesine yardımcı olmak zorundadır. İl eğitim denetmenleri, görevleri sırasında kamu kurum ve kuruluşları ve kamuya yararlı dernekler ile gerçek ve tüzel kişilerden gerekli yardım, bilgi, evrak, kayıt ve belgeleri istemeye yetkili olup kanunî engel bulunmadıkça bu talebin yerine getirilmesi zorunludur.

Teftişte bugünkü eğilimlerden birincisi, eğitimle ulusal strateji arasında bir bağ kurulmasıdır. İkincisi, eğitim örgütlerinin amaçları ile uygulama sonuçları arasındaki boşluğa verilmesi gereken önemdir. Üçüncüsü de, öğretmenin mesleksel

bağımsızlığına olan tutucu görüşlerin artmakta olduğu kanısıdır. Bunların ışığında, teftiş kurumunun birini seçmek zorunda olduğu iki yol görünmektedir. Ya okulu toplumun yararlarına göre çalıştıran bir araç, yahut da bireysel öğrenme ve gelişmeyi sağlayacak bir süreç olmak (Bursalıoğlu, 2002: 128).

1.7. TÜRKİYE’DE İLKÖĞRETİM KURUMLARININ DENETİMİ

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi (MEB, 2001) kurumlardaki denetim çeşitlerini iki başlık halinde belirlemiştir. Bunlar:

a) Kurum denetimi

1) Yönetici denetimi

2) Öğretmen denetimi

3) Diğer personel denetimi

b) Seminer ve kurs denetimidir (Madde 13)

1.7.1. İlköğretim Kurumlarının Denetimi

Kurum denetimi; bir eğitim örgütünün amaçları gerçekleştirmede insan ve madde kaynaklarının sağlanma, yararlanılma durumunun gözlenmesi, kontrol edilmesi ve belli kriterlere göre değerlendirilmesidir (Taymaz, 1997: 24). Kurum denetimi, okulun eğitim ve yönetim süreçleri ile bunlarla ilgili kayıt ve işlemlerin incelenerek, kurumun genel işleyişi hakkında bir karara varmak üzere yapılan denetimdir (Taymaz, 1997: 136).

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi (MEB, 2001) ‘nin 14. maddesinde kurum teftişi ile ilgili olarak:

“Kurum teftişi, kurumların sistemindeki yeniliklerin ilgili kurumlara iletilmesi, kurumun çalışmalarını güçleştiren veya zayıflatan nedenlerin belirlenmesi,

gerekli önlemlerin yerinde ve zamanında alınması, kurumun amaçlarını gerçekleştirmede insan ve madde kaynakları ile bunlardan yararlanılma durumunun gözlenerek yerinde ve etkili bir biçimde kullanılmasının sağlanması, eğitim-öğretim ve yönetim etkinliklerinin geliştirilmesi, öğretme-öğrenme ve yönetim sürecinin etkili duruma getirilmesi için objektif verilere, yasa, tüzük, yönetmelik, genelge emir ve kararlara dayalı olarak gözlenmesi, kontrol edilmesi ve ölçütlere göre değerlendirilerek geliştirilmesidir.”

1.7.2. İlköğretim Kurumlarının Denetiminin İlkeleri

Kurumların, rehberlik ve denetiminde aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur (MEB, 2001a: Madde: 6):

- a) Rehberlik ve denetim; kontrol, düzeltme ve geliştirme amaçlı yapılır.
- b) Rehberlik ve denetim demokratik bir süreçtir.
- c) Yetkiden çok etkiyi, özendirmeyi, ödülü, işbirliğini ve katılmayı içerir.
- d) Eğitim, öğretim ve yönetim etkinliklerinin bütünü ile ilgilidir.
- e) Sorunları paylaşma, belirleme ve çözümlemede birlikte karar verme, plânlama, uygulama, değerlendirmeyi ve gerekirse bir gelişim plâni yapmayı gerektirir.
- f) Sorumlulukların paylaşılmasına ve insanî ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunur.
- g) Yönetici, öğretmen ve diğer personelin meslekteki yeterliliğini geliştirmesine yardım eder.
- h) Bütünlük ve devamlılığı gerektirir.
- i) Bireysel farklılıkları ve çevre koşullarını dikkate alır.
- j) Millî eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine hizmet eder.
- k) Eğitim öğretim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesini sağlayacak inceleme ve araştırmalara önem verir.
- l) Öğretme ve öğrenme sürecinin geliştirilmesini esas alır.
- m) Bilimsel ve objektif esaslara dayanır.
- n) Teftiş etkinliklerini değerlendirir ve teftiş sistemlerinin gelişmesini sağlar.
- o) Açıklık ve güvenilirliği gerektirir, müfettiş öğretmenin gereksinim duyduğu konuları birlikte belirler, teftiş sonrası görüşlerini öğretmenle paylaşır.
- p) Ekonomiklik ve verimliliği gerektirir.
- q) Sistemi amaçlarına uygun olarak yaşatmayı , madde ve insan kaynaklarının en verimli bir biçimde kullanılmasını esas alır.

1.7.3. İlköğretim Kurumlarının Denetiminde Göz Önünde Bulundurulacak Usul Ve Esaslar

Söz konusu yönergenin 15. maddesinde kurumların teftişinde aşağıdaki usul ve esaslar göz önünde bulundurulmaktadır.

- a) Kurumun teftişi bir teftiş grubu ya da bir alt grup tarafından yapılır.
- b) Yıllık ve aylık çalışma programlarına ve yapılan araştırmalara dayalı olarak yürütülür.
- c) Eğitim-öğretim ve yönetim etkinliklerinin tümünü kapsar.
- d) Eğitim-öğretim ve yönetimle ilgili sorunların çözümünde meslekî yardım, iş başında yetiştirme hizmetleri verilir.
- e) Çalışma programlarına uygun olarak kurumlara gidildiğinde; grup başkanı veya grup sorumlusunun başkanlığında rehberlik ve teftiş çalışmaları öncesi grup üyeleri ile toplantı yapılır. Bu toplantıda tutum, davranış, değerlendirme ve olası gelişmeler hakkında durum belirlenir.
- f) Grubun rehberlik ve teftiş çalışmalarını rahat yürütebilmeleri için kurumun uygun bir odası kurum yöneticisi tarafından bu çalışmalar için ayrılır ve düzenlenir.
- g) Grup başkanı veya sorumlusu, grup üyelerinin yetiştirme alanları veya katıldıkları hizmet içi etkinlikleri de dikkate alarak, kurum çalışmalarının rehberlik ve teftişinde dengeli bir görev dağılımı yapar.
- h) Kurumların teftiş defteri ve geçmiş yıllara ilişkin kurum teftiş raporu incelenerek önceki rehberlik ve teftiş çalışmalarında görülen başarı durumlarının devam edip-etmediği ve belirlenen eksikliklerin tamamlanması için ne gibi çalışmaların yapıldığı kontrol edilir.
- i) Kurum teftişi ile birlikte yöneticiler, öğretmenler ve diğer personelin teftişinin yapılması esastır. Ancak zorunlu hallerde yönetici ve öğretmenlerin teftişi, kurum teftişi dışında da yapılabilir.
- j) Yönetici teftişi, en az iki müfettiş veya bir müfettiş ile yetkili kılınan bir müfettiş yardımcısı tarafından yapılır.
- k) Kurum rehberlik ve teftişi sonunda kuruma ilişkin iki adet teftiş veya rehberlik tebliği hazırlanarak biri teftiş defterine yapıştırılır, diğeri ise başkanlığa sunulur.
- l) Kurum teftişi sonunda; eğitim ve öğretim aksatılmadan teftişle ilgili değerlendirme toplantısı yapılır.
- m) Öğretmen sayısı üç ve üçten az olan kurumların teftişi en az iki müfettiş tarafından veya bir müfettiş ve yetkili kılınan müfettiş yardımcısı tarafından yapılır.

- n) Aday öğretmenlerinin teftişi en az bir müfettiş veya yetkili kılınan iki müfettiş yardımcısı tarafından yapılır.
- o) Teftiş sırasında üstün başarı veya yetersizliği görülen yönetici ve öğretmenlerin teftişi, en az iki müfettiş tarafından veya bir müfettiş ve yetkili kılınan bir müfettiş yardımcısı tarafından yapılır.
- p) Grup Başkanınca; aylık çalışma programında plânlanan rehberlik yapılacak kurumların rehberlik tarihleri en az bir hafta önceden ilgili kurumlara bildirilir.
- q) Kurumların, yöneticilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin her yıl rehberlik veya teftiş amacıyla en az bir defa görülmesi esastır. Hiçbir kurum, yönetici, öğretmen ve diğer personel iki takvim yılı üst üste teftihsiz bırakılamaz. Ancak açık ilköğretim okulunda görevli olanlar ile Bakanlık merkez, taşra ve yurtdışı örgütü ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarında geçici olarak görevlendirilenlere bu fıkra hükmü uygulanmaz.
- r) Rehberlik çalışmalarının; aday öğretmenler ile bir önceki yılda yapılan teftişe göre, yetersiz veya orta düzeyde değerlendirilen öğretmenlerden başlanarak yapılması esastır.
- s) Rehberlik çalışmalarına başlamadan önce kurum yöneticisinden kurum ve çalışanlarının hangi konularda rehberliğe gereksinim duyduğu konusunda bilgi alınır ve çalışmalarda göz önünde bulundurulur.

1.7.4. İlköğretim Kurumlarının Denetiminde Dikkat Edilecek Hususlar

Yönergenin 16. maddesinde kurumların rehberlik ve denetiminde dikkat edilecek hususlar şöyle açıklanır:

- a) Genel ve özel amaçları,
- b) Yönetim süreçleri ve yöneticilerin etkinlikleri,
- c) Kurumların yapılarındaki sosyal, yönetsel, kültürel, ekonomik, teknolojik ve eğitim politikalarının geliştirilmeleri,
- d) Gelişmeyi engelleyen unsurları,
- e) Sorunlara yaklaşımda yararlı yöntemleri,
- f) Özel yönetmelik ve yönergelerindeki hükümleri,
- g) Eğitim-öğretim ve yönetimdeki değişme ve gelişme sonucu uygulanacak yöntem ve teknikleri,
- h) Personelin mesleki performansını geliştirmeleri,
- i) Öğrencilerin sayı ve nitelik düzeyleri,
- j) Fizikî durumları,

- k) İnsan ve madde kaynaklarının etkili ve verimli kullanmaları,
 - l) Kurum çalışanlarının kararlara katılma görev yetki ve sorumlulukları,
 - m)Çevre ve toplum gereksinimlerini karşılamaları,
- göz önünde bulundurulur.

1.7.5. İlköğretim Kurumlarının Denetiminin Yapılışı

Kurum denetimi, ilke olarak kurumun yapısına göre sayıları değişen ve asgari iki denetçiden oluşan bir grup tarafından yapılır. Kurum denetiminin başarısı planlama, uygulama, değerlendirme ve raporlama süreçlerinde karşılaşılan problemlerin uygun şekilde çözümlenmesine bağlıdır (Taymaz , 1997: 131).

Taymaz'a göre (1997: 131-133); kurum denetiminde dikkat edilecek noktalar, planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine göre üç ana başlıkta toplanabilir:

1. Planlama Aşaması: Denetim planı, amaçları, izlenecek politikayı ve değerlendirmeyi içine alır. İyi bir denetim planı için; amaçların saptanması, kurumun tanınması, gözlenecek faktörlerin saptanması ve denetçiler arasında görev bölümünün yapılması gereklidir.
2. Planın Uygulanma Aşaması: Kurum denetiminin başarılı olabilmesi için, etkili denetimin özellikleri ve denetime esas olan ilkeler dikkate alınarak, genel kurallara uygun bir biçimde yapılması gerekir. Bu kurallar; işbirliğinin sağlanması, gözlem ve incelemenin yapılması, kurum denetim raporunun hazırlanması ve önlemlerin uygulanması ve izlenmesidir.
3. Değerlendirme ve Raporlama Aşaması: Kurum denetimi, kurumun çeşitli alanlarda ve madde kaynakları ile de ilişkili olmasına karşın sonunda özellikle kurumun yönetiminin değerlendirilmesi şeklinde sonlanır. Değerlendirme ve raporlama süreci; toplantının düzenlenmesi, denetim raporunun düzenlenmesi ve denetim defterine işlenmesi şeklinde bir sırayla yapılır.

1.7.6. İlköğretim Kurumlarının Denetiminde İncelenecek Durumlar

Söz konusu yönergenin 17. maddesinde kurum teftişi yapılırken kurumun aşağıdaki durumları incelenir.

a) Fizikî durum

Yönetim odaları, derslikler, laboratuvarlar, atölye, (işlik) okul kooperatifi, kantin, kitaplık, konferans salonu, beden eğitimi salonu veya çok amaçlı salon, eğitici kol çalışma odaları,

oyun sahaları ve spor tesisleri, okul bahçesi ve ayrılan oyun alanı, lavabo-tuvalet, aydınlatma, ısıtma ve su tesisleri ile yatılı ve pansiyonlu okullarda bunlarla birlikte yatakhane, revir, yemekhane, mutfak, bulaşık yıkama yeri, banyo-duş ve lavabolar, çamaşırhane, depo, ambarlar, etüt salonları ve garaj gibi yerlerin gereksinimi karşılar nitelik ve nicelikte olması,

1. Yangından korunma ve sivil savunma önlemlerinin alınması,
2. Kurumun fizikî yapısında yapılacak değişiklikler için gerekli izin alınması,
3. Genel temizliğe, mevcut eşya, ders araç ve gereçlerinin bakımına ve düzenine gereken ilginin gösterilmesi,
4. Okul, sınıf ve bölümlerinin adlarının levhalara yazılıp uygun yerlere asılması,
5. Okul çevre duvarı, bahçesinin ağaçlandırılması, uygulama bahçesi ve sportif etkinlikler için düzenlenmesi,
6. Türk Bayrağı ile ilgili yasal gerekleri uygulama, Atatürk ve şeref köşelerini hazırlama, derslik ve koridorların mevzuatına ve hizmetin niteliğine göre düzenlenmesi,
7. Varsa motorlu araçların bakım, kullanma ve onarım durumları, gibi fizikî koşulların eğitim ve öğretimi geliştirecek düzeyde olması,

Değerlendirilir.

b) Eğitim ve öğretim durumu

1. Sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler,
2. Törenler, anma ve kutlama etkinlikleri,
3. Rehberlik ve eğitici kol çalışmaları,
4. Yıllık, ünite, günlük ve ders plânları ile ders dağıtım çizelgelerinin hazırlanması ve uygulanması,
5. Seçmeli derslerin belirlenmesinde okul ve çevre koşulların dikkate alınması,
6. Ders araç ve gereçlerinin sağlanması, bakımı ve korunması yatılı ve pansiyonlu okullarda etüt saatlerinin program ve mevzuat doğrultusunda plânlanması,
7. Okul ve sınıf kitaplıklarının oluşturulması,
8. Özel eğitim gerektiren çocukların eğitiminde alınması gereken önlemleri ve özel eğitim uygulamalarına yer verilmesi,
9. Öğretmenler, zümre öğretmenler ve şube öğretmenler kurulu çalışmaları,
10. Okul çevre ilişkileri, okul aile birliği, okul, sınıf ve veli toplantısının yapılması,

Değerlendirilir.

c) Büro işleri

1. Kurumlarda tutulması gerekli defter, dosya ve kayıtların kuralına uygun tutulması,
2. Yazışmalarda desimal dosya sisteminin kullanılması, resmî yazışma kurallarının uygulanması,
3. Duyurular dosyası tutulması

Değerlendirilir.

d) Öğrenci işleri

1. Öğrenci kayıtları, künye defterleri, okullar arası öğrenci yer değiştirmeleri ve yabancı öğrencilerin kayıtlarının mevzuatına uygunluğu,
2. Öğrenci devam devamsızlık işleri, öğrenci gelişim dosyalarının işlenmesi,
3. Sınıf geçme defteri, yılsonu ve ağırlıklı yıl sonu notları ile yıl sonu başarı ortalaması ve ağırlıklı yıl sonu başarı ortalamalarının işlenmesi,
4. Diploma, karne, kurs belgesi, takdirname, teşekkür, yoklama fişleri, sicil, rapor, kayıt silme, dosya isteme-gönderme ile ilgili işlerin gereğince yürütülmesi,
5. Dönem ve sınav çizelgelerinin temiz ve doğru bir biçimde düzenlenmesi,
6. Sınıfını geçen ve sınıf tekrarına karar verilen öğrencilerle ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesi,
7. Zümre ve şube öğretmenler kurulu tutanaklarının kuralına uygunluğu, sınıf geçme durumlarının öğrencilere duyurulması,
8. Müzik ve Beden Eğitimi derslerinden sorumlu olmayan öğrencilere ilişkin işlemler ve öğrenci istatistiklerinin izlenmesi,
9. Rehberlik hizmetlerinin yürütülme durumu ve rehberlik hizmetleri verilen öğrenci sayısı, değerlendirilir.

e) Personel işleri

1. Öğretmen, memur ve diğer personel için kuralına uygun devam- devamsızlık ve sicil defterlerinin, kişisel dosyalarının tutulması,
2. Öğretmenlerin, yöneticilerin ve diğer personelin işe başlayış ve ayrılışlarının ilgili makamlara bildirilmesi,

3. Ders dağıtım çizelgelerinin Kasım ayı başında, öğretim yılı içerisinde yönetici ve öğretmenlerin ders saatlerinde yapılan değişikliklerin il veya ilçe millî eğitim müdürlüğüne zamanında bildirilmesi,
4. Aday memurların yetiştirilmelerinin ilgili mevzuata uygunluğu,
5. Yöneticiler, öğretmenler ve diğer personel arasında iş bölümü ve görevlerin değişmesi durumunda devir teslim işlerinin yapılması,
6. Mutfak, yemekhane, çamaşırhane, kantin ve benzeri yerlerde çalışan personelin kurum özelliğine göre belirlenen aralıklarla kontrollerinin yapılması,
7. Yönetici tarafından personelin çalışmalarını izleme defterinin tutulması,
8. Öğretmen, yönetici, memur ve hizmetlilerinin özlük ve atama işlerinin zamanında kuralına uygun olarak yürütülmesi,
9. Görevlilerin haftalık ders saatlerine ve branşlarına uygun biçimde çalıştırılması,
10. Yabancı uyruklu öğretmen (varsa) görevlendirilmeleriyle ilgili çalışma izinlerinin olup olmadığının izlenmesi,
11. Rehber öğretmenlerin mevzuatına uygun çalıştırılması,
12. Ders saati karşılığı çalıştırılan öğretmenlerin ders saatlerinin Bakanlar Kurulu Kararına uygunluğu,
13. Personel nöbet çizelgesinin ve nöbet defterinin hazırlanması,
14. Kuruma gelen Tebliğler Dergileri, genelge ve yazıların zamanında duyurulması, değerlendirilir.

f) Hesap, ayniyat ve döner sermaye işleri

1. Kurumlarda; bütçe önerilerinin yapılmış olması, ödenek defterlerinin tutulması,
2. İhale yolu ile yapılan satın almaların mevzuata uygunluğu,
3. Teslim alma, sayım komisyonlarının çalışmalarının kuralınca yürütülmesi,
4. Millî Eğitim Vakfı katkı payları ile ilgili işlemlerin kurallara uygun yürütülmesi,
5. Ücretli okutulan dersleri gösteren aylık çizelgelerin kuralına uygun hazırlanması,
6. Aylık ve ücret bordroları ile özel gider indirimi mevzuatı doğrultusunda düzenlenmesi,
7. Ana sınıfı ücretlerinin kuralına uygun toplanması ve harcanması,
8. Yatılı ve pansiyonlu okullarda ödenek defteri, ambar kontrol defteri , temrinlik malzeme sarf ve takım dağıtım defterleri pansiyon taksit defteri, yatılı öğrenci

yoklama defteri, parasız yatılı öğrenci eşya, kitap ve parasız yatılı öğrencilere verilen aylık harçlık defterlerinin usulüne uygun düzenli bir biçimde tutulması,

9. Kooperatif veya kantin hizmetlerinin yürütülmesi,
10. Revir, hasta kayıt ve ilaç defterlerinin zamanında işlenmesi,
11. Özel eğitim okul ve kurumları, özel yönetmeliğinde belirtilen belge, defter ve dosyaların kuralına uygun olarak tutulması,
12. Öğrenci taşıma ve beslenme hizmetlerinin mevzuatına uygun yapılması,

Değerlendirilir.

g) Demirbaş

1. A, B, C, demirbaş eşya defterlerinin tutulması,
2. Demirbaş eşya üzerine demirbaş numaralarının yazılması ve bulunduğu bölüme listenin asılması,
3. Demirbaş eşyanın kayıttan düşmesi ve Millî Emlâk Dairesi'ne gönderilmesi,
4. Kullanılmaya ve yoğaltılmaya özgü araç ve gereçlerin, ilgili defterlere kaydedilmesi ve depo giriş çıkış işlemlerinin mevzuat doğrultusunda yapılması,
5. Demirbaş eşya sayım ve dökümünün zamanında yapılarak, görevliler arasında devir teslim işleminin yapılması,
6. Döner sermaye işlerinin mevzuatına göre yürütülmesi, değerlendirilir.

Bu değerlendirmelerin sonucunda kurum teftiş raporu düzenlenir.

1.8. PROBLEM CÜMLESİ

İlköğretim okullarında gerçekleştirilen denetimlerde yönetici görüşlerine göre “kurum denetim boyutları” ne düzeyde denetlenmektedir?

1.8.1. Alt Problemler

1.8.1.1 İlköğretim okullarında gerçekleştirilen kurum denetimlerinde “fiziki durum” boyutuna ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

1.8.1.2 İlköğretim okullarında gerçekleştirilen kurum denetimlerinde “eğitim öğretim ve değerlendirme” boyutuna ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

1.8.1.3 İlköğretim okullarında gerçekleştirilen kurum denetimlerinde “öğrenci işleri” boyutuna ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

1.8.1.4 İlköğretim okullarında gerçekleştirilen kurum denetimlerinde “personel ve büro” işleri boyutuna ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

1.8.1.5 İlköğretim okullarında gerçekleştirilen kurum denetimlerinde “hesap ayniyat ve döner sermaye” işleri boyutuna ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

1.8.1.6 İlköğretim okullarında gerçekleştirilen kurum denetimlerinde “demirbaş işleri” boyutuna ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

1.9. ARAŞTIRMANIN AMACI

Çalışmanın amacı, Türkiye’de, İlköğretim okullarında gerçekleştirilen denetimlerde yönetici görüşlerine göre “kurum denetim boyutları” ne düzeyde denetlenmektedir? sorusuna yanıt aranmaktadır. Bu amaçla nicel olarak oluşturulan ankettten yararlanılarak bilgiler toplanmış ayrıca nitel olarak elde edilen bilgiler için nicel boyutları destekleyen şu sorulara yanıt aranmıştır: 1) Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde; Kurumunuzun fiziki durum denetiminde daha çok hangi alanlarda denetim yapılmaktadır? 2) Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde; Kurumunuzun eğitim öğretim durumu denetiminde daha çok hangi alanlarda denetim yapılmaktadır? 3) Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde; Kurumunuzun büro ve personel işlerinin denetimi daha çok hangi alanlarda yapılmaktadır? 4)Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde; Kurumunuzun öğrenci işlerinin denetiminde daha çok hangi alanlarda denetim yapılmaktadır? 5) Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde; Kurumunuzun hesap, ayniyat ve döner sermaye işleri denetiminde daha çok hangi alanlarda denetim yapılmaktadır? 6) Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde; Kurumunuzun demirbaş işleri denetiminde daha çok hangi alanlarda denetim yapılmaktadır?

Uygulama sahasında durum tespit çalışması için okul yöneticileri (müdür ve müdür yardımcıları) görüşlerine başvurulacaktır

1.10. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma ilköğretim okullarında gerçekleştirilen kurum denetimine ait boyutların ne düzeyde yapıldığını ve hangi alanlarda yapılmadığını ortaya koymak için yapılmıştır. Eğitimde nitelik sorununun güncelliğini koruyor olması temel eğitimden başlayan bir verim artışı sağlama faaliyetini gerekli kılmaktadır. Eğitimde niteliğin istenen düzeyde olmamasının faturası çoğu kez okul yöneticilerine ve öğretmenlere çıkarılmaktadır. Eğitim denetiminin öğretmenlerin ve eğitim kurumlarının geliştirilmelerine katkı sağlayacak nitelikte olup olmasının bilinmesi niteliğin artırılmasında dikkate alınacak öncelikler bakımından önemlidir. İlköğretim kurumları eğitimin temelidir. Bu nedenle eğitimde nitelik sorununun irdelenmesine bu kademedan başlanması gerekmektedir. İlköğretimde eğitim denetiminin çeşitli boyutlarda ele alınarak araştırılmasına rağmen, kurum teftişinin değerlendirilmemesi eğitimde denetim çalışmalarının yeterince irdelenmemiş olması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda ilköğretimde gerçekleştirilen denetimlerde “kurum denetimi boyutları” ne düzeyde dikkatle ve önemle incelenmektedir? Bu araştırma gelecekte yapılacak olan kurum denetimlerinin niteliğinin artırılması amacıyla önemlidir.

1.11. SAYILTILAR

1. İlköğretim okullarında kurum denetimde karşılaşılan bazı sorunlar vardır.
2. Okul yöneticileri anket sorularını ön yargısız ve içtenlikle cevaplamışlardır.
3. Bilgi toplama aracı yeterince geçerli, güvenilir ve amacına uygundur.
4. İlköğretim denetim raporlarında karşılaşılan sorunlara ilişkin alan yazında çözüm önerileri bulunabilir.

1.12. SINIRLILIKLAR

Çalışma süre ve maliyet açısından, yalnızca Sivas il sınırlarında görev yapan ilköğretim kurumu okul yöneticilerine uygulanacaktır.

Çalışma ilköğretim okullarında görev yapan müdür ve müdür yardımcıları ile sınırlıdır. Yatılı ilköğretim bölge okulları ve ortaöğretim kurumları yöneticileri çalışma kapsamına alınmamışlardır.

Çalışma 2011-2012 eğitim öğretim yılında elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.13. TANIMLAR

İlköğretim okulu: Zorunlu eğitim çağındaki çocukların eğitim-öğretim gördükleri ve öğrenim süresi 8 yıl olan ilköğretim kurumu.

Okul yöneticisi: Araştırma kapsamın giren, Sivas ilinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan müdür ve müdür yardımcıları.

Denetmen: Eğitim ve öğretim kurumlarındaki çalışmaların yasalara ve yönetmeliklere uygun olarak yürüyüp yürümediğini incelemek ve denetlemekle görevli olan kimse.

Kurum denetimi: İlköğretim kurumlarında her türlü eğitim- öğretim etkinliklerini, yönetim ve büro işlerini görevlilerin çalışmalarını tümüyle incelemek ve değerlendirmek için yapılan denetim.

İlköğretim denetmeni: Kanun, tüzük ve yönetmeliklerle belirlenen yetkiye dayanarak ilköğretim okullarında rehberlik ve denetim hizmetlerini yürüten görevli.

İKİNCİ BÖLÜM

2. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Ünal ve diğerleri (2011) tarafından yapılmış olan “İlköğretim Müfettişlerinin Öğretim Yılı Sonu Raporlarına Göre Konya İli Eğitim Sorunlarını Değerlendirmeleri” isimli araştırmanın amacı, ilköğretim müfettişlerinin öğretim yılı içindeki çalışmalarında yaptıkları tespitlere dayalı olarak yazdıkları öğretim yılı sonu raporlarına göre Konya ilindeki eğitim sorunlarının değerlendirilmesidir. Araştırma, genel tarama modelindedir. Veriler, nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Dokümanları, Konya ilköğretim müfettişleri tarafından 1999- 2000 öğretim yılından itibaren on yıllık dönemde hazırlanan öğretim yılı sonu raporları oluşturmaktadır. Veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Çözümleme sonuçlarına göre, Konya ilinin eğitim sorunları denetim, personel atama, personel eğitimi, mevzuat, taşımali eğitim, eğitim, fiziki durum ve donanım, öğretmen yetiştirme ve ders programları olmak üzere dokuz temaya ayrılmıştır. En fazla belirtilen sorunlar, öğretmen atama ve denetim yapısı ile ilgilidir. Konya ilinin eğitim sorunları Türkiye'nin genel eğitim sorunları ile benzerlik göstermektedir. Üst yöneticiler ilköğretim müfettişlerinin sorunlarının çözümü için getirdikleri önerileri yerine getirmemektedirler. Konya İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve Millî Eğitim Bakanlığı bu yönüyle kapalı sistem özelliği taşımaktadır.

Jaffer (2010) tarafından yapılmış olan “Pakistan’da Okul Denetimi: Yaklaşımlar ve Sorunlar” isimli (School inspection and supervision in Pakistan: Approaches and issues) araştırma eğitim denetimi içeriğinin Pakistan’da nasıl geliştiğini izler. Siny eyaletinde örneklem alınmıştır. Şu an kullanılan denetim sisteminin kaliteyi geliştirmeye yardımcı olup olmadığının gözlenebilirliği yayınlanmıştır. Bu makale birçok bağımlı değişkene dayanan eğitim teftiş ve denetimin kalitesini geliştirebilmek ve hesaplanabilirliğinin ortaya konulabilme stratejisini tartışmaktadır. Eğitim kalitesindeki gelişmeler; fiziksel beşeri ve mali kaynakların yeterliliğinin ve ilginin sağlanabilmesi, etkili ve yetkili liderlik, okullar

için işlevsel izleme gelişme ve okullar için profesyonel destek gibi üç faktör arasındaki dengeyi gerektirecektir.

Öztürk (2009) tarafından yapılmış olan “İlköğretim Okullarının Kurum Denetiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Müfettiş Ve Okul Müdürü Görüşleri” isimli araştırmanın amacı Kütahya ili ilköğretim okullarının kurum denetiminde karşılaşılan sorunları, okul müdürlerinin ve ilköğretim müfettişlerinin görüşlerine dayalı olarak tespit etmektir. Araştırma tarama modelindedir. Araştırmanın sonucunda ilköğretim müfettişleri ve müdürlerin denetim öncesinde, denetim sırasında, denetim sonrasında sorunlar yaşadığı saptanmıştır ve özetle şu sonuçlara ulaşılmıştır: (1) Okul müdürleri ve ilköğretim müfettişleri denetim öncesinde okulun çevre koşulları ve olanaklarının dikkate alınmaması ve denetim etkinliklerini müfettiş ve yöneticinin birlikte planlamamasına ilişkin sorun yaşamaktadır. Bu sorunları okul müdürleri daha çok hissetmektedirler. (2) Denetim yapan ilköğretim müfettişleri ortak ölçütler kullanmamakta ve kurum denetiminde sadece durum saptamayla yetinmektedirler.(3) Denetim sonrasında önerilen düzeltici ve geliştirici önlemler daha sonra izlenmemekte ve teftiş tebliğ defterine yazılmış olanlar yöneticiler tarafından yerine getirilmemektedir.(4) Denetimle ilgili yönetmelik ve genelgelerin sık değişmesi ve milli eğitim sisteminde ikili bir denetim yapılanmasının olmasına ilişkin sorunlar yaşandığı tespit edilmiştir. Bu sorunlar ilköğretim müfettişleri tarafından daha fazla hissedilmektedir.(5) İlköğretim müfettişleri ve okul müdürlerinin denetim öncesinde denetim etkinliklerinin müfettiş ve yöneticinin birlikte planlamaması, denetimin planlı programlı yapılmaması, denetim öncesi müfettişlerin görev bölümü yaparak her birinin ayrı alanları denetlemesi, denetim öncesinde okul yöneticileri hakkında ilgililerden bilgi alınmış olması, okulun fiziki durumunun önceden incelenip bilgi edinilmemesi okulun çevre koşulları ve olanaklarının dikkate alınmaması sorunlarına ilişkin değerlendirmeleri anlamlı farklılık göstermektedir. Okul müdürleri bu sorunları ilköğretim müfettişlerine göre daha çok hissetmektedir. (6) İlköğretim müfettişleri ve okul müdürlerinin denetim sırasında kurum denetiminin grup denetimi yöntemiyle

yapılıyor olması, kurum denetiminde sadece durum saptamayla yetinilmesi, müfettişin yöneticinin psikolojik durumunu bilmemesi, denetim yapan müfettişlerin ortak ölçütler kullanmaması, müfettişin yöneticinin makam masasına oturması, müfettişin yöneticilere gerekli rehberliği sağlayamaması, okul müdürünün de kurumdaki etkinlikleri izleme ve değerlendirme görevinin olması, müfettişler arasındaki iş bölümü nedeniyle, farklı konuların gözlemlenmesi ve bütünü dikkatten kaçması, denetim sırasında eleştirilerin nesnel olmaması, denetim sırasında eleştirilere tepki gösterilmesi, denetim sırasında övgülerin nesnel olmaması sorunlarına ilişkin değerlendirmeleri anlamlı farklılık göstermektedir. Okul müdürleri bu sorunları ilköğretim müfettişlerine göre daha çok hissetmektedir.(7) İlköğretim müfettişleri denetim sırasında yöneticinin mesleki yeterliliğinin eksikliği ve kurumun yıllık çalışma programının olmaması sorunlarının ilköğretim okulu müdürlerine göre daha önemli olduğu görülmüştür.(8) Başkanlığa sunulan kurum denetimi raporlarının kısa zamanda değerlendirilerek gereğinin yapılması sorununun ilköğretim müfettişleri tarafından okul müdürlerine göre daha önemli olduğu ifade edilmektedir.

Lee, Ding ve Song (2008) tarafından yapılmış olan Shanghai'de (Çin) Günümüzde Okul Denetimi Ve Değerlendirme (School Supervision And Evaluation In China: The Shanghai Perspective) isimli araştırmanın amacı okulun gelişimsel denetim değerlendirilmesinde son gelişmeleri tartışmaktır. Araştırma yöntemi nitel olup belgesel analiz tekniği uygulanarak ve müfettiş, müdür ve iki ilköğretim okulunda öğretmen görüşmeleri ile yapılmıştır. Okulda denetleme ve değerlendirmenin olumlu ve olumsuz etkileri olduğu algılanmıştır. Araştırma eğitim reformu, denetim ve değerlendirme politikaları arasında daha iyi bir uyum elde etmek için dinamik bir yaklaşımı teşvik etmeyi, okulun denetleme ve değerlendirilmesi için ortak bir okul-devlet toplum teşvikinin etkilerini vurgulamaktadır.

Ece (2007) tarafından yapılmış olan “İlköğretim Kurumları Kurum Teftiş Ölçütlerine İlişkin Bir Değerlendirme” isimli araştırmada Türk Milli Eğitiminin ilköğretim basamağını oluşturan resmi ve özel ilköğretim kurumlarının kurum teftişlerinde halen kullanılmakta olan “kurum teftiş form”larında yer alan değerlendirme ölçütlerinin, bu kurumlarda çalışan yönetici ve öğretmenlerle, denetimi yapan İlköğretim müfettişlerince ne ölçüde benimsendiği ve onaylandığını saptamak, “kurum teftiş form”unu geliştirmek, denetlenen ve denetleyenlerin onaylarını ve görüşlerini almak, teftiş sisteminin nesnel ölçütlere bağlanmasına katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Ankete yer alan sorular, resmi ve özel İlköğretim okullarının “kurum teftiş form”unda yer alan bölümler ve altında sıralanan maddelerden oluşmaktadır. Bu bölümler; kurumun fiziki durumu, eğitim-öğretim, büro işleri, öğrenci işleri, personel işleri, hesap-aynıyat ve döner sermaye ile demirbaş malzemelerine ilişkin ölçütlerden oluşmaktadır. Elde edilen veriler bilimsel çözümlenmeye tabii tutulmuş, frekans, yüzde ve aritmetik ortalama değerleri kullanılmıştır. Sonuçta; kurum teftiş formlarında yer alan bölüm ve maddelerin ilköğretim müfettişleri, özel ve resmi okullarda görevli yöneticiler ve öğretmenler tarafından benimsendiği ve onaylandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kılıç (2006) tarafından yapılmış olan “İlköğretim Okullarında; Yönetici Teftişinde Kullanılmakta Olan Yönetici Teftiş Formuna Eklenen Ölçütlerin (yeterliklerinin), İlköğretim Müfettişleri ve Okul Yöneticileri Tarafından Değerlendirilmesi” isimli araştırmanın amacı ilköğretim okullarında; yönetici teftişinde kullanılmakta olan yönetici teftiş formuna eklenen ölçütlerin (yeterliklerinin), ilköğretim müfettişleri ve okul yöneticileri tarafından değerlendirilmesidir. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre; anket formunda bulunan gözlenen davranışlar, kurumun fiziki durumu denetim alanında her üç grup tarafından “yeterli”, eğitim öğretim ve değerlendirme denetim alanında ilköğretim müfettişleri tarafından “az yeterli”, okul yöneticileri ve okul yönetici yardımcıları tarafından “yeterli”, büro işleri denetim alanında her üç grup tarafından “yeterli”, yönetim ve çevre ilişkileri denetim alanında ilköğretim müfettişleri tarafından “az

yeterli”, okul yöneticileri ve okul yönetici yardımcıları tarafından “yeterli”, kendini geliştirme denetim alanında ilköğretim müfettişleri tarafından “az yeterli”, okul yöneticileri ve okul yönetici yardımcıları tarafından “az yeterli” bulunmuştur. Bunun dışında okul yöneticilerinin, ilköğretim müfettişlerinin ve okul yönetici yardımcılarının görevlerine, cinsiyetlerine, yaşlarına, meslekteki kıdemlerine ve branşlarına göre; anket formunda yer alan gözlenen davranışların yeterliklerine ilişkin grupların görüşleri arasında bazı maddelerde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Çığ (2006) tarafından “İlköğretim Müfettişlerinin Denetim Sonunda Getirmiş Oldukları Önerilerin Yöneticiler Tarafından Yerine Getirilme Düzeyi ve Engelleri” yapılan isimli araştırmada ilköğretim okulu kurum yöneticisine verilen kurum denetimin raporlarında ortaya çıkarılan eksikliklerin giderilmesine yönelik belirtilen önerilerin ne düzeyde yerine getirildiğinin ve engellerinin ne olduğu ilköğretim müfettişi ve okul müdürlerine sorularak anlaşılması amaçlanmıştır. Ayrıca, sonuçların müdür ve müfettişlerin çeşitli özelliklerinden (okulun bulunduğu merkeze, okulun türüne, müdürlük ve müfettişlikteki kıdeme, görev unvanına, eğitim durumuna ve müdürlerin teftiş geçirip geçirmeme) etkilenip etkilenmediğine de bakılmıştır. Araştırma, tarama modelindedir. Araştırma sonunda elde edilen bulgular şunlardır: 1- İlköğretim okulu müdürleri ve müfettişler, kurum denetimi önerilerinin yerine getirilme düzeyini “Çoğunlukla” olarak algılamışlardır. Bu önerilerden en yüksek yerine getirilen “sınıf geçme defterlerinin düzenlenmesi ile ilgili belirtilen eksikliklerin ne derece giderildiğidir”. En düşüğü ise “okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili belirtilen eksiklikleri ne derece giderildiğidir”. Önerilerin yerine getirilmesinde karşılaşılan engellerin başlıcaları; okulların fiziki, ekonomik, teknik ve yardımcı personel yetersizliği, rehber öğretmen ve bilgi eksikliği, veli, öğretmen ve idareci ilgisizliği, mevzuat değişiklikleri ve bürokrasidir. 2-Önerilerin yerine getirilme düzeyinin müdür ve müfettişlerin çeşitli özelliklerinden nasıl etkilendiğine ilişkin şu sonuçlar elde edilmiştir: İlköğretim okul müdürleri ve PİO/YİBO müdürleri, BSİO müdürlerine göre; kıdemi 16 yıl ve üstü olanlar kıdemi 0–5 yıl olanlara göre; ön lisanslılar, lisanslılara göre, müdür

unvanlılar müdür yetkili öğretmenlere göre, önerileri daha fazla yerine getirdiklerini belirtmişlerdir. 3-Boyutlarına göre önerilerin yerine getirilmeleri ile ilgili olarak; “Eğitim-Öğretim”, “Fiziki Durum” ve “Hesap, Ayniyat, Demirbaş ve Döner Sermaye İşleri” alt boyutlarında “Çoğunlukla” ve “Büro ve Öğrenci İşleri” ve “Personel İşleri” alt boyutlarında “Tamamen” düzeyinde görüş belirtmişlerdir. “Eğitim-Öğretim Durumu” algı düzeyi en düşük, “Büro ve Öğrenci İşleri” ise algı düzeyi en yüksek alt boyut olarak saptanmıştır. 4-İlköğretim müfettişleri ve müdürlerin kişisel ve mesleki özellikleri açısından önerilerin yerine getirilmesi arasında farklılık olup olmadığına ilişkin sonuçlar şunlardır: Görev unvanlarına göre, önerilerin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılıklar çıkmıştır. Müdür, müdür vekili ve müdür yetkili öğretmenler, “Fiziki durum” ve “Eğitim Öğretim Durumu” alt boyutlarındaki önerileri “Çoğunlukla”, ilköğretim müfettişleri “Kısmen” düzeyinde yerine getirildiğini belirtmişlerdir. Müdür, müdür vekili ve müdür yetkili öğretmenler, “Büro ve Öğrenci İşleri” ve “Personel İşleri” alt boyutlarındaki önerileri “Tamamen”, ilköğretim müfettişleri “Çoğunlukla” yerine getirildiğini vurgulamışlardır. “Hesap, Ayniyat, Demirbaş Ve Döner Sermaye İşleri” alt boyutundaki önerileri, müdürler “Tamamen”, müdür vekilleri, müdür yetkili öğretmenler ve ilköğretim müfettişleri “Çoğunlukla” düzeyinde yerine getirildiğini belirtmişlerdir.

Mc Crone (2006) tarafından yapılmış olan “Beş Bölgenin Denetim Sonuçlarının Değerlendirilmesi” (Evaluation Of Impact Of Section 5 Inspections) isimli araştırmada, yeni denetim sisteminin okulların gelişimi üzerinde etkisi olup olmadığını görmek amaçlanmıştır. İngiltere’de denetlenen 36 okulda doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; 1- Çoğu okul denetim sürecinden memnun ve okul denetimini okul gelişimine katkı sağlayacak bir süreç olarak görmektedir. 2- Çoğu okul gelişim alanlarındaki düzenleme önceliklerine, değerlendirilmiş onay ve denetimin tavsiyelerine katılmış ve de bu raporun ileriki gelişmelere hız kazandırdığını savunmuşlardır. 3- Görüşme yapılan kişilerin çoğunluğu öz değerlendirme formunu tamamlamanın zaman kaybı olduğunu

söylemelerine rağmen okulun güçlü ve zayıf yönlerini tanıma anlamında etkili olduğu görüşündeler.4-Bu araştırmada denetim süreciyle ilgili genel bir memnuniyet ve yapılandırıcı sözel geri bildirim arasında pozitif bir ilişkinin var olduğu açıklanmıştır. Hemen hemen görüşmecilerin yarısı öncelikle öz değerlendirmenin basitleştirilmesi, denetmenlerin dersi gözlemlemek için daha fazla zaman ayırması ve daha az teftiş inceleme olması, teftiş- inceleme ekipleri arasında daha fazla tutarlılık olması gibi konularda değişiklik olmasını tavsiye etmiştir.

Şahin (2005) tarafından yapılmış olan “İlköğretim Okullarında Uygulanan Öğretmen Teftiş Formlarının Yeterliliğinin Değerlendirilmesi” isimli çalışmada MEB tarafından belirlenen öğretmen teftiş formlarının öğretmen, yönetici ve müfettişlerin görüşleri doğrultusunda genel bir değerlendirmesi amaçlanmıştır. Veri toplamada bire bir görüşme tekniği uygulanmıştır. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre öğretmen teftiş formundaki birçok davranış genel olarak denetlenmelidir. Bunun yanı sıra bazı maddeler denetiminin yapılabilmesi için daha uzun bir denetleme süreci gerektiği bunun içinde bu maddelerin müdür ya da müdür yardımcılarının tarafından değerlendirilmesi gerektiği ve denetim esnasında müfettiş ile okul yönetiminin işbirliği içinde olması gerektiği belirtilmiştir.

Olgun (2005) tarafından yapılmış olan “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Müdür ve Müdür Yardımcılarının İlköğretim Müfettişlerinin Yapmış Olduğu Denetim Etkinliklerine İlişkin Görüşleri” isimli araştırmada, okul yöneticilerinin ilköğretim müfettişlerince kendilerine yapılan denetim etkinliklerinin değerlendirilmesi, var olan durumun ortaya konulması, yöneticilerin denetiminin daha nesnel, objektif ve bilimsel olarak yerine getirilmesi için öneriler sunulması amaçlanmıştır. Araştırmada; eğitim yönetimi ve denetimi, denetimin önemi, ilköğretim okulu yöneticilerinin görev ve sorumlulukları, ilköğretim müfettişlerinin görev ve yetkileri, kurum ve yönetici denetimi ve ilköğretim okulu yöneticilerinin kendilerine uygulanan denetime ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şu şekilde

özetlenmiştir: İlköğretim okullarında görev yapan müdür ve müdür yardımcıları; ilköğretim müfettişleri tarafından yapılan fiziksel denetim işleri ile yönetim işlerine dayalı denetimin ilköğretim okullarında oldukça yapılabildiğini düşünmektedirler. İlköğretim okullarında görev yapan müdür ve müdür yardımcıları; ilköğretim müfettişleri tarafından yapılan eğitim-öğretim sürecine ilişkin denetimin ise orta düzeyde yapılabildiğini düşünmektedirler. Okul yöneticilerinin; görev, öğrenim durumu, branş ve kıdem değişkenleri yöneticilerin denetim hizmetlerine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark oluşturmamaktadır. Eğitim-öğretim sürecinin, yönetim ve fiziki denetime oranla biraz daha az denetlenebilmesi, eğitim-öğretim sürecinin karmaşık yapı içermesine ve denetlenecek etkinliklerin somut bir şekilde anında gözlenememesine bağlanabilir.

Demirtaş (2004) tarafından yapılmış olan “İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Performanslarını Değerlendirme Ölçütleri” isimli araştırmanın amacı, ilköğretim okulu yöneticilerinin performansının değerlendirilmesinde kullanılacak ölçütleri belirlemektir. Yeni performans değerlendirme modeline göre, okul yöneticilerinin performans değerlendirmesi Sicil Raporu ve Yönetici Teftiş Formu ile ayrı ayrı yapılmamalı, bu ikisinin de yerini alacak Performans Değerlendirme Raporu ile yapılmalıdır. Performans değerlendirmesi, ilköğretim müfettişleri, milli eğitim müdürü, diğer yöneticiler, zümre öğretmenleri, okul gelişimi yönetim ekibi, öğrenciler, veliler ve yöneticinin kendisinin oluşturduğu veri kaynakları tarafından yapılmalıdır. Okul yöneticilerinin görev tanımlarında yer alan ölçütler performans değerlendirmede dikkate alınmalıdır.

Barutçu (2003) tarafından “Erzurum ili Merkez İlköğretim Okulu müfettiş, Yönetici ve Öğretmenlerinin Bakış Açısından 2Yönetici Teftiş Formu’nda2 Yer Alan Davranışların Önem Ve Gösterilme Düzeyi” isimli araştırmanın amacı, Erzurum ili merkez ilköğretim okulu müfettiş, yönetici ve öğretmenlerin bakış açısından yönetici teftiş formunda yer alan davranışların önem ve gösterilme düzeyini saptayarak analiz etmek, analiz sonuçlarına dayalı olarak sistemin iyileştirilmesine yönelik çeşitli

öneriler geliştirmektedir. Araştırma sonucunda, okul yöneticileri, müfettişler ve öğretmenler “Yönetici Teftiş Formu’ndaki” kriterleri çok önemli bulmalarına rağmen; Bu kriterlerin görev yaptıkları okullardaki uygulanma derecelerini birbirlerinden farklı olarak değerlendirmişlerdir.

Yalçın (2001) tarafından yapılmış olan “İlköğretim Okullarında Kurum Teftişinde Karşılaşılan Sorunlar” isimli araştırmanın genel amacı, ilköğretim okullarında kurum teftişinde karşılaşılan sorunları müfettiş görüşüne dayalı olarak değerlendirmektir. Bu araştırmada kurum teftişinde karşılaşılan sorunlara ilişkin ilköğretim müfettişlerinin değerlendirmelerinin ortalama değerleri hesaplanmış ve buna göre sıralamalar yapılmıştır. Araştırmada şu sorulara cevaplar aranmıştır. 1. Müfettişlerin yönetici teftişi ile ilgili fiziki durum, eğitim öğretim işleri ve büro işleri denetim alanlarına ilişkin problemleri(sorunları) nelerdir? 2. İlköğretim müfettişlerinin cinsiyetleri, öğrenim durumları, mesleki ve yöneticilik kademeleri ile müfettişlerin denetim alanlarındaki teftiş konularına ilişkin ilköğretim müfettişlerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır? Araştırma sonucunda elde edilen veriler şunlardır; İlköğretim müfettişleri yönetici denetiminde sorunlar yaşadıkları saptanmıştır. Denetimde karşılaşılan genel bir problem, ilköğretim müfettişlerinin bizim eğitim sistemimiz için yetersiz oluşudur. Başka bir problem ise teftiş süresinin yetersizliğidir. Okul müdürlerinin cinsiyetleri, eğitim durumları, mesleki ve yöneticilik kademeleri ile müfettişlerin yönetici denetim alanlarına ilişkin görüşleri arasında bir fark yoktur.

Aslan (2000) tarafından “İlköğretim Okullarında Yöneticilerin Yönetici Teftişine Konu Olan Görevlerin Değerlendirilmesi” isimli araştırmanın amacı İlköğretim müfettişlerinin ve okul yöneticilerinin değerlendirmelerine göre yöneticiler, yönetici teftişine konu olan fiziki durum, yönetim-eğitim-öğretim, personel işleri, öğrenci işleri, büro-hesap-ayniyat işleri ile ilgili görevlerini ne düzeyde gerçekleştirdiklerini belirlemek, teftiş sisteminin gelişmesine katkıda bulunmaktır. Araştırmanın sonuçlarına göre; Müfettişler, okul yöneticilerinin fiziki

durum, yönetim-eğitim-öğretim, personel işleri ile ilgili görevlerini "orta" düzeyde, öğrenci işleri, büro-hesap ve ayniyat işleri ile ilgili görevlerini "çok" düzeyde gerçekleştirdiklerine inanmaktadırlar. Okul yöneticileri fiziki durum, yönetim-eğitim-öğretim, personel işleri ile ilgili görevlerini "çok" düzeyde, öğrenci işleri, büro-hesap ve ayniyat işleri ile ilgili görevlerini ise "pekçok" düzeyde gerçekleştirdiklerine inanmaktadırlar. İlköğretim okullarında yönetim teftişine konu olan görevlerin yerine getirilmesinde ilköğretim müfettişlerinin değerlendirmeleri ile okul yöneticilerinin değerlendirmeleri arasında anlamlı fark olduğu sonucuna varılmıştır.

Turan (1999) tarafından yapılmış olan “İlköğretim Okulları Müfettişleri Kurum Denetiminin Etkililiği” isimli araştırmanın genel amacı, Türk Milli Eğitim Sistemi Teftiş alt sisteminin, kurum denetimindeki etkililik düzeyini tespit etmektir. Bu amaçla, Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliği ve Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi gereği, ilköğretim okullarında yapılan kurum teftişinin etkililik düzeyi, ilköğretim müfettişlerinin ve ilköğretim okulu müdürlerinin gruplandırılmış değişkenlere dayalı algılamalarına göre değerlendirilmiştir. Araştırmanın, ilköğretim okullarında etkili kurum denetiminin tüm boyutları ile tartışılmasına ve çözümler üretilmesine katkı sağlayacağı gibi, kurum denetiminin nesnel ölçülere bağlanması ve denetmenlerin seçilmesine, yetiştirilmesine kaynaklık edebileceği düşünülmektedir. Araştırma, tarama modelindedir. Araştırma sonunda; ilköğretim müfettişlerinin %65.4'ünün öğretmen olarak il merkezi okullarda çalışmadığı, %75'inin ise hiç yöneticilik yapmadığı, %51.6 sınıf öğretmeni olup kısa süreli kurslardan geçerek müfettiş olduğu ve kurum denetiminde denetlenecek bütün durumlarda; kıdemli müfettişler kıdemsiz müfettişlere, yöneticilik yapanlar yöneticilik yapmayanlara, dört yıllık fakülte mezunları 2 + 2 kurs mezunlarına göre ve ilköğretim okulu müdürlerinden; kıdemli olanlar kıdemi az olanlara, il merkezi okul müdürleri köy-belde okul müdürlerine göre ilköğretim müfettişlerim "kurum denetiminde" daha başarısız buldukları görülmektedir.

Harman (1998) tarafından yapılmış olan “Sınıf Öğretmenlerine Uygulanacak Teftiş Form Önerisi” isimli araştırmanın amacı, ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin denetim süreçlerini değerlendirmek, mevcut teftiş formunun yeterlilik düzeyini saptamak ve bilimsel denetim ilkelerine uygun yeni bir denetim formu oluşturmaktır. Araştırmanın temelini, Balıkesir ilindeki İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmeni, yönetici ve ilköğretim müfettişleri oluşturmaktadır. Bulgulara göre katılımcıların yarısı mevcut teftiş sistemini yeterli bulmamakta ve sistemin rehberlik ağırlıklı olmasından çok denetim ağırlıklı olduğunu ve bu uygulamanın tersine dönüştürülmesi gerektiği yönündeki görüşlerini ifade etmişlerdir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin alan öğretmenleri ile birlikte aynı form ile değil, kendilerine özgü sınıf öğretmeni denetim formu ile değerlendirilmelerini belirterek, formda yer alacak davranış özelliklerinin önem derecelerini de bir görüş olarak ortaya koymuşlardır.

Korkmaz’ın (1998) hazırlamış olduğu “İlköğretim Okulu Müdürlerinin Müfettişlerin Yönetici Teftiş ve Değerlendirme Etkinliklerine İlişkin Görevleri” isimli çalışmada; müfettişlerin, yönetici teftişindeki yeterlilik düzeyleri müdür görüşleri alınarak belirlenmesi, yönetici teftişi ile ilgili var olan durumun ortaya konulması, yönetici teftişinin daha nesnel, objektif ve bilimsel olarak yerine getirilmesi için öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şöyledir: İlköğretim müfettişleri "Yönetici Teftişi" ile ilgili fiziki durum, eğitim-öğretim işleri, yönetim işleri ve büro işleri denetim alanlarındaki teftişlerini tam olarak yerine getiremedikleri, yönetici teftişlerinde tam yeterli olmadıkları sonucuna varılmıştır. Okul müdürlerinin; cinsiyetleri, branşları, öğrenim durumları, mesleki ve yöneticilik kademelerine ile müfettişlerin yönetici teftişi denetim alanlarındaki yeterliliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Böylece; ilköğretim müfettişlerinin yönetici teftişini tam olarak gerçekleştirmede yeterli olmadıkları, müdürlerin çalışmalarını objektif nesnel ve bilimsel ölçütlerle ortaya koyamadıkları sonucuna varılmıştır.

Karabörk (1998) tarafından hazırlanmış olan “İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Denetimi” isimli araştırma ilköğretim okulu yöneticilerinin yönetici denetimine ilişkin müfettişlerden beklentilerini belirlemeyi amaçlanmaktadır. Yöneticilerin müfettişlerden öğretim-yönetim, denetim-değerlendirme, rehberlik, araştırmacılık ve liderlik alanlarına yönelik olarak beklentilerine ne derecede cevap aldıkları test edilmeye çalışılmıştır. 1- Yöneticiler, personel yönetimini değerlendirme ve personeli ile aralarında iyi ilişkilerin kurulmasına katkı sağlamada müfettişleri yetersiz görmektedirler. 2- Yöneticiler, denetim sırasındaki ihtiyaç ve istekleriyle müfettişlerin yeterince ilgilenmediğini düşünmektedirler. 3- Yöneticiler, bir müfettiş grubu belli bir süre aynı okulların denetimini yapmalıdır, görüşüne çok düzeyinde katılmaktadırlar. 4- Yöneticiler, kendi okulları ile ilgili sorunları ortaya koyma ve uygulanabilir çözümler önermede müfettişleri yetersiz bulmaktadırlar. 5- Yöneticiler, müfettişlerin eğitim-öğretim, yönetim ve denetim konularında yeterince araştırmalar yapmadığı görüşündedirler. 6- Yöneticiler, müfettişleri orta düzeyde liderlik özelliğine sahip bulurken yönetici sorunlarını çözmeye oynadıkları liderlik rollerini yetersiz bulmaktadırlar. 7- Yöneticilerin müfettişlerden beklentilerinde cinsiyet, yaş, kıdem, öğrenim durumu ve branşa göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. 8- Okul yöneticilerinin, yöneticilik görevine ilişkin olarak müfettişlerden beklentilerinde müdür ve müdür yardımcılarında farklılık vardır.

Cerit (1996) tarafından yapılan “İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Geliştirme Etkinlikleri” araştırmada ilköğretim müfettişlerinin eğitim-öğretim faaliyetlerini geliştirme etkinliklerinin neler olduğu ve bu faaliyetleri ne derece yerine getirdiklerine ilişkin ilköğretim müfettişleri, ilköğretim yöneticileri ve ilköğretim öğretmenlerinin algıları tespit edilmesi amaçlanmıştır. İlköğretim müfettişlerinin eğitim-öğretim faaliyetlerini geliştirme çalışmaları beş boyut altında ele alınmıştır. Bu boyutlardan “öğretim metotlarının geliştirilmesi”, “ders araç-gereçlerinin geliştirilmesi”, “eğitim-öğretim” boyutlarının orta ile hiç arasında yerine getirildiği, “öğretmenlerin mesleki gelişmelerinin sağlanması”, “öğretim plan

programlarının geliştirilmesi” boyutlarının ise orta derecede yerine getirildiği tespit edilmiştir.

Okutan (1996) tarafından yapılan “İlkokullarda Kurum Teftişinin Değerlendirilmesi” adlı doktora çalışmasında ilköğretim kurumlarının 1. kademesinde (ilkokul) “Kurum Teftişi”nin ne düzeyde gerçekleştirildiğinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda; ilköğretim müfettişleri, okul işletmesi, öğretim işleri ve eğitim işleri boyutlarını “orta” sıklıkta denetlediklerini belirtmişler, personel işlerini ise “çok” sıklıkta denetlediklerini ifade etmişlerdir. Okul müdürleri, müfettişlerin bütün boyutlarda “çok” sıklıkta denetim yaptıklarını belirtmişlerdir. Kurum teftişinin her boyutunda müfettişlerle müdürlerin değerlendirmeleri arasında anlamlı fark bulunmuştur.($P<0.05$). Müfettişlerin kurum denetimine ilişkin değerlendirmelerinde öğrenim ve kıdem bakımından farklılaşan bazı maddeler bulunmuştur ($P<0.05$). Okul müdürlerinin kurum teftişine ilişkin görüşlerinde öğrenim ve kıdem durumlarına göre farklılaşma olduğu ortaya çıkmaktadır ($P<0.05$).

Archie (1995), “İskoç Okul Denetimi Sürecinde Son Gelişmeler” adlı araştırmasında; okul denetiminin eğitimde kaliteyi arttırmada en önemli araç olduğunu vurgulayarak son yıllarda denetim sürecinin daha karmaşık hale geldiğini ve denetimin yeniden tanımlanması gerektiği üzerinde durmaktadır. Ayrıca yapılan denetimin eğitimde kaliteyi arttırıcı nitelikte olması gerektiğini savunmaktadır. (Akt: Yıldırım, 2009: 57)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama aracının geliştirilmesi, uygulanması, verilerin toplanması ve analizinden söz edilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma, nicel ve nitel araştırma yöntemleri ile yapıldığından karma yöntemlidir. Çalışma nicel verilerin elde edilmesinden sonra nitel verilerle desteklenmiştir.

Araştırmanın modeli, nicel ve nitel boyutlar temel alınarak aşağıda açıklanmıştır.

3.1.1. Nicel Boyut

Araştırmalar, yöntemine ve zamanına göre tarihî, betimsel ve deneysel araştırmalar olarak adlandırılabilir (Kaptan, 1998: 45). Bu çalışmada, nicel açıdan betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlayan araştırmalardır (Büyüköztürk, 2010: 21). Betimsel modelde, araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme ve etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 1995: 77). Bu tür araştırmalar hem mevcut probleme çözüm yolları getirirken, hem de temel bilim araştırmaları yoluyla varılan genel ilke ve yasalardan günlük problemlerin çözümünde ne dereceye kadar yararlanabileceğini saptamaya, kanıtlamaya çalışır (Kaptan, 1995: 48).

3.1.2. Nitel Boyut

Nitel araştırmalarda; kültür analizi, olgu bilim, kuram oluşturma, durum çalışması ve eylem araştırması modelleri kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu

araştırmanın nitel kısmında nitel araştırmada çok yaygın olarak kullanılan “durum çalışması modeli” kullanılmıştır. Bu modelin amacı belirli bir duruma ilişkin sonuçlar ortaya koymaktır. En belirgin özelliği ise bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 77). Durum çalışması ile toplanan bilgiler, yalnızca inceleme konusu ünite için geçerlidir. Durumlar birbirinden farklı olduğu için sonuçların genellenmesi söz konusu değildir. Sonuçların benzer durumların anlaşılmasına yönelik örnekler ve deneyimler oluşturması beklenir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 77).

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

3.2.1. Evren

Araştırma evrenini 2011-2012 eğitim öğretim yılında Sivas ili merkez ilçesi sınırları içerisindeki ilköğretim okullarında görev yapan okul müdür ve müdür yardımcılarını oluşturmaktadır. Sivas MEM 2011-2012 istatistik verilerine göre ilköğretim okullarında görev yapan yöneticilerin sayısal bilgilerine yer verilmiştir.

Aşağıda Tablo 3.1 ‘de Sivas ili merkez ilçesinde bulunan ilköğretim okulu müdür ve müdür yardımcılarının sayıları verilmiştir.

Tablo 3.1 Sivas İli Merkez İlçesinde Bulunan İlköğretim Okulu Okul Müdürü Ve Müdür Yardımcısı Sayıları

İlköğretim Okulu Sayısı	Toplam Müdür Yardımcısı Sayısı	Toplam Müdür Sayısı	Toplam Yönetici Sayısı
144	141	144	285

Tablo 3.1’de görülebileceği gibi evrende toplam 144 okul, 144 okul müdürü ve 141 müdür yardımcısı bulunmaktadır.

Sivas ili merkez ilçesinde bulunan ilköğretim okulu müdür ve müdür yardımcılarının cinsiyete göre dağılımları Tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2 Sivas İli Merkez İlçesinde Bulunan İlköğretim Okulu Okul Müdürü Ve Müdür Yardımcılarının Cinsiyete Göre Dağılımları

Toplam Yönetici Sayısı	Bayan	Erkek
285	18	267

Tablo 3.2’de görüldüğü gibi Sivas ili merkez ilçesine bağlı okullarda görev yapan 285 yöneticiden 18’i bayan, 267’si erkektir.

Aşağıda Tablo 3.3’de Sivas ili merkez ilçesine bağlı ilköğretim okullarının kurum tiplerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 3.3 Sivas İli Merkez İlçesinde Bulunan İlköğretim Okullarının Kurum Tiplerine Göre Dağılımı

İlköğretim Okulu Sayısı	A Tipi Kurum Sayısı	B Tipi Kurum Sayısı	C Tipi Kurum Sayısı
144	71	40	33

Tablo 3.3’e göre Sivas ili merkez ilçesine bağlı bulunan toplam 144 okuldan 71’i A tipi kurum, 40’ı B Tipi Kurum ve 33’ü C Tipi kurumdur.

Araştırmada, nicel boyut için, ilköğretim okullarında görev yapan 285 okul yöneticisi çalışma grubu olarak belirlenmiş, tümüne ulaşılmış gelen dönütlerle ‘ulaşılabilir evren’ yaklaşımı benimsenerek çalışma yürütülmüştür. Nitel boyut için ise, ‘maksimum çeşitlilik örnekleme’ esas alınarak, Sivas ilinde görev yapan ilköğretim okul müdürleri evreni içerisinde, araştırma problemine taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğinin olabildiğince yansıtılmasına özen gösterilmiştir. Bu doğrultuda çalışılan bölge (kurum tipleri), branş, yıl ve kıdem açısından heterojen bir dağılım esas alınarak belirlenen 37 ilköğretim okul müdürü örnekleme alınmıştır.

3.3. VERİ TOPLAMA ARACI

3.3.1. Nicel Veri Toplama Araçları

Araştırmada nicel bölüm için, veri toplama aracı olarak 5’li likert tipi, iki bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmaya katılan okul yöneticilerinin kişisel özellikleri ikinci bölümde kurum teftişinde incelenen durumlar yer almaktadır. Kurum teftişinde incelenecek durumlar altı boyutta ele alınmıştır.

1. Kurumun fiziki durumu
2. Eğitim öğretim ve değerlendirme
3. Öğrenci işleri
4. Personel ve büro işleri
5. Hesap ayniyat ve döner sermaye işleri
6. Demirbaş işleri

Araştırmacı tarafından geliştirilen ankette ilköğretim müfettişleri başkanlıkları rehberlik ve teftiş yönergesinde yer alan kurum teftişinde incelenecek durumlar ölçüt olarak kullanılmıştır. Veri toplama aracı oluşturulurken, geliştirilen taslak formula ilgili kurum tipleri dikkate alınarak 5 ayrı okul yöneticisi, 2 eğitim denetmeni, 1 program geliştirme, 1 ölçme-değerlendirme ve 1 eğitim yönetimi alanlarından uzman görüşleri alınarak soruların anlaşılabilirliği tartışılmıştır. Sorulara uzmanlarla birlikte karar verilmiş olup, formun kapsam ve görünüş geçerliliği sağlanmaya çalışılmış ve alınan dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. İlköğretim müfettişleri başkanlıkları rehberlik ve teftiş yönergesinde yer alan kurum teftişinde incelenecek durumlar; fiziki durum, eğitim öğretim, büro işleri, öğrenci işleri, personel işleri, hesap ayniyat ve döner sermaye işleri ve demirbaş

işleri olarak 7 boyutta ele alınmışken; uzman görüşleri doğrultusunda büro işleriyle personel işleri boyutu birleştirilerek 6 boyut haline getirilmiştir. Maddeler yönerge içeriğinden alındığı için çeldirici olup olmama özelliğine bakılmamıştır. Her soru birbirinden bağımsız olarak düzenlenmiştir. Anket formu başlangıçta 80 maddeden oluşmaktayken 5 madde çıkartılarak 75 maddelik bir form haline getirilerek son haliyle uygulamaya geçilmiştir.

Veri toplama aracı beşli derecelendirme ölçeği şeklinde geliştirilerek anketteki maddeler “Hiç, Az, Kısmen, Çoğunlukla, Tamamen” şeklinde seçeneklerden oluşacak şekilde derecelendirilmiştir. Bu seçeneklere 1’den 5’e doğru sayısal değerler verilerek puanlanmıştır.

Tablo 3.4 Okul Yöneticilerinin Kurum Denetimi Alt Boyutlarına Göre Cronbach’s Alpha Güvenirlik Katsayıları

Alt Boyutlar	Güvenirlik Katsayısı (r)
1.Fiziki Durum Boyutu	,835
2.Eğitim-Öğretim ve Değerlendirme Boyutu	,923
3.Öğrenci İşleri Boyutu	,928
4.Büro ve Personel İşleri Boyutu	,947
5.Hesap Ayniyat Ve Döner Sermaye Boyutu	,888
6.Demirbaş İşleri Boyutu	,949
Genel	,973

Tablo 3.4’te görüldüğü gibi, anketin geneline ilişkin Cronbach’s Alpha Güvenirlik katsayısı $r=,973$ gibi oldukça yüksek bir değeri göstermektedir. Veri toplama aracı kabul gören ,70’in (Büyüköztürk, 2010: 171) üstünde bir katsayıya sahip olduğundan ölçeğin güvenilirliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir. Her bir boyuta ilişkin güvenilirlik katsayılarının da yüksek olduğu görülmektedir.

3.3.2. Nitel Veri Toplama Araçları

Nitel bölümde yapılan görüşmeler için, görüşme öncesinde standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu kullanılmıştır. Standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formunda dikkatlice yazılmış ve belirli bir sıraya konulmuş bir dizi sorudan oluşur ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarz ve sırada sorulur (Yıldırım ve Şimşek,2008: 123). Formda yer alan sorular ve oluşturulurken, çalışmanın nicel bölümünde yer alan maddeler desteklenmiştir. Böylelikle derinlik odaklı veri toplama stratejisi kullanılarak çalışmanın güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır. Derinlik odaklı veri toplama stratejisine göre, araştırmacı elde ettiği sonuçları birbirleriyle sürekli olarak karşılaştırarak, yorumlayarak ve kavramsallaştırarak, araştırmaya katılanların bile açık bir biçimde farkında olmadıkları bazı örüntüleri ortaya çıkarmalıdır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 267) . Görüşme formunun geçerlik ve güvenilirliğini sağlama adına, uzman görüşü alınmış ve uygulama öncesinde görüşme sorularının amaca uygun işlevliğini kontrol etmek amacıyla sınıf öğretmenliği branşından bir öğretmene ve 2 okul yöneticisine ön uygulama yapılmış, alınan dönütler doğrultusunda form yeniden biçimlendirilmiştir. Görüşme soruları kurum denetim boyutlarını içeren 6 adet sorudan ve her soruya ait yöneticilerin önerilerini içeren sorulardan oluşmuştur. Bu sorular şöyledir:

1.Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde;

a)Kurumunuzun fiziki durum denetiminde daha çok hangi alanlarda denetim yapılmaktadır?

b)Fiziki durum denetlenmesine ilişkin önerileriniz nelerdir?

2.Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde;

a)Kurumunuzun eğitim öğretim durumu denetiminde daha çok hangi alanlarda denetim yapılmaktadır?

b) Eğitim öğretim durumu denetimlerine önerileriniz nelerdir?

3. Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde;

a) Kurumunuzun büro ve personel işlerinin denetimi daha çok hangi alanlarda yapılmaktadır?

b) Büro ve personel işlerinin denetimine ilişkin önerileriniz nelerdir?

4. Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde;

a) Kurumunuzun öğrenci işlerinin denetiminde daha çok hangi alanlarda denetim yapılmaktadır?

b) Öğrenci işlerinin denetimlerine ilişkin önerileriniz nelerdir?

5. Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde;

a) Kurumunuzun hesap, ayniyat ve döner sermaye işleri denetiminde daha çok hangi alanlarda denetim yapılmaktadır?

b) Hesap, ayniyat ve döner sermaye işleri denetimlerine ilişkin önerileriniz nelerdir?

6. Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde;

a) Kurumunuzun demirbaş işleri denetiminde daha çok hangi alanlarda denetim yapılmaktadır?

b) Demirbaş işleri denetimlerine ilişkin önerileriniz nelerdir?

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı 2011-2012 eğitim öğretim yılında Aralık ve Haziran ayları içerisinde uygulanmıştır.

3.4.1. Nicel Verilerin Toplanması

Nicel veri toplama aracı olarak kullanılan anket formu yasal izinler alındıktan sonra Sivas ili merkez ilçelerinde bulunan okul yöneticilerine dağıtılmıştır. Aşağıda tablolarda nicel verilerin çalışma grubuna ilişkin demografik özellikleri verilmiştir.

Çalışma grubunun görev yaptıkları okulların kurum tiplerine göre dağılımları aşağıda Tablo 3.5'te verilmiştir.

Tablo 3.5 Çalışma Grubunun Görev Yaptıkları Okulların Kurum Tiplerine Göre Dağılımı

Kurum Tipi	N	%
A Tipi	120	% 59,1
B Tipi	51	% 25,1
C Tipi	32	% 15,8
TOPLAM	203	% 100,0

Tablo 3.5'te görüldüğü üzere okul yöneticilerinin 120'si A tipi kurumda (% 59.1), 51'i B tipi kurumda (%25.1) ve 32'si C tipi kurumda (%15.8) görev yapmaktadırlar.

Çalışma grubunun görev unvanlarına göre dağılımları aşağıda Tablo 3.6'da verilmiştir.

Tablo 3.6 Çalışma Grubunun Görev Unvanlarına Göre Dağılımları

Görev Unvanı	N	%
Müdür	116	% 57,1
Müdür Yardımcısı	87	% 42,9
TOPLAM	203	% 100,0

Tablo 3.6'da görüldüğü gibi çalışma grubunun 116'sı müdür unvanıyla (% 57,1) ve 87'si müdür yardımcısı unvanıyla (% 42,9) görev yapmaktadırlar.

Çalışma grubunun cinsiyete göre dağılımları aşağıda Tablo 3.7'de verilmiştir.

Tablo 3.7 Çalışma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Erkek	188	% 92,6
Bayan	15	% 7,4
TOPLAM	203	% 100,0

Tablo 3.7’de görüldüğü gibi çalışma grubunun 188’i si erkek (% 92,6) ve 15’i bayandır (% 7,4).

Çalışma grubunun kıdem yılına göre dağılımları aşağıda Tablo 3.8’de verilmiştir.

Tablo 3.8 Çalışma Grubunun Kıdem Yılına Göre Dağılımları

Kıdem Yılı	N	%
0-5 Yıl	34	% 16,7
6-10 Yıl	65	% 32,1
11-15 Yıl	48	% 23,6
16 Yıl Üstü	56	% 27,6
TOPLAM	203	% 100,0

Tablo 3.8’de görüldüğü gibi çalışma grubunda yer alan okul yöneticilerinin 34’ü 0-5 Yıl(% 16,7),65’i 6-10 yıl (% 32,1) 48’i 11-15 yıl (% 23,6) ve 56’sı 16 yıl üstü (% 27,6) kıdem yılına sahiptir.

Çalışma grubunun öğretmenlik alanına göre dağılımı Tablo 3.9’da verilmiştir.

Tablo 3.9 Çalışma Grubunun Öğretmenlik Alanına Göre Dağılımları

Öğretmenlik Alanı	N	%
Sınıf Öğretmeni	145	% 71,4
Sayısal Alanlar	10	% 4,9
Sözel Alanlar	40	% 19,7
Diğer	8	% 3,9
TOPLAM	203	% 100,0

Tablo 3.9’da görüldüğü gibi çalışma grubunda yer alan okul yöneticilerinin öğretmenlik alanları 145’i sınıf öğretmeliği (% 71,4), 10’u sayısal alanlar (% 4,9), 40’ı sözel alanlar (% 19,7) ve 8’i diğer alanlardır (% 3,9).

Anket formları araştırmacı tarafından okul okul dolaştırılarak her okulda bulunan yönetici sayılarına göre dağıtılmış bir hafta sonra tekrar araştırmacı tarafından toplanmıştır.

3.4.2. Nitel Verilerin Toplanması

Nitel veri toplama aracı olarak kullanılan görüşme formu A tipi kurum yöneticilerinden 19 okul müdürü, B tipi kurum yöneticilerinden 10 okul müdürü ve C tipi kurum yöneticilerinden 8 okul müdürüne uygulanarak toplam 37 okul müdürünün görüşleri alınmıştır.

Araştırma ile ilgili yasal izinler alındıktan sonra görüşme formu uygulanacak okul müdürlerinin belirlenmesinde uzman görüşü alınmıştır. Görüşme yapılacak yöneticiler Sivas ilinde bulunan okulların kurum tipi sayıları dikkate alınarak belirlenmiştir. Sivas ili merkez ilçesinden görev yapan 37 okul müdürü ile görüşme yapılmasına karar verilmiştir. Katılımcılar ile gönüllülük esası dikkate alınarak görüşmeler yapılmıştır. Yöneticilerle görüşmelere 2012 yılının Mart ayında başlanmış, her hafta 3 okul yöneticisi ile görüşme yapılarak haziran ayında bütün görüşmeler tamamlanmıştır.

Katılımcılara görüşme soruları araştırmacı tarafından yüz yüze olacak şekilde sorularak gerekli açıklamalar yapılmıştır. Görüşme öncesinde araştırmacı kendini tanıtarak araştırmanın amacı ile ilgili okul yöneticilerine bilgiler vererek bir güven ortamı sağlamaya çalışmıştır. Görüşmeye başlamadan önce yöneticilerden ses kaydı alınması için izin alınmış olup 22 yöneticiden ses kaydı alınırken 17 yönetici ses kaydı alınmasına izin vermemiştir. Ses kaydı alınan yöneticilerin hem ses kaydı alınmış hem de görüşlerinden notlar alınmıştır. Ses kayıt cihazı ile yapılan görüşmelere ait verilerin deşifresi yapılarak yazılı belgelere dönüştürülmüştür. On

yedi okul yöneticisi kayıt yapılmasına izin vermedikleri için sadece görüşleri araştırmacı tarafından birebir şekilde not edilerek yöneticilerin kendileri ile birlikte gözden geçirilmiştir. Yazılı olarak alınan görüşler anında, ses kayıt cihazı ile alınan görüşler daha sonra katılımcılar ile paylaşılarak çıkarılması istenen kısımların metinden çıkarılması gerçekteştirilmiştir.

Gerçekteştirilen görüşmelerde okul yöneticileriyle rahat ve sıcak bir ortam kurulmasına özen gösterilmiştir. Görüşmelerden alınan yanıtların sadece bilimsel bir amaçla kullanılacağı ayrıca belirtilerek tarafsız ve içten cevap vermeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Görüşmeler yaklaşık 40 dakika sürmüştür. Görüşmeler okul yöneticilerinin odalarında gerçekteştirilmiş ve görüşme süresince bölünmemesi için gerekli önlemler alınmıştır.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırma verilerinin analizine ilişkin açıklamalar nicel ve nitel boyutlar açısından aşağıda yapılmıştır.

3.5.1. Nicel Verilerin Analizi

Nicel araştırma tekniklerine göre uygulanan anketler bilgisayar ortamında SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Değerlendirmelerde anlamlılık düzeyi p.05 temel alınmıştır.

Okul yöneticilerinin fiziki durum, eğitim-öğretim ve değerlendirme, öğrenci işleri, büro ve personel işleri, hesap-ayniyat ve döner sermaye işleri,demirbaş işleri boyutlarına ilişkin görüş düzeyini saptamak için aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmıştır. Aritmetik ortalama sonuçlarını değerlendirirken kullanılan ölçüt “ Seçeneklere Göre Kodlanan Puan Aralığı”dır. Bunun için Tablo 3.10’da verilen $(5-1=4 \ 4/5=0.80)$ hesabıyla) aralıklar kullanılmıştır.

Tablo 3.10 Seçeneklere Göre Kodlanan Puan Aralığı

Seçenek	Ağırlık	Sınırlar
Hiç	1	1.00-1.80
Az	2	1.81-2.60
Kısmen	3	2.61-3.40
Çoğunlukla	4	3.41-4.20
Tamamen	5	4.21-5.00

Ayrıca ankette toplanan verilerde her boyuta ilişkin; kıdem, görev unvanı ve kurum tipine göre görüşlerde bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Cramer's V testi yapılmıştır.

Analiz sonucunda elde edilen bulgular, araştırma alt problemlerine uygun olarak tablolara dönüştürülerek yorumlanmıştır.

3.5.2. Nitel Verilerin Analizi

Nitel araştırma tekniklerine göre görüşme formu yaklaşımıyla veriler toplanmıştır. Okul yöneticileriyle birebir görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelere katılan yöneticilerin bir kısmı ses kayıt cihazı kullanılmasında sakınca görmezken bir kısmı ses kaydı alınmasına izin vermemişlerdir. Ses kayıt cihazı kullanılmadan alınan veriler araştırmacı tarafından notların alınmasıyla elde edilmiştir. Ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiş veriler ayrıntılı bir halde yazılı doküman haline getirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz yapılarak çözümlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2008: 227) göre, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularına göre sınıflandırılacağı gibi, veri toplama aşamalarında elde edilen ön bilgiler ışığında da düzenlenebilir. Bu analiz türünde veri kaynaklarından bazı alıntılar yapmak, çalışmanın güvenilirliği açısından yararlı olabilir. Bu şekilde çarpıcı görüşlerin yansıtılması da sağlanmış olur. Elde edilen veriler önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenerek, bu betimlemeler açıklanır ve neden sonuç ilişkileriyle birtakım sonuçlara ulaşılır. Bu doğrultuda görüşme formlarında yer alan her bir soru

ve alt soru için ayrı ayrı analiz tabloları oluşturulmuş ve kodlanan görüşlerin aldığı frekanslar üzerinden yoruma gidilmiştir. Ayrıca, görüşme formlarında yer alan bazı ifadeler, araştırmacı tarafından bulgu ve yorumları desteklemek amacıyla doğrudan alıntılanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde elde edilen verilerin çözümlenmesiyle ulaşılan bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar üzerinde durulmaktadır. Nicel bulgular araştırma alt problemlerinde belirlenen sıraya uygun olarak bağımsız değişkenlere göre tablolar halinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma kapsamında “görüşme” yöntemiyle elde edilen nitel bulgular her bir alt problemin nicel bulgularından sonra ele alınmış, yorumlanmış ve nitel ve nicel bulgular arasındaki benzerlik ve farklılıklar ifade edilmiştir.

4.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME AİT BULGULAR VE YORUM

Birinci alt problem ilköğretimde gerçekleştirilen kurum denetimlerinde “fiziki durum” boyutuna ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Buna göre okul yöneticilerinin nicel ve nitel görüşlerine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Nicel Bulgular

Araştırmaya katılan yöneticilerin “Fiziki Durum” boyutuna ilişkin görüşlerin aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma (Ss) ve SKPA değerleri Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1 Okul Yöneticilerinin “Fiziki Durum” Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve SKPA Değerleri

SIRA NO	MADDELER	\bar{X}	SS	SKPA
1	Okulun fiziki koşullarının (yönetim odaları, derslikler,	3,7833	,91322	Çoğunlukla

	laboratuarlar lavabo vb. yerlerin) ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?			
2	Yangından korunma ve sivil savunma önlemlerinin alınması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,6305	,96803	Çoğunlukla
3	Kurumun fizikî yapısında yapılacak değişiklikler için gerekli izin alınması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,3941	1,05416	Kısmen
4	Genel temizliğe ve düzene gereken ilginin gösterilmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,3054	,74815	Tamamen
5	Mevcut eşya, ders araç ve gereçlerinin bakımına ve düzenine gereken ilginin gösterilmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,6995	,85211	Çoğunlukla
6	Okul, sınıf ve bölümlerinin adlarının levhalara yazılıp uygun yerlere asılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,2069	2,13564	Tamamen
7	Okul çevre duvarının düzenlenmesi ve okul bahçesinin ağaçlandırılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,6355	1,05075	Çoğunlukla
8	Okul bahçesinin uygulama bahçesi ve sportif etkinlikler için düzenlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,3744	1,06601	Kısmen
9	Türk Bayrağı ile ilgili yasal gerekleri uygulama ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,1330	,89942	Çoğunlukla
10	Atatürk ve şeref köşelerini hazırlama ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,2315	,83878	Tamamen
11	Derslik ve koridorların mevzuatına ve hizmetin niteliğine göre düzenlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,8768	,85574	Çoğunlukla
12	Kurum teftiş raporlarının bulunduğu teftiş dosyasının tutulması, saklanması ile ilgili yapılan iş ve işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,1872	,80496	Çoğunlukla
13	Koruyucu güvenlik dokümanı hazırlanması ile ilgili yapılan iş ve işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,6404	1,05481	Çoğunlukla
	Toplam	3,8519	,3286	Çoğunlukla

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi anketi yanıtlayanlar fiziki durum boyutuna ilişkin görüşleri yer almaktadır. Genel olarak, ilköğretim okul yöneticilerinin anketteki fiziki durum boyutunu oluşturan maddelerin toplamına ilişkin görüşleri ($\bar{X}=3,85;SS=,3286$)

“Çoğunlukla” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu Okutan (1996)’nın araştırmasındaki “*ilköğretim okul müdürleri okul işletmesi çok sıklıkla denetlenmektedir*” bulgusuyla ve Aslan (2000)’in yaptığı çalışmanın “okul yöneticileri fiziki durum denetiminin çok düzeyde gerçekleştiğine inanmaktadırlar” ve Olgun (2005)’in yapmış olduğu çalışmanın “ilköğretim okullarında görev yapan müdür ve müdür yardımcıları; ilköğretim müfettişleri tarafından yapılan fiziksel denetim işlerinin oldukça yapılabildiğini düşünmektedirler” bulgularıyla örtüşmektedir.

Okul yöneticilerinin kurum denetiminde “Fiziki Durum” boyutuna ilişkin yargılardan “Genel temizliğe ve düzene gereken ilginin gösterilmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısıyla ($\bar{X}=4,30$; $SS=,74815$) “Tamamen ” düzeyindeki görüşün en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. “Atatürk ve şeref köşelerini hazırlama ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ($\bar{X}=4.23$) “Tamamen” düzeyinde olup ikinci derecede yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Barutçu (2003) tarafından yapılmış olan araştırmanın bulgularında da “Türk Bayrağı mevzuatını uygulama, Atatürk ve şeref köşesini hazırlama, koridorları mevzuata ve hizmetin niteliğine uygun düzenleme” maddesinin en yüksek oranda yeterli bulgusu, bu araştırmanın bulgusuyla örtüşmektedir. Buradan hareketle “genel temizlik ve Atatürk köşelerinin düzeni” konularının denetimi, denetim konularında hassas davranılan konular olduğu düşünülebilir.

Bununla birlikte “Okul bahçesinin uygulama bahçesi ve sportif etkinlikler için düzenlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısı ($\bar{X}= 3,3744$ $SS=1,06601$) “Kısmen” düzeyinde olup en düşük aritmetik ortalamaya sahip olan madde olurken, ikinci derecede düşük olan madde “Kurumun fizikî yapısında yapılacak değişiklikler için gerekli iznin alınması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ($\bar{X}=3,3941$)

yargısıyla “kısmen” düzeyindedir. Buradan hareketle bu konularda denetimin çok yapılmadığı yargısına varılabilir.

Okul yöneticilerinin “Fiziki Durum” boyutuna ilişkin görüşlerinin kıdem değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.12’de yer almaktadır.

Tablo 4.2 Okul Yöneticilerinin “Fiziki Durum” Boyutuna İlişkin Kıdem Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri
M 1	,141	M6	,163	M11	,154
M2	,151	M7	,125	M12	,145
M3	,172	M8	,080	M13	,137
M4	,143	M9	,125		
M5	,113	M10	,104		

* p<.05

Tablo 4.2 incelendiğinde kıdem değişkenine göre fiziki boyuta ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bütün kıdemlerdeki yöneticilerinin görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin “Fiziki Durum” boyutuna ilişkin görüşlerinin görev unvanı değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.3’de yer almaktadır.

Tablo 4.3 Okul Yöneticilerinin “Fiziki Durum” Boyutuna İlişkin Görev Unvanı Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri
M 1	,088	M6	,177	M11	,110
M2	,242	<i>M7</i>	<i>,047</i>	M12	,069
M3	,190	M8	,106	M13	,111
M4	,108	M9	,124		
M5	,123	M10	,113		

* p<.05

Tablo 4.3 incelendiğinde görev unvanı değişkenine göre fiziki durum boyutuna ilişkin görüşlerde “Okul çevre duvarının düzenlenmesi ve okul bahçesinin ağaçlandırılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” maddesinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Görev unvanına ilişkin anlamlı ilişkinin ortaya koyduğu sonuca göre okul müdürlerinin bu konuda ilk muhatap alındığı ve denetmenlerin okul müdürlerine karşı eleştirilerde bulunduğundan dolayı bu maddede ilişkiye rastlandığı düşünülebilir.

Okul yöneticilerinin “Fiziki Durum” boyutuna ilişkin görüşlerinin kurum tipi değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.4’de yer almaktadır.

Tablo 4.4 Okul Yöneticilerinin “Fiziki Durum” Boyutuna İlişkin Kurum Tipi Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri
M 1	,182	M6	,212	M11	,132
M2	,234	M7	,163	M12	,143
M3	,227	M8	,164	M13	,187
M4	,151	M9	,234		
M5	,151	M10	,168		

* $p < .05$

Tablo 4.4 incelendiğinde kurum tipi değişkenine göre fiziki durum boyutuna ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. A tipi, B tipi ve C tipi kurum yöneticilerinin görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Nitel Bulgular

Nitel görüşmelerde sorulan “Fiziki durum denetiminde daha çok hangi alanda denetim yapılmaktadır ?” sorusuna ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 4.5 “Fiziki Durum Denetiminde Daha Çok Hangi Alanda Denetim Yapılmaktadır ?” Sorusuna Ait Bulgular.

Yönetici Görüşleri	f	%
Genel temizlik	27	72,97

Wc temizliği	22	59,45
Atatürk köşesinin düzeni ve temizliği	22	59,45
Yangın tüplerinin dolum tarihi	21	56,75
Türk büyükleri köşesinin düzeni ve temizliği	18	48,64
Okulun iç ve dış boyası	15	40,54
Sınıfların düzeni	13	35,13
Çevre temizliği	12	32,43
ihata duvarının varlığı ve bakımı	12	32,43
Okul koridorlarında bulunması gereken panoların düzeni	10	37
Türk bayrağının yönetmeliklere uygunluğu	10	37
Araç-gereçlerin temizliği ve bakımı	9	24,32
Kat yerleşim planlarının katlarda asılı olma durumları	9	24,32
Kullanılan bölümlerin amacına uygunluğu	9	24,32
Sivil savunma ekipmanları	7	18,91
Kalorifer dairesinin bakımı ve temizliği	7	18,91
Laboratuvarların temizliği ve düzeni	7	18,91
Doğalgaz ve elektrik sitemlerinin bakımı- kontrolü	7	18,91
Teftiş rapor dosyalarının olması	6	16,21
Öğretmenler odasının düzeni	5	13,51
Bütün bölümler denetlenir	5	13,51
Oyun sahasının amacına uygunluğu ve temizliği	4	10,81
Bahçe düzeni	4	10,81
Okul bahçesinin ağaçlandırılması	3	8,10
Çatıların düzeni	3	8,10
Koridor düzeni	3	8,10
Arşivlerin düzeni	2	5,40
Baca temizliği	2	5,40
Giriş çıkış kapıları	2	5,40
Okulun ışıklandırılması	1	2,70
İlk yardım dolabının varlığı ve içinde bulunan malzemeler	1	2,70
Depo ve kütüphane düzeni	1	2,70
Sivil savunma tedbirleri	1	2,70

Tablo 4.5'te elde edilen bulgulara göre yöneticilerin "Fiziki durum denetiminde daha çok hangi alanda denetim yapılmaktadır?" sorusuna verilen cevaplarda "genel temizlik (f=27), Wc temizliği (f=22), Atatürk Köşesinin düzeni ve

temizliği (f=22)” ifadelerinin yüksek sıklıkla vurgulandığı görülmektedir. . Bununla birlikte “Okulun ışıklandırılması (f=1), İlk yardım dolabının varlığı ve içinde bulunan malzemeler (f=1), depo ve kütüphane düzeni (f=1), sivil savunma tedbirlerinin alınması (f=1)” gibi ifadelerin ise en az vurgulanan ifadeler olduğu görülmektedir. .

Nicel ve nitel veriler birlikte incelendiğinde; genel temizlik ve Wc temizliği görüşmelerde denetimlerin en çok yapıldığı alan olup nicel veriler de bu bulguyu desteklemektedir. Tablo 4.1’e bakıldığında yöneticiler “Genel temizliğe ve düzene gereken ilginin gösterilmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısına katılımcıların en yüksek katılım gösterdikleri ve nitel verilerler nicel verilerin birbirlerini destekledikleri görülmektedir. Denetmenlerin kurum denetimi yaparken bir kurumda fiziki durum denetlemede en çok temizlik ve düzen konularına önem verdikleri söylenebilir.

Ayrıca nicel verilerden elde edilen bulgularda Tablo 4.1’e bakıldığında “Atatürk ve şeref köşelerini hazırlama ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısı, denetmenlerin ikinci derecede önem verdikleri madde olduğu görülmekte ve nitel görüşmelerden elde edilen veriler bunu “Atatürk Köşesinin temizliği ve düzeni” yanıtının ikinci derecede sıklıkla verilen ifade olmasıyla desteklemektedir. Bununla birlikte okulun ışıklandırılması, ilk yardım dolabının varlığı depo ve kütüphane düzeni, sivil savunma tedbirlerinin alınması gibi konuların denetlenmesi nitel verilerde çok az frekansa sahip olan maddelerdir.

Tablo 4.1 incelendiğinde “Okul bahçesinin uygulama bahçesi ve sportif etkinlikler için düzenlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısı ($\bar{X} = 3,3744$ SS=1,06601) kısmen düzeyinde olup en düşük aritmetik ortalamaya sahip olan madde olurken görüşmecilerin “*Oyun sahasının amacına uygunluğu ve temizliği*” (f=4) şeklindeki ifadelerin frekansları az olduğu görülmekte nicel verilerle örtüşmektedir.

Tablo 4.1 incelendiğinde aritmetik ortalama olarak ikinci derecede düşük olan madde “Kurumun fizikî yapısında yapılacak değişiklikler için gerekli iznin alınması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısıyla en az katılımın olduğu görülmekte ve nitel olarak yapılan görüşmelerde de hiçbir okul yöneticisinin bu konuyla ilgili görüş belirtmemiş oldukları görülmektedir. Nitel verilerle nicel veriler bu konuda örtüşmektedir. Buradan hareketle fiziki yapıda değişikliklerin okullarda yapılmadığı ya da çok az yapıldığı düşünülebilir.

Nitel görüşmelerde okul yöneticilerine sorulan “fiziki durum denetlemesine ilişkin önerileriniz nelerdir?” Sorusuna ait frekans (f) ve yüzde değerleri Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.6 Fiziki Durum Denetlemesine İlişkin Önerileriniz Nelerdir? Sorusuna Ait Bulgular

Yönetici Görüşleri	f	%
Belirtilen eksiklikler MEM’de gerekli birimlere iletilmeli	11	29,72
Maddi yönden okullara katkı yapılmalı.	7	18,91
Çözüm odaklı denetimler yapılmalı	5	13,51
Okulların fiziki ve çevresel koşulları dikkate alınarak denetim yapılmalı	5	13,51
Okulların hizmetli sayıları dikkate alınmalı	3	8,10
Daha sık denetimler yapılmalı	3	8,10
Okul müdürlerinde de denetim yetkisi verilmeli	1	2,70
Fiziki durum eksiklikleri uzman kişilerce yapılmalı	1	2,70
Derslikler bilimsel gelişmelere uygun hale getirilerek denetleme bu alanda yapılmalı.	1	2,70

Okul yöneticilere nitel görüşmelerde yöneltilen “fiziki durum denetimine ilişkin önerileriniz nelerdir?” sorusuna verilen yanıtların frekanslarına bakıldığında “Belirtilen eksiklikler MEM’ de gerekli birimlere iletilmeli” yanıtı en çok yapılmış olan öneri olduğu görülmektedir. Bu bulgudan yapılan denetimlerde eksikliklerin gerekli birimlere iletilmediği sadece evrak üzerinde kaldığı düşünülebilir. Ayrıca bir yöneticinin yapmış olduğu “Fiziki durum eksiklikleri uzman kişilerce yapılmalı”

önerisi göz önüne alındığında hayati önem taşıyan bazı durumlara sadece bakılıp geçildiği bu konuyla ilgili uzmanların görüşlerine yer verilmediği değerlendirilmesi yapılabilir. Bu boyutla ilgili bazı yönetici görüşleri şu şekildedir.

Tespit edilen aksaklıklar okulun kendi imkanları ile halledilebiliyorsa halledilmeli. Halledilemiyorsa MEM'e gerekli aksaklıklar bildirilerek daha sonra eksikliklerin giderilip giderilmediği kontrol edilmelidir. (G10)

Yapılan çalışmalarda okulun müdürlerine de gereken denetim yetkisi verilmelidir. (G18)

Eksiklikleri görüyorum zaten. Bir başkasının eksiğini söylemesi çok hoşuma gitmiyor. Eleştirmek yerine çözüm önerileri söylenmeli. (G21)

Denetim sayısı artırılarak eksikliklerin tamamlanıp tamamlanmadığına bakılmalıdır. Eğer tamamlanmamış ise nedenleri üzerinde durularak gerekli birimlerce tamamlanmasının üzerinde durulmalıdır. (G24)

Fiziki durum denetimi yapılırken uygundur denilip geçilmemeli. Teknik elemanlar ile birlikte denetim yapılmalı. Örneğin elektrik panoları denetleniyorsa bu alanda çalışan insanlarla denetim birlikte yapılmalı. Eksiklikler yazılıyorsa bu mutlaka ilgili birimlerce giderilmeli. (G35)

4.2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE

YORUMLAR

İkinci alt problem “İlköğretimde gerçekleştirilen kurum denetimlerinde “eğitim-öğretim ve değerlendirme” boyutuna ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmişti. Buna göre okul yöneticilerinin nicel ve nitel görüşlerine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Nicel Bulgular

Araştırmaya katılan yöneticilerin “Eğitim-Öğretim ve Değerlendirme” boyutuna ilişkin görüşlerin aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma (Ss) ve SKPA değerleri Tablo 4.7’ de verilmiştir.

Tablo 4.7 Okul Yöneticilerinin “Eğitim-Öğretim ve Değerlendirme” Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapma Değerleri

SIRA NO	MADDELER	\bar{X}	SS	SKPA
1	Sosyal, kültürel etkinliklerin düzenlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,6158	,92284	Çoğunlukla
2	Sportif etkinliklerin düzenlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,4335	,90612	Çoğunlukla
3	Törenler, anma ve kutlama etkinlikleri ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,8818	,89874	Çoğunlukla
4	Rehberlik ve sosyal kulüp çalışmaları ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,8670	,87146	Çoğunlukla
5	Ünitelendirilmiş yıllık plan, günlük ve ders plânlarının hazırlanması ve uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,2660	,78864	Tamamen
6	Ders dağıtım çizelgelerinin hazırlanması ve uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,0936	,86523	Çoğunlukla
7	Seçmeli derslerin belirlenmesinde okul ve çevre koşulların dikkate alınması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,6010	1,03091	Çoğunlukla
8	Ders araç ve gereçlerinin sağlanması, bakımı ve korunması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,5419	1,00591	Çoğunlukla
9	Okul ve sınıf kitaplıklarının oluşturulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,7340	,96891	Çoğunlukla
10	Özel eğitim gerektiren çocukların eğitiminde alınması gereken önlemler ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,3202	1,06285	Kısmen
11	Özel eğitim uygulamalarına yer verilmesi ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,2463	1,07096	Kısmen
12	Öğretmenler, zümre öğretmenler ve şube öğretmenler kurulu çalışmaları ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,1182	,94178	Çoğunlukla

13	Okul çevre ilişkileri, aile ziyareti yapılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,3744	1,05668	Kısmen
14	Okul aile birliği, okul, sınıf ve veli toplantısının yapılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,0345	,88653	Çoğunlukla
15	OGYE ekibinin kurulması ve faaliyetlerde bulunması ile ilgili yapılan iş ve işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz	3,4778	,86359	Çoğunlukla
Toplam		3,7020	,32081	Çoğunlukla

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi okul yöneticilerinin eğitim-öğretim ve değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri yer almaktadır. Genel olarak, ilköğretim okul yöneticilerinin anketteki eğitim-öğretim ve değerlendirme boyutunu oluşturan maddelerin toplamına ilişkin görüşleri ($\bar{X}=3,70;SS=,32081$) “Çoğunlukla” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu Okutan (1996) “*öğretim işleri ve eğitim işleri çok sıklıkla denetlenmektedir*” bulgusuyla örtüşmekte iken ve Olgun (2005)’in yapmış olduğu çalışmada “*ilköğretim okullarında görev yapan müdür ve müdür yardımcıları; ilköğretim müfettişleri tarafından yapılan eğitim-öğretim sürecine ilişkin denetimin orta düzeyde yapılabildiğini düşünmektedirler*” bulgusuyla örtüşmemektedir.

Tablo 4.7 incelendiğinde okul yöneticilerinin kurum denetiminde Eğitim-Öğretim ve değerlendirme boyutuna ilişkin yargılardan “Ünitelendirilmiş yıllık plan, günlük ve ders plânlarının hazırlanması ve uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısıyla ($\bar{X}=4,2660$ $SS=,78864$) “Tamamen” düzeyindeki görüş en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olurken bu maddeyi, “Öğretmenler, zümre öğretmenler ve şube öğretmenler kurulu çalışmaları ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ($\bar{X}=4,1182$ $SS=,94178$) “Çoğunlukla” düzeyinde olan maddenin takip ettiği görülmektedir.

Katılımcıların “Özel eğitim uygulamalarına yer verilmesi ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ($\bar{X}=3,2463$ $SS=1,07096$) “Kısmen” düzeyinde cevap verdikleri madde en düşük aritmetik ortalamaya sahipken “Okul çevre ilişkileri, aile ziyareti yapılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ($\bar{X}=3,3744$ $SS=,88653$) “Kısmen” düzeyinde görüş belirtmiş oldukları yargının diğer bir düşük madde olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin “Eğitim-Öğretim ve Değerlendirme” boyutuna ilişkin görüşlerinin kıdem değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.8’de yer almaktadır.

Tablo 4.8 Okul Yöneticilerinin “Eğitim-Öğretim ve Değerlendirme” Boyutuna İlişkin Kıdem Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri
M1	,160	M6	,160	M11	,218
M2	,113	M7	,143	M12	,123
M3	,076	M8	,132	M13	,169
M4	,138	M9	,137	M14	,145
M5	,159	M10	,160	M15	,135

* $p<.05$

Tablo 4.8 incelendiğinde kıdem değişkenine göre eğitim öğretim ve değerlendirme boyutuna ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bütün kıdemlerdeki yöneticilerinin görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin “Eğitim-Öğretim ve Değerlendirme” boyutuna ilişkin görüşlerinin görev unvanı değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.9’da yer almaktadır.

Tablo 4.9 Okul Yöneticilerinin “Eğitim-Öğretim ve Değerlendirme” Boyutuna İlişkin Görev Unvanı Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri
----------	-------------------	----------	-------------------	----------	-------------------

M 1	,147	M6	,100	M11	,171
M2	,118	M7	,140	M12	,277
M3	,228	M8	,138	M13	,129
M4	,143	M9	,096	M14	,176
M5	,146	M10	,156	M15	,212

* p<.05

Tablo 4.9 incelendiğinde görev unvanı değişkenine göre eğitim öğretim ve değerlendirme boyutuna ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Okul müdür ve müdür yardımcılarının görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin “eğitim öğretim ve değerlendirme” boyutuna ilişkin görüşlerinin kurum tipi değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.10’de yer almaktadır

Tablo 4.10 Okul Yöneticilerinin “Eğitim-Öğretim ve Değerlendirme” Boyutuna İlişkin Kurum Tipi Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri
M 1	,229	M6	,225	M11	,262
M2	,249	M7	,223	M12	,210
M3	,187	M8	,209	M13	,145
M4	,153	M9	,192	M14	,201
M5	,078	M10	,285	M15	,184

* p<.05

Tablo 4.10 incelendiğinde kurum tipi değişkenine göre “eğitim öğretim ve değerlendirme” boyutuna ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. A tipi, B tipi ve C tipi kurum yöneticilerinin görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Nitel Bulgular

Nitel görüşmelerde sorulan “Eğitim-Öğretim ve Değerlendirme denetiminde daha çok hangi alanda denetim yapılmaktadır ?” sorusuna ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 4.11’de verilmiştir.

Tablo 4.11 “Eğitim-Öğretim ve Değerlendirme Denetiminde Daha Çok Hangi Alanda Denetim Yapılmaktadır ?” Sorusuna Ait Bulgular

Yönetici Görüşleri	f	%
Veli, zümre şube öğretmenler kurulu toplantı tutanaklarının mevzuata uygunluğu	19	51,35
Ünitelendirilmiş yıllık planlar	18	48,64
Akademik başarı Eğitim seviyesi(öğrenci seviyeleri)	18	48,64
Eğitsel çalışmalar faaliyet dosyası	14	37,83
Belirli gün ve haftalar	9	24,32
Özel eğitim gerektiren öğrenciler ile ilgili işlemler	8	21,62
Derslerin müfredata uygun işlenme durumu	8	21,62
Başarıyı artırmak için yapılmış olan ek çalışma dosyaları	6	16,21
Okul kütüphanesini geliştirme ve öğrencilerin bundan yararlanma durumları	6	16,21
Öğrencilerin verilen kazanımları alma durumları	5	13,51
Rehberlik dosyası	5	13,51
Bireyselleştirilmiş Eğitim Planları (BEP Planları)	5	13,51
Okuma yazma ve anlama durumları -Anlama ve anlatım becerileri	5	13,51
Evrak işleri	4	10,81
Ders araç gereçlerinin ve materyallerin yeterli düzeyde olma durumu	4	10,81
Okul aile birliği toplantılarının yapılması	4	10,81
İş takvimi-Yıllık çalışma planı	3	8,10
Öğretmenin her temaya ait kazanım değerlendirme tablosu oluşturması	2	5,40
Seçmeli derslerin seçilmesinde bölge şartlarına uygun olması	2	5,40
Problem çözüme ve kurma durumları	2	5,40
Öğrencilerin kendilerini ifade etme becerileri	2	5,40
Öğretmenin sınıf yönetimi	2	5,40
SBS başarı durumları	2	5,40
Okul Gelişim ve Yönetim Ekibi Faaliyetleri (OGYE)	2	5,40
Ders dağıtım çizelgeleri	2	5,40
Törenler ve kutlama etkinlikleri	2	5,40
Davranış	2	5,40
Öğretmenler kurulunda alınan kararların	2	5,40

uygulanması		
Öğretmenlerin tutması gereken bütün evraklar	2	5,40
Okul veli işbirliği	2	5,40
Öğrencilerin kitap okuma durumları	1	2,70
Öğretmenlerin çevre inceleme evrakları ve inceleme sonuçlarına göre yıllık planlarında yer verilmiş olması	1	2,70
Ders defterlerinin tam ve eksiksiz doldurulmuş olmaları	1	2,70
Okuma öğrenemeyen öğrenciler için yapılmış olan ek çalışmalar	1	2,70
Okul ve sınıf kurallarının öğrencilerce benimsenmiş ve uygulanıyor olma durumları	1	2,70
Milli değerleri algılama düzeyleri	1	2,70
Sınıf düzeni	1	2,70
Okul öncesi eğitimin geliştirilmesi	1	2,70
İstiklal marşı ve gençliğe hitabeyi bilme durumları	1	2,70
DYNET	1	2,70

Tablo 4.11 incelendiğinde okul yöneticilerine nitel olarak yöneltilen “eğitim-öğretim ve değerlendirme denetiminde daha çok hangi alanda denetim yapılmaktadır?” sorusuna verilen cevapları en sık tekrar edilen bulgulara göre; *Veli,zümre şube öğretmenler kurulu toplantı tutanaklarının mevzuata uygunluğu (f=19)*, *Akademik başarı Eğitim seviyesi(öğrenci seviyeleri) (f=18)*, *Ünitelendirilmiş yıllık planlar (f=18)*, *Sosyal- Eğitsel çalışmalar faaliyet dosyası (f=14)* olarak sıralamak mümkündür. Nicel araştırma verileri sonucunda da elde edilen değerlere bakıldığında en yüksek değerleri alan ifadelerin benzer şekilde yüksek puanlandığı görülmektedir. Tablo 4.17 incelendiğinde “Ünitelendirilmiş yıllık plan, günlük ve ders plânlarının hazırlanması ve uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısıyla ($\bar{X}=4,2660$ $SS=,78864$) “Tamamen” düzeyinde olup bu maddeyi “Öğretmenler, zümre öğretmenler ve şube öğretmenler kurulu çalışmaları ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ($\bar{X}=4,1182$ $SS=,94178$) “Çoğunlukla” düzeyinde görüşün takip ettiği görülmektedir.

Hem nitel hem de nicel araştırma sonucunda ünitelendirilmiş yıllık plan, günlük ve ders plânlarının hazırlanması ve uygulanması ve öğretmenler, zümre öğretmenler ve şube öğretmenler kurulu çalışmaları ile ilgili yapılan işlemlerin denetlenmesine ilişkin yarguların ön planda olduğu görülmektedir. Nitel görüşmelerde sıklıkla belirtilen ifadelerden “akademik başarı (eğitim seviyesi) denetim yönergesinde belirtilmeyen bir ifade olduğu halde okul yöneticilerinin % 48’i bu alanda da denetim yapıldığını ifade etmişlerdir. Görüşmelerde öğrenci seviyeleri ile ilgili başka ifadelerin de yer aldığı görülmektedir. *Öğrencilerin verilen kazanımları alma durumları* ($f=5$), *Problem çözme ve kurma durumları* ($f=2$), *Matematikte dört işlem becerileri* ($f=1$) *Okuma öğrenemeyen öğrenciler için yapılmış olan ek çalışmalar* ($f=1$). Eğitim-öğretim ve değerlendirme boyutunda en düşük düzeyde “Özel eğitim uygulamalarına yer verilmesi ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısıyken nitel veriler bunu desteklememektedir. Nitel olarak yapılan görüşmelerde bu yargı en düşük frekanslara sahip değildir. Nicel verilerde “Okul çevre ilişkileri, aile ziyareti yapılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısı bir diğer düşük değer almış olup nitel görüşmelerden elde edilen veriler bu yargıyı desteklemektedir. “Okul veli işbirliği” şeklinde verilen cevaplar ikinci derecede düşük frekansa sahip olup nitel ve nicel veriler bu konuda birbirlerini desteklemektedir.

Nitel görüşmelerde okul yöneticilerine sorulan “eğitim-öğretim ve değerlendirme denetlemesine ilişkin önerileriniz nelerdir”? Sorusuna ait frekans (f) ve yüzde değerleri Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.12 Eğitim Öğretim-Değerlendirme Denetimlerine Önerileriniz Nelerdir? Sorusuna Ait Bulgular

Yönetici Görüşleri	f	%
Denetim sayıları ve süreleri uzatılmalı.	13	35,15
Okulun bulunduğu çevre ve sosyo-ekonomik	8	21,62

durumlar dikkate alınarak denetim yapılmalı		
Öğretmen denetimi okul müdürünce yapılmalı denetmenler bunları incelemeli	5	13,51
Önyargısız ideolojik bakış açısı olmadan denetim yapılmalı.	4	10,81
Denetim yapılırken okul müdürünün de öğretmenler ile ilgili görüşleri alınmalı	3	8,10
Başarılı bulunan öğretmenler ödüllendirilmeli	2	5,40
Nerden alınmış nereye getirilmiş buna dikkat edilmeli	2	5,40
Çağın gereksinimlerine uygun değerlendirme yöntemleri kullanılmalı	1	2,70
Denetim yapılmamalı. Denetmenler öğretmenlere rehber ve yol gösterici olmalı.	1	2,70
Mukayese yapılmadan herkes kendi içinde denetlenmeli	1	2,70
Eksiklik belirtilmesinden çok motive amaçlı denetimler yapılmalı	1	2,70

Tablo 4.12’de yöneticilere yöneltilen “eğitim-öğretim ve değerlendirme denetimine ilişkin önerileriniz nelerdir?” Sorusuna verilen yanıtlardan frekanslara bakıldığında Denetim sayıları yetersiz. Denetim sayıları ve süreleri uzatılmalı (f=13) ifadeleri en sık vurgulanan ifadelerdir. Nitekim Yalçın (2001)’in yapmış olduğu çalışmada “*teftiş süresinin yetersizliği denetimde karşılaşılan bir problemdir*” bulgusu bu çalışmanın bulgusuyla örtüşmektedir. Buradan hareketle okul yöneticilerinin, denetim için ayrılan sürenin yetersiz buldukları söylenebilir. Diğer bir sıklıkla vurgulana ifade *Okulun bulunduğu çevre ve sosyo-ekonomik durumlar dikkate alınarak denetim yapılmalı* (f=8)’dir. Nitekim Öztürk (2009)’un yapmış olduğu araştırmada “*okul müdürleri ve ilköğretim müfettişleri denetim öncesinde okulun çevre koşulları ve olanaklarının dikkate alınmaması ve denetim etkinliklerini müfettiş ve yöneticinin birlikte planlanmamasına ilişkin sorun yaşamaktadır*” bulgusu bu çalışmanın bulgusuyla örtüşmektedir. Buradan hareketle denetmenlerin, denetimlerde okulun çevre koşullarını ve olanaklarını dikkate almadan denetim yaptıkları söylenebilir. Bu konuyla ilgili bazı yönetici görüşleri şu şekildedir:

Yapılan işler takdir edilmeli. Olağan üstü başarı gösteren öğretmenler ödüllendirilmeli. kurumun müdürünün görüşü de dikkate alınarak denetleme yapılmalı. İşini iyi yapanla iyi yapmayan bir tutulmamalı. Aynı notu almamalı. (G1)

Öğretmenlerin denetimleri okul idaresince yapılmalı. Bu derinlik kazanmalı. Bir saatlik denetimlerle öğretmen değerlendirilmemeli. (G2)

Çevre şartları göz önünde bulundurulmalı. Merkezdeki okullarla diğer okullar kıyaslanmamalı. Denetim yapılırken aile profilleri de dikkate alınmalı. (G4)

Denetim sayısı az. Denetim sayıları artırılarak bütün denetim sonuçları göz önünde tutularak değerlendirme yapılmalı. Bir saatlik yapılan denetimle bütün bir yılın sonucuna varılmamalı. (G6)

Her okula sürekli bakan sürekli işbirliği içinde olan bir denetmen verilmeli. Senede bir defa gelmek yerine ayda bir defa okula gelen öğretmenlerle birlikte öğretim faaliyetlerini gözleyen bir denetim anlayışı benimsenmeli. Böylece denetmen okuldaki bütün öğretmenleri tanıyarak yapılan işleri daha iyi gözlemlemiş olur. (G10)

Denetmenler daha nezaketli ve anlayışlı olmaları yanında hiçbir ideoloji ve sendikaya bakmaksızın adil davranmalıdırlar. (G13)

Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları göz önünde bulundurularak değerlendirme yapılmalı. (G18)

Objektif kriterler belirlenerek denetim yapılmalı. Tek seferde yapılması yerine düzenli zaman aralıklarında denetimler yapılmalı. Siyasi görüşler dikkate alınmamalı. Evrak yükü ortadan kaldırılmalı. (G32)

Nerden alınmış nereye getirilmiş bu dikkate alınmalı. Denetim süreleri uzatılmalı. (G33)

4.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Üçüncü alt problem “İlköğretimde gerçekleştirilen kurum denetimlerinde “Öğrenci İşleri” boyutuna ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmişti. Buna göre okul yöneticilerinin nicel ve nitel görüşlerine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Araştırmaya katılan yöneticilerin “Öğrenci İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerin aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma (Ss) ve SKPA değerleri Tablo 4.13’ de verilmiştir.

Nicel Bulgular

Tablo 4.13 Okul Yöneticilerinin “Öğrenci İşleri” Boyutuna İlişkin Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

SIRA NO	MADDELER	\bar{X}	SS	SKPA
1	Öğrenci kayıtları, okullar arası öğrenci yer değiştirme işlemlerinin mevzuatına uygunluğu ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,0246	,94627	Çoğunlukla
2	Öğrenci ve öğretmenlerin nöbet çizelgelerini ve görev talimatını hazırlama ve uygulama ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,9113	,95026	Çoğunlukla
3	Sınıf geçme defteri, yılsonu ve ağırlıklı yılsonu notları ile yılsonu başarı ortalaması ve ağırlıklı yılsonu başarı ortalamalarının işlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,3399	,70200	Tamamen
4	Diploma, karne, kurs belgesi, takdirname, teşekkür, yoklama fişleri, sicil, rapor, kayıt silme, dosya isteme-gönderme ile ilgili işlerin gereğince yürütülmesinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,2709	,80253	Tamamen
5	Dönem ve sınav çizelgelerinin temiz ve doğru bir biçimde düzenlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,0542	,95026	Çoğunlukla
6	Sınıfını geçen ve sınıf tekrarına karar verilen öğrencilerle ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,0049	,95180	Çoğunlukla
7	Zümre ve şube öğretmenler kurulu tutanaklarının kuralına uygunluğu, sınıf geçme durumlarının öğrencilere duyurulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,0493	,92679	Çoğunlukla
8	Öğrencilerin sınıf geçme durumlarının öğrencilere duyurulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,8966	,89782	Çoğunlukla
9	Müzik ve Beden Eğitimi derslerinden sorumlu olmayan öğrencilere ilişkin işlemler ve öğrenci istatistiklerinin izlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,2414	1,06048	Kısmen
10	Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi durumu ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,5369	,93996	Çoğunlukla

11	Rehberlik hizmetleri verilen öğrenci sayısının belirlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,4483	1,05822	Çoğunlukla
12	BEP Planlarının hazırlanması ve uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,5517	1,03457	Çoğunlukla
Toplam		3,8558	,343343	Çoğunlukla

Tablo 4.13’de görüldüğü gibi okul yöneticilerinin öğrenci işleri boyutuna ilişkin görüşleri yer almaktadır. Genel olarak, ilköğretim okul yöneticilerinin anketteki öğrenci işleri boyutunu oluşturan maddelerin toplamına ilişkin görüşleri ($\bar{X}=3,85$; $SS=,343343$) “Çoğunlukla” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.13 incelendiğinde okul yöneticilerinin kurum denetiminde öğrenci işleri boyutuna ilişkin yargılardan “Sınıf geçme defteri, yılsonu ve ağırlıklı yılsonu notları ile yılsonu başarı ortalaması ve ağırlıklı yılsonu başarı ortalamalarının işlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısının ($\bar{X} 4,3399$ $SS=,70200$) “Tamamen ” düzeyinde ve en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların ikinci olarak yüksek katılım gösterdikleri “Diploma, karne, kurs belgesi, takdirname, teşekkür, yoklama fişleri, sicil, rapor, kayıt silme, dosya isteme-gönderme ile ilgili işlerin gereğince yürütülmesinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?”($\bar{X} 4,2709$ $SS=,80253$) maddesi “Tamamen” düzeyindedir.

Katılımcıların görüşlerine göre en düşük aritmetik ortalamaya sahip olan madde “Müzik ve Beden Eğitimi derslerinden sorumlu olmayan öğrencilere ilişkin işlemler ve öğrenci istatistiklerinin izlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ($\bar{X}=3,2414$ $SS=1,06048$) maddesi olup “Kısmen” düzeyindedir. En düşük aritmetik ortalamaya sahip diğer bir madde “Rehberlik hizmetleri verilen öğrenci sayısının belirlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece

denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ($\bar{X} = 3,4483$ SS = 1,05822) olup “Çoğunlukla” düzeyindedir.

Okul yöneticilerinin “Öğrenci İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinin kıdem değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.14’te yer almaktadır

Tablo 4.14 Okul Yöneticilerinin “Öğrenci İşleri” Boyutuna İlişkin Kıdem Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri
M1	,201	M5	,138	M9	,156
M2	,177	M6	,159	M10	,236
M3	,147	M7	,169	M11	,214
M4	,125	M8	,140	M12	,173

* p<.05

Tablo 4.14 incelendiğinde kıdem değişkenine göre “Öğrenci İşleri” ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bütün kıdemlerdeki yöneticilerinin görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin “Öğrenci İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinin görev unvanı değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.15’te yer almaktadır.

Tablo 4.15 Okul Yöneticilerinin “Öğrenci İşleri” Boyutuna İlişkin Görev Unvanı Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri
M1	,129	M5	,109	M9	,078
M2	,168	M6	,086	M10	,152
M3	,171	M7	,151	M11	,153
M4	,073	M8	,136	M12	,177

* p<.05

Tablo 4.15 incelendiğinde görev unvanı değişkenine göre “Öğrenci İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Okul müdür ve müdür yardımcılarının görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin “Öğrenci İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinin kurum tipi değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.16’da yer almaktadır.

Tablo 4.16 Okul Yöneticilerinin “Öğrenci İşleri” Boyutuna İlişkin Kurum Tipi Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri
M1	,177	M5	,185	M9	,200
M2	,200	M6	,178	M10	,200
M3	,125	M7	,240	M11	,180
M4	,174	M8	,220	M12	,272

* p<.05

Tablo 4.16 incelendiğinde kurum tipi değişkenine göre “Öğrenci İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. A tipi, B tipi ve C tipi kurum yöneticilerinin görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Nitel bulgular

Nitel görüşmelerde sorulan “Öğrenci İşleri denetiminde daha çok hangi alanda denetim yapılmaktadır ?” sorusuna ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 4.17’de verilmiştir.

Tablo 4.17 “Öğrenci İşleri Denetiminde Daha Çok Hangi Alanda Denetim Yapılmaktadır ?” Sorusuna Ait Bulgular

Yönetici Görüşleri	f	%
Devam devamsızlık durumları	26	70,27
E-Okul Sistemine bilgilerin girilmesi ve güncellenmesi	22	59,45
Kayıtlar ve nakiller	20	54,05
Not çizelgeleri	16	43,24

Diploma ve karneler	7	18,91
Sınıf geçme defterleri	7	18,91
Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi	6	16,21
Bireyselleştirilmiş Eğitim Planları (BEP planları)	5	13,51
Bu alanda yapılması gereken her şey	5	13,51
Diploma defterleri	4	10,81
Dosya işleri-evraklar	4	10,81
SBS OKS sonuçları	3	8,10
Sınıf defterlerinin düzeni	3	8,10
Proje performans göstergeleri	2	5,40
Sınav tarihleri	2	5,40
Öğrenci kıyafetleri	2	5,40
Kitap okuma sayısı	2	5,40
Sosyal faaliyetlere katılım	2	5,40
Sınıf dağılım durumları	2	5,40
Takdir teşekkür belgeleri	2	5,40
Öğrenci nöbet işleri	2	5,40
Öğrenci davranışlarını izleme değerlendirme ve ödüllendirme	2	5,40
Yetersiz öğrencilerin yetiştirilmesi	2	5,40
Sınıf başarı durumu	1	2,70
Başarılı öğrencilerin ödüllendirilip ödüllendirilmediği	1	2,70
Egzersiz çalışmaları	1	2,70
Okuyamamış öğrencilerle ilgili yapılan çalışmalar	1	2,70
Yöneltilme-Yönlendirme işleri	1	2,70
Okul meclisi ve öğrenci kurulu işleri	1	2,70
Öğrencilere verilen belgelerin kayıtlarının tutulması	1	2,70

Tablo 4.17’de elde edilen bulgulara göre yöneticilerin “öğrenci işleri denetiminde daha çok hangi alanda denetim yapılmaktadır ?” sorusuna ait bulgularda en yüksek sıklıkla tekrarlanan ifadeler şöyle sıralanmıştır; *Devam devamsızlık durumları (f=26)*, *E-Okul Sistemine bilgilerin girilmesi ve güncellenmesi (f=22)*, *Kayıtlar ve nakiller(f=20)*, *not çizelgeleri(f=16)*.

Nitel ve nicel araştırma verileri birlikte karşılaştırıldığında; nicel araştırma verileri sonucunda elde edilen değerlere Tablo 4.13’de bakıldığında; “Sınıf geçme

deferi, yılsonu ve ağırlıklı yılsonu notları ile yılsonu başarı ortalaması ve ağırlıklı yılsonu başarı ortalamalarının işlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısıyla (\bar{X} 4,3399 SS=,70200) olup “Tamamen” düzeyinde; “Diploma, karne, kurs belgesi, takdirname, teşekkür, yoklama fişleri, sicil, rapor, kayıt silme, dosya isteme-gönderme ile ilgili işlerin gereğince yürütülmesinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” (\bar{X} 4,2709 SS=,80253) maddesi “Tamamen” düzeyindedir. Hem nitel hem de nicel araştırma sonucunda Diploma, karne, kurs belgesi, takdirname, teşekkür, yoklama fişleri, sicil, rapor, kayıt silme, dosya isteme-gönderme ile ilgili işlerin denetime ilişkin yargıların ön planda olduğu görülmektedir. Nitekim Kılıç (2009)’un çalışmasında da “Öğrenci kayıt, nakil, sağlık, izin, rapor, belge, devam-devamsızlık, not çizelgeleri, karne, sınıf geçme, diploma vb. işleri yürütme denetimi en üst düzeyde gerçekleşmektedir” bulgusu bu araştırmanın bulgusuyla örtüşmektedir. Müzik ve Beden Eğitimi derslerinden sorumlu olmayan öğrencilere ilişkin işlemler ve öğrenci istatistiklerinin izlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin denetlenmesi verisi nitel araştırmada elde edilen en düşük düzeyde görüş olup nicel araştırma verilerinde de bu ifadeye benzer bir ifadeye rastlanmamış olup bu konuda nitel ve nicel veriler birbirlerini desteklemektedir. Buradan hareketle okul yöneticilerinin diploma, karne kurs belgesi, yoklama fişleri vs. gibi işleri çok benimsedikleri bunları eksiksiz yaptıkları ve denetmenlerinde bu konudaki denetimlere ağırlık verdikleri söylenebilir.

Nitel görüşmelerde okul yöneticilerine sorulan “öğrenci işleri denetlemesine ilişkin önerileriniz nelerdir”? Sorusuna ait frekans (f) ve yüzde değerleri Tablo 4.18’de verilmiştir.

Tablo 4.18 “Öğrenci İşlerinin Denetimine İlişkin Önerileriniz Nelerdir?” Sorusuna Ait Bulgular

Yönetici görüşleri	f	%
Evrak takibinden çok rehberlik yapılmalı	3	8,10
E-okul sistemi geliştirilmeli	2	5,40

Aile eğitimine önem verilmeli	2	5,40
Öğrenci devamsızlığında bütün yük okul yönetimine bırakılmamalı	2	5,40
Çözüme yönelik denetleme yapılmalı	1	2,70
Olumlu adil yapıcı denetimler yapılmalı	1	2,70
Denetmenler E-okul sisteminde her şeye çok iyi hakim olmalı	1	2,70
Yönetmelik değişirken işin içindekilerin de görüşleri alınmalı	1	2,70
İnternet bağlantılarının kalitesi artırılmalı	1	2,70
Öğrencilerin tek tip insan olarak görülüp bireysel özellikleri dikkate alınarak denetimler yapılmalı	1	2,70
Öğretim denetiminden çok eğitim denetimi yapılmalı	1	2,70

Tablo 4.18 incelendiğinde “öğrenci işleri denetiminde daha çok hangi alanda denetim yapılmaktadır ?” sorusuna ait bulgularda en yüksek sıklıkla tekrarlanan ifadeler şöyle sıralanmıştır; *Evrak takibinden çok rehberlik yapılmalı*(f=3), *E-okul Sistemi geliştirilmeli*(f=2), *Aile eğitimine önem verilmeli* (f=2) *Öğrenci devamsızlığında bütün yük okul yönetimine bırakılmamalı* (f=2). Öztürk (2009) araştırmasında müfettişlerin yöneticilere gerekli rehberliği sağlayamadıklarını belirtmiş bunun bir sorun olarak saptamıştır. Buradan hareketle okul yöneticilerinin, müfettişleri rehberlik konusunda yetersiz buldukları söylenebilir.

Bu konuyla ilgili bazı yönetici görüşleri şu şekildedir.

Yazılı şeylerden ziyade saygı sevgi gibi evrensel değerlerin kazandırılması denetlenmeli. (G1)

Devam takip konusunda çok sıkıntı yaşıyoruz. Öğrenci velilerimizin ev telefonları yok. Cep telefonlarını okuldan arayamıyoruz. Çocuğun okula devamsızlığından birinci derecede sorumluyuz. Okuldan kaçsa hafiye gibi işimizi gücümüzü bırakıp peşine düşüyoruz. Okula göndermek konusunda veliyi ikna etmek için uğraşıyoruz. Göndermeyen zaten fakir aileler. Para cezası bile caydırıcı olmuyor çünkü verecek durumu yok. Bu konuda denetmenler bize yol göstermeli çözüm üretici olmalılar. (G2)

Öğrencilerin seviyelerinin nasıl artırılacağı ne gibi çalışmalar yapılabileceği üzerine bilgilendirerek rehberlik yapılarak denetimler gerçekleştirilmeli. (G16)

Yönetmelik değişirken yapılacak olan değişiklikler ile ilgili bu işin içinde olan kişilere de danışılmalı. (G28)

Aile eğitimine önem verilmeli. (G31)

Beşinci sınıftan sonra öğrenciler yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmeli. Sistem çok ağır. Öğrenci okula gelmeyince bütün sorumluluk okul yönetimine devredilmiş. Bu böyle olmamalı. (G35)

4.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Dördüncü alt problem “İlköğretimde gerçekleştirilen kurum denetimlerinde “Personel ve Büro İşleri” boyutuna ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmişti. Buna göre okul yöneticilerinin nicel ve nitel görüşlerine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin “Personel ve Büro İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerin aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma (Ss) ve SKPA değerleri Tablo 4.19’da verilmiştir.

Nicel Bulgular

Tablo 4.19 Okul Yöneticilerinin “Personel ve Büro İşleri” Boyutuna İlişkin Göre Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapma Değerleri

SIRA NO	MADDELER	\bar{X}	SS	SKPA
1	Kurumlarda tutulması gerekli defter, dosya ve kayıtların kuralına uygun tutulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,3547	,75931	Tamamen
2	Yazışmalarda desimal dosya sisteminin kullanılması, uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,3448	,90615	Tamamen
3	Resmî yazışma kurallarının uygulanması ile ilgili yapılan	4,2611	,90423	Tamamen

işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?				
4	Duyurular dosyası tutulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,9606	1,02369	Çoğunlukla
5	Öğretmen, memur ve diğer personel için devam- devamsızlık defterlerinin kuralına uygun tutulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,1823	,85670	Çoğunlukla
6	Personel izin defteri tutulması ile ilgili yapılan iş ve işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,0690	,93086	Çoğunlukla
7	Öğretmen, memur ve diğer personel için kuralına uygun kişisel (özlük) dosyalarının tutulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,1527	,89627	Çoğunlukla
8	Öğretmenlerin, yöneticilerin ve diğer personelin işe başlayış ve ayrılışlarının ilgili makamlara bildirilmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,9704	,99460	Çoğunlukla
9	Ders dağıtım çizelgelerinin Kasım ayı başında, öğretim yılı içerisinde yönetici ve öğretmenlerin ders saatlerinde yapılan değişikliklerin il veya ilçe millî eğitim müdürlüğüne zamanında bildirilmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,8768	,98484	Çoğunlukla
10	Aday memurların yetiştirilmelerinin ilgili mevzuata uygunluğu ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,7389	1,04636	Çoğunlukla
11	Yöneticiler, öğretmenler ve diğer personel arasında iş bölümü ve görevlerin değişmesi yapılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,8768	,95420	Çoğunlukla
12	Kalorifer dairesi, kantin ve benzeri yerlerde çalışan personelin kurum özelliğine göre belirlenen aralıklarla kontrollerinin yaptırılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,5813	1,16765	Çoğunlukla
13	Yönetici tarafından personelin çalışmalarını ders denetimlerini izleme defterinin tutulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,7980	,99682	Çoğunlukla
14	Öğretmen, yönetici, memur ve hizmetlilerinin özlük ve atama işlerinin zamanında kuralına uygun olarak yürütülmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,8079	1,00864	Çoğunlukla
15	Görevlilerin haftalık ders saatlerine ve branşlarına uygun biçimde çalıştırılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,8079	,95831	Çoğunlukla
16	Rehber öğretmenlerin mevzuatına uygun çalıştırılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,4187	1,12446	Çoğunlukla
17	Ders saati karşılığı çalıştırılan öğretmenlerin ders saatlerinin Bakanlar Kurulu Kararına uygun olması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,7291	1,10377	Çoğunlukla
18	Personel nöbet çizelgesinin ve nöbet defterinin hazırlanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,9458	1,01573	Çoğunlukla
Toplam		3,9376	,36323	Çoğunlukla

Tablo 4.19’da görüldüğü gibi anketi yanıtlayanlar “personel ve büro işleri” boyutuna ilişkin görüşleri yer almaktadır. Genel olarak, ilköğretim okul yöneticilerinin anketteki “personel ve büro işleri” boyutunu oluşturan maddelerin toplamına ilişkin görüşleri ($\bar{X}=3,93$; $SS=,36323$) “Çoğunlukla” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu Okutan (1996)’nın çalışmasında “okul müdürleri müfettişlerin personel işlerini çok sıklıkla denetlenmektedir” bulgusuyla örtüşmektedir.

Okul yöneticilerinin kurum denetiminde personel ve büro işleri boyutuna ilişkin yargılardan “Kurumlarda tutulması gerekli defter, dosya ve kayıtların kuralına uygun tutulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısıyla ($\bar{X} = 4,3547$ $SS = ,75931$) “Tamamen” düzeyindeki görüşün en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu soruyu “Yazışmalarda desimal dosya sisteminin kullanılması, uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” sorusu takip ederek ($\bar{X} =4,3448$ $SS= ,90615$) yöneticiler bu soruya “Tamamen” düzeyinde görüş belirtmişlerdir. “Resmî yazışma kurallarının uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ($\bar{X} =4,2611$ $SS = ,90423$) sorusu en yüksek aritmetik ortalamaya sahip diğer bir madde olup “Tamamen” düzeyindedir.

Bununla birlikte en düşük ortalamalara bakıldığında “Rehber öğretmenlerin mevzuatına uygun çalıştırılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısı ($\bar{X} =3,4187$ $SS=1,12446$) “Çoğunlukla” düzeyinde ve “Ders saati karşılığı çalıştırılan öğretmenlerin ders saatlerinin Bakanlar Kurulu Kararına uygun olması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ($\bar{X} =3,7291$ $SS=1,10377$) yargısının “Çoğunlukla” düzeyinde oldukları görülmüştür.

Okul yöneticilerinin “Personel ve Büro İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinin kıdem değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.20’de yer almaktadır

Tablo 4.20 Okul Yöneticilerinin “Personel ve Büro İşleri” Boyutuna İlişkin Kıdem Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri
M1	,164	M7	,153	M13	,074
M2	,124	M8	,141	M14	,169
M3	,132	M9	,152	M15	,142
M4	,122	M10	,148	M16	,184
M5	,182	M11	,145	M17	,123
M6	,117	M12	,189	M18	,171

* p<.05

Tablo 4.20 incelendiğinde kıdem değişkenine göre “Personel ve Büro İşleri” ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bütün kıdemlerdeki yöneticilerinin görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin “Personel ve Büro İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinin görev unvanı değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.21’de yer almaktadır

Tablo 4.21 Okul Yöneticilerinin “Personel ve Büro İşleri” Boyutuna İlişkin Görev Unvanı Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri
M1	,092	M7	,132	M13	,252
M2	,133	M8	,235	M14	,202
M3	,188	M9	,251	M15	,158
M4	,190	M10	,128	M16	,106
M5	,144	M11	,204	M17	,147
M6	,179	M12	,245	M18	,201

* p<.05

Tablo 4.21 incelendiğinde görev unvanı değişkenine göre “Personel ve Büro İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Okul müdür ve müdür yardımcılarının görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin “Personel ve Büro İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinin kurum tipi değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.22’de yer almaktadır

Tablo 4.22 Okul Yöneticilerinin “Personel ve Büro İşleri” Boyutuna İlişkin Kurum Tipi Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri
M1	,110	M7	,153	M13	,214
M2	,105	M8	,194	M14	,171
M3	,117	M9	,225	M15	,237
M4	,189	M10	,197	M16	,232
M5	,164	M11	,202	M17	,157
M6	,232	M12	,243	M18	,225

* p<.05

Tablo 4.22 incelendiğinde kurum tipi değişkenine göre “Personel ve Büro İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. A tipi, B tipi ve C tipi kurum yöneticilerinin görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Nitel Bulgular

Nitel görüşmelerde sorulan “Personel ve Büro İşleri denetiminde daha çok hangi alanda denetim yapılmaktadır ?” sorusuna ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 4.23’de verilmiştir.

Tablo 4.23 “Personel ve Büro İşleri Denetiminde Daha Çok Hangi Alanda Denetim Yapılmaktadır ?” Sorusuna Ait Bulgular

Yönetici Görüşleri	f	%
Resmi evrakların tümünün dosyalanması/ Kuruma ait bütün evraklar	27	72,97
Gelen-giden evrak	25	67,56
Desimal dosya	25	67,56
Personel izin defteri	15	40,54
Ekders ve maaş	11	29,72
İşbölümü ve görev dağılımı	10	37

Özlük dosyaları	9	24,32
Nöbet defteri	5	13,51
Genelge dosyasının tutulması	5	13,51
Personelin işe başlama ve ayrılış işleri	4	10,81
Kurul tutanaklarının kurul kara defterine işlenmesi	3	8,10
Ücretli dersler	2	5,40
Vakit çizelgeleri	1	2,70
Hizmetlilerin ateşçilik belgesi	1	2,70
Ders denetimi izleme defteri	1	2,70
Branş ve sınıf tespiti	1	2,70

Tablo 4.23 incelendiğinde “Personel ve büro işleri denetiminde daha çok hangi alanda denetim yapılmaktadır ?” sorusuna ait bulgularda en yüksek sıklıkla tekrarlanan ifadeler şöyle sıralanmıştır; *Resmi evrakların tümünün dosyalanması/ Kuruma ait bütün evraklar (f=27) Gelen-giden evrak (f=25), Desimal dosya (f=25) Personel izin defteri (f=15*. Nicel araştırma sonucunda elde edilen verilere Tablo 4.19’a bakıldığında “Kurumlarda tutulması gerekli defter, dosya ve kayıtların kuralına uygun tutulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısıyla ($\bar{X} = 4,3547$ SS =,75931) “Tamamen” düzeyindeki görüşün en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu soruyu “Yazışmalarda desimal dosya sisteminin kullanılması, uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” sorusu takip ederek ($\bar{X} = 4,3448$ SS= ,90615) yöneticiler bu soruya “Tamamen” düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Hem nitel hem de nicel araştırma sonucunda kurumlarda tutulması gerekli defter, dosya ve kayıtların kuralına uygun tutulması ile ilgili yapılan işlemler ve yazışmalarda desimal dosya sisteminin kullanılması, uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin denetlenmesinin ön planda olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan hareketle kurumlarda tutulması gereken evrakların ve yazışma kurallarının uygulamasının denetmenlerce denetlenmesinin oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Nicel olarak yapılmış olan anketlerde bu boyuta ilişkin en düşük düzeyde değer almış olan “Rehber öğretmenlerin mevzuatına uygun çalıştırılması ile ilgili

yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısı nitel verilerle örtüşmektedir. Nitel olarak yapılmış olan görüşmelerde rehber öğretmenlerin mevzuata uygun çalıştırılmaları ile ilgili hiçbir ifadeye rastlanmamıştır.

Nitel görüşmelerde okul yöneticilerine sorulan “büro ve personel işleri denetimine ilişkin önerileriniz nelerdir”? Sorusuna ait frekans (f) ve yüzde değerleri Tablo 4.24’ te verilmiştir.

Tablo 4.24 “Büro ve Personel İşlerinin Denetimine İlişkin Önerileriniz Nelerdir?” Sorusuna ait bulgular

<i>Yönetici Görüşleri</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Evrak işleri azaltılmalı	4	10,81
Memurlar hizmet içi eğitime alınmalı	4	10,81
Eleştiri yapılırken nazik bir dil kullanılmalı	3	8,10
Teknolojik gelişmeler takip edilerek bilgisayar üzerinden evrak takibi yapılmalı	2	5,40
Empati kurularak önyargılardan arınmış bir denetim yapılmalı	2	5,40
Kendi aralarında söz birliği olmalı. Herkes denetimlerde aynı şeyleri istemeli	1	2,70

Tablo 4.24 incelendiğinde okul yöneticilerine nitel olarak yöneltilen “Personel ve büro işleri denetiminde denetimine ilişkin önerileriniz nelerdir?” Sorusuna verilen yanıtların frekanslarında en sıklıkla ifade edilen görüşler *Evrak işleri azaltılmalı* ($f=4$), *Memurlar hizmet içi eğitime alınmalı* ($f=4$) şeklindedir. Buradan hareketle okullarda yöneticilerin evrak yükünün fazla olduğu görülmektedir. Memuru olmayan okulların bütün evrak işlerini okul yöneticileri yapmaktadırlar. Ayrıca memuru olan okullarda da nitel görüşmecilerin şikayet ettikleri konu memurların iş bilmemeleridir.

Bürolarda çalışan elemanlar hizmetli kadrolarından geçtiler işi bilmiyorlar. Bunlara hizmet içi eğitim verilmeli ondan sonra denetimleri yapılmalı. (G8)

Memuru olan okulla memuru olmayan okulu bir tutmamalılar. Memuru olmayan okullarda büro işleri de bütün işler de okul yöneticilerinde. (G4)

Denetim yapılırken kullanılan dil daha nazik ve yapıcı olmalı. Denetim yapılan ortamın şartları dikkate alınmalı. (G11)

Denetmenler kendi aralarında söz birliği içinde olmalılar. Herke aynı şeyi istemeli. Her gelen farklı farklı şeyler üzerinde yoğunlaşıyor. (G21)

Yazışmalar internet ortamından rahatlıkla yapılabileceği halde gereksiz yere personel ve kırtasiye masrafı olduğu ortadadır. Bunun önüne geçilmesi gerekir. (G26)

Acilen okullara yardımcı hizmetli ve büro personeli verilmeli. (G30)

İnternetsiz ve merkeze çok uzak olan okullarda evraklar her an ele geçmiyor. Denetim yapılması bu alanda gerekli ancak biraz daha toleranslı olabilir. (G29)

4.5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Beşinci alt problem “İlköğretimde gerçekleştirilen kurum denetimlerinde “Hesap Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” boyutuna ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmişti. Buna göre okul yöneticilerinin nicel ve nitel görüşlerine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Nicel Bulgular

Araştırmaya katılan yöneticilerin “Hesap Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerin aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma (Ss) ve SKPA değerleri Tablo 4.25’te verilmiştir.

Tablo 4.25 Okul Yöneticilerinin “Hesap Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” Boyutuna İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

SIRA NO	MADDELER	\bar{X}	SS.	SKPA
1	Kurumlarda; bütçe önerilerinin yapılmış olması, ödenek defterlerinin tutulması ile ilgili yapılan	3,7833	1,14853	Çoğunlukla

işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?				
2	İhale yolu ile yapılan satın almaların mevzuata uygunluğu ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,5813	1,23763	Çoğunlukla
3	Teslim alma, sayım komisyonlarının çalışmalarının kuralınca yürütülmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,7340	1,10273	Çoğunlukla
4	Ücretli okutulan dersleri gösteren aylık çizelgelerin kuralına uygun hazırlanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,0000	1,03885	Çoğunlukla
5	Ana sınıfı ücretlerinin kuralına uygun toplanması ve harcanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,7734	1,16801	Çoğunlukla
6	Kooperatif veya kantin hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,5369	1,35791	Çoğunlukla
Toplam		3,7383	,16886	Çoğunlukla

Tablo 4.25'te görüldüğü gibi anketi yanıtlayanlar “hesap-ayniyat ve döner sermaye işleri” boyutuna ilişkin görüşleri yer almaktadır. Genel olarak, ilköğretim okul yöneticilerinin anketteki “hesap-ayniyat ve döner sermaye işleri boyutunu oluşturan maddelerin toplamına ilişkin görüşleri ($\bar{X}=3,73$; $SS=,16886$) “Çoğunlukla” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu Okutan (1996)'nın çalışmasında okul müdürleri müfettişlerin hesap-ayniyat ve döner sermaye işleri çok sıklıkla denetlenmektedir bulgusuyla örtüşmektedir.

Tablo 4.25 incelendiğinde okul yöneticilerinin kurum denetiminde hesap-ayniyat ve döner sermaye boyutuna ilişkin yargılardan “Ücretli okutulan dersleri gösteren aylık çizelgelerin kuralına uygun hazırlanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısıyla ($\bar{X} = 4,0000$ $SS=1,03885$) “Çoğunlukla” düzeyindeki görüşün en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bu boyuta ilişkin görüşlerinde en düşük aritmetik ortalamaya sahip olan “Kooperatif veya kantin hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ($\bar{X} 3,5369$ $SS=1,35791$) yargısı olup “Çoğunlukla” düzeyindedir.

Okul yöneticilerinin “Hesap Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinin kıdem değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.26’da yer almaktadır

Tablo 4.26 Okul Yöneticilerinin “Hesap-Ayniyat Döner Sermaye İşleri” Boyutuna İlişkin Kıdem Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri
M 1	,148	M4	,177
M2	,124	M5	,177
M3	,161	M6	,122

* $p < .05$

Tablo 4.26 incelendiğinde kıdem değişkenine göre “Hesap Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bütün kıdemlerdeki yöneticilerinin görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir

Okul yöneticilerinin “Hesap Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinin görev unvanı değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.27’de yer almaktadır

Tablo 4.27 Okul Yöneticilerinin “Hesap-Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” Boyutuna İlişkin Görev Unvanı Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri
M 1	,150	M4	,149
M2	,151	M5	,143
M3	,119	M6	,192

* $p < .05$

Tablo 4.27 incelendiğinde görev unvanı değişkenine göre “Hesap Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Okul müdür ve müdür yardımcılarının görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir

Okul yöneticilerinin “Hesap Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinin kurum tipi değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.28’de yer almaktadır.

Tablo 4.28 Okul Yöneticilerinin “Hesap-Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” Boyutuna İlişkin Kurum Tipi Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri
M 1	,233	M4	,195
M2	,228	M5	,249
M3	,219	M6	,272

* $p < .05$

Tablo 4.28 incelendiğinde kurum tipi değişkenine göre “Hesap-Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. A tipi , B tipi ve C tipi kurum yöneticilerinin görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Nitel Bulgular

Nitel görüşmelerde sorulan “hesap-ayniyat ve döner sermaye işleri denetiminde daha çok hangi alanda denetim yapılmaktadır ?” sorusuna ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 4.29’da verilmiştir.

Tablo 4.29 “Hesap-Ayniyat Ve Döner Sermaye İşleri Denetiminde Daha Çok Hangi Alanda Denetim Yapılmaktadır ?” Sorusuna Ait Bulgular

Yönetici görüşleri	f	%
Okul aile birliği hesapları	20	54,05
Okul aile birliği toplantı tutanakları	12	32,43
Ana sınıfı ile ilgili tüm hesaplar	9	24,32
Kantin ihale evrakları	6	16,21
Satın alma muayene-teslim alma-sayım-kıymet takdir komisyonlarının kurulması ve işleyişi	6	16,21
Makbuzlar	6	16,21
TEFBİS (Eğitim harcamaları bilgi yönetim sistemi)	5	13,51
Karar defteri	5	13,51
Gelir gider defteri	5	13,51

Okul spor kulübünün gelir ve giderleri	4	10,81
Bağış toplanması	4	10,81
Ekders çizelgeleri	4	10,81
Hesap işlerine okul yönetimi bakmıyor yeni yönetmeliğe göre okul aile birliği bakıyor	4	10,81
Ders dışı eğitim çalışmaları ile ilgili ücretler	3	8,10
Okula yapılan ayni ve nakdi bağışlar	2	5,40
Ücret onayları	1	2,70
Kantinde hijyen temizlik	1	2,70
Kantinde satılan yiyeceklerin tarihleri	1	2,70
Kantin fiyat listesinin okul idaresince onaylanması	1	2,70

Tablo 4.29 incelendiğinde “Hesap-aynıyat ve döner sermaye işleri denetiminde daha çok hangi alanda denetim yapılmaktadır ?” sorusuna ait bulgularda en yüksek sıklıkla tekrarlanan ifadeler şöyle sıralanmıştır; *Okul aile birliği hesapları (f=20)*, *okul aile birliği toplantı tutanakları (f=12)*, *anasınıfı ile ilgili tüm hesaplar (f=9)* . Bununla birlikte *Ücret onayları (f=1)*, *kantinde hijyen temizlik(f=1)*, *kantinde satılan yiyeceklerin tarihleri (f=1)*, *kantin fiyat listesinin okul idaresince onaylanması (f=1)* gibi ifadelerin en az vurgulanan ifadeler olduğu görülmektedir.

Nitel ve nicel veriler birlikte incelendiğinde nitel verilerden elde edilen bulgulardan Tablo 4.25’da “Ücretli okutulan dersleri gösteren aylık çizelgelerin kuralına uygun hazırlanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısıyla ($\bar{X} = 4,0000$ $SS=1,03885$) “Çoğunlukla” düzeyindeki görüşün en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmekte iken nitel olarak en sıklıkla tekrarlanan cevaplar *Okul aile birliği hesapları*, *okul aile birliği toplantı tutanakları*, *anasınıfı ile ilgili tüm hesaplar* olup nitel ve nicel veriler birbirleriyle örtüşmemektedir. Bununla birlikte nitel araştırma bulgularında *Ücret onayları*, *kantinde hijyen temizlik(f=1)*, *kantinde satılan yiyeceklerin tarihleri*, *kantin fiyat listesinin okul idaresince onaylanması* gibi ifadelerin en az vurgulanan ifadeler olduğu görülmekte ve nicel verilerden elde edilen bulgular Tablo 4.29’da yer alan “Kooperatif veya kantin hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?”($\bar{X} = 3,5369$ $SS=1,35791$) yargısıyla “Çoğunlukla” düzeyinde olup en az ortalamaya sahip olan

görüşle bulgular birbirlerini desteklemektedir. Okul yöneticileri ile yapılan görüşmeler esnasında birçok okul müdür okul aile birliği işlerinin artık kendilerinin sorumluluğunda olmadığını bu işleri okul aile birliğinin yaptığını, okulun gelir ve giderlerini artık okul aile birliği hesaplarınca karşılandığını söylemiş olmalarına karşın gelir gider evraklarının kurum denetimi esnasında denetlendiğini belirtmişlerdir. Buradan hareketle okul aile birliğince yapılan işlerin de okul müdürlüğünün sorumluluğu olmadığı halde denetimlerinin kurum denetimi sırasında yapıldığı söylenebilir.

Nitel görüşmelerde okul yöneticilerine sorulan “hesap ayniyat ve döner sermaye işleri denetimine ilişkin önerileriniz nelerdir”? Sorusuna ait frekans (f) ve yüzde değerleri Tablo 4.30’da verilmiştir

Tablo 4.30 “Hesap-Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri Denetimine İlişkin Önerileriniz Nelerdir?” Sorusuna Ait Bulgular

<i>Yönetici görüşleri</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Okulların ödeneği olmalı	10	37
Okulun bütün ihtiyaçlarını devlet karşılamalı okulun parayla hiç işi olmamalı	6	16,21
Okul idaresince harcama yapılmalı hesabını okul müdürleri vermeli	1	2,70
Paralar okul aile birliğince toplanıyor denetlenenler onlar olmalı	1	2,70
Her okulda kantin olmalı	1	2,70
Okul aile birliklerinin denetim bağımsız denetim organlarına verilmeli	1	2,70

Tablo 4.30 incelendiğinde okul yöneticilerine yöneltilen “hesap- ayniyat ve döner sermaye işleri denetimine ilişkin önerileriniz nelerdir?” Sorusuna verilen yanıtların frekanslarında en sıklıkla ifade edilen görüşler Okulların ödeneği olmalı (f=10), Okulun bütün ihtiyaçlarını devlet karşılamalı okulun parayla hiç işi olmamalı(f=6) şeklindedir. Bu konuyla ilgili bazı yönetici görüşleri şu şekildedir:

Okulların ödenekle desteklenmeleri şart. Bağış toplamak zorunda kalıp kimseye ağız eğmeyiz. (G4)

Devlet okulun bütün ihtiyacını A'dan Z'ye karşılamalı. Okulun hiç paraya ihtiyacı olmamalı. (G7)

Okulun parayla ilişkisi tamamen kesilmeli. Harcanmayan toplanmayan paradan hesap sorulmamalı. (G19)

Öğrenci başı ödenek verilmeli. Okul aile birliği de para toplamamalı. Devlet öğrenci başına 15 Tl verse okulda her iş hallolur. (G22)

Okul aile birliğinin denetim işleri bağımsız denetim organlarına verilmeli. Denetimleri bunlar yapmalı. (G34)

Harcamaları okul idaresi yapmalı ve hesabını kendileri vermeli. (G5)

4.6. ALTINCI ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Altıncı alt problem “İlköğretimde gerçekleştirilen kurum denetimlerinde “Demirbaş İşleri” boyutuna ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmişti. Buna göre okul yöneticilerinin nicel ve nitel görüşlerine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Nicel Bulgular

Araştırmaya katılan yöneticilerin “Demirbaş İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerin aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma (Ss) ve SKPA değerleri Tablo 4.31’de verilmiştir.

Tablo 4.31 Okul Yöneticilerinin “Demirbaş İşleri” Boyutuna İlişkin Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

SIRA NO	MADDELER	\bar{X}	SS.	SKPA
1	Taşınır Mal yılsonu işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,2512	,79661	Tamamen

2	Taşınır işlemlerinde özelliklerine göre defterlerin tutulması (Tüketim malzemeleri defteri, Dayanıklı taşınırlar defteri, Müze defteri, Kütüphane Defteri) ile ilgili işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,0985	,87888	Çoğunlukla
3	Okullardaki taşınır işlemlerinde, işlem türüne göre, yönetmelikte geçen belge ve cetveller tutulması(TİF fişleri, Zimmet Fişleri, Taşınır istek belgesi vs.)ile ilgili yapılan iş ve işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,1330	,90491	Çoğunlukla
4	Demirbaşlar üzerine barkot numaralarının yapıştırılması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,0443	,91360	Çoğunlukla
5	Demirbaş listelerinin çıkartılıp asılması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,1281	,94048	Çoğunlukla
6	Demirbaş sayım işlemlerinin mevzuata uygun yapılması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,1478	,93757	Çoğunlukla
7	Devir teslim işlemlerinin mevzuata uygun yapılması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,0000	,98504	Çoğunlukla
8	Demirbaşların kayıt ve düşüm işlemlerinin mevzuata uygun yapılması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,0296	,98961	Çoğunlukla
9	Sınıflardaki eşyaların öğretmenlere zimmetlenmesi ile ilgili işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	4,0640	,90150	Çoğunlukla
10	Ortak kullanım alanlarındaki (Öğretmenler Odası, B.T.S., kütüphane vs.) eşyaların ortak kullanım alanına verilmiş olması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,9507	,98380	Çoğunlukla
11	Tüketim malzemelerinin kullanılanlarının sistemden düşme işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?	3,8719	1,10056	Çoğunlukla
Toplam		4,0527	,10323	Çoğunlukla

Tablo 4.31’de görüldüğü gibi anketi yanıtlayanlar “demirbaş işleri” boyutuna ilişkin görüşleri yer almaktadır. Genel olarak, ilköğretim okul yöneticilerinin anketteki demirbaş işleri boyutunu oluşturan maddelerin toplamına ilişkin görüşleri ($\bar{X}=4,05$; $SS=,10323$) “Çoğunlukla” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu Okutan (1996)’nın çalışmasında “okul müdürleri müfettişlerin demirbaş işleri çok sıklıkla denetlenmektedir” bulgusuyla örtüşmektedir.

Tablo 4.31 incelendiğinde okul yöneticilerinin kurum denetiminde demirbaş işleri boyutuna ilişkin yargılardan “Taşınır Mal yılsonu işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısıyla ($\bar{X}=4,2512$ $SS=,79661$) “Çoğunlukla” düzeyindeki görüşün en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. “Demirbaş sayım işlemlerinin mevzuata uygun yapılması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ($\bar{X}= 4,1478$ $SS=,93757$) yargısı “Çoğunlukla” düzeyinde olup ikinci derecede yüksek ortalamaya sahip olan görüştür.

Bununla birlikte “Tüketim malzemelerinin kullanılanlarının sistemden düşme işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısı ($\bar{X}= 3,8719$ $SS=1,10056$) “Çoğunlukla” düzeyinde olup en düşük aritmetik ortalamaya sahip olurken ikinci derecede düşük değer almış olan “Ortak kullanım alanlarındaki (Öğretmenler odası, B.T.S., kütüphane vs.) eşyaların ortak kullanım alanına verilmiş olması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ($\bar{X}=3,9507$ $SS=,98380$) yargısı “Çoğunlukla” düzeyindedir.

Okul yöneticilerinin “Demirbaş İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinin kıdem değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.32’de yer almaktadır

Tablo 4.11 Okul Yöneticilerinin “Demirbaş İşleri” Boyutuna İlişkin Kıdem Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri	Maddeler	Cramer’s V Değeri
M 1	,166	M5	,152	M9	,204
M2	,136	M6	,151	M10	,129
M3	,155	M7	,153	M11	,129
M4	,139	M8	,161		

* $p<.05$

Tablo 4.32 incelendiğinde kıdem değişkenine göre “Demirbaş İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bütün kıdemlerdeki yöneticilerinin görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin “Demirbaş İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinin görev unvanı değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.33’te yer almaktadır

Tablo 4.33 Okul Yöneticilerinin “Demirbaş İşleri” Boyutuna İlişkin Görev Unvanı Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s Değeri	V	Maddeler	Cramer’s Değeri	V	Maddeler	Cramer’s Değeri	V
M 1	,141		M5	,139		M9	,159	
M2	,145		M6	,178		M10	,097	
M3	,122		M7	,086		M11	,123	
M4	,194		M8	,163				

* $p < .05$

Tablo 4.33 incelendiğinde görev unvanı değişkenine göre “Demirbaş İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Okul müdür ve müdür yardımcılarının görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin “Demirbaş İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinin kurum tipi değişkenine göre Cramer’s V sonuçları Tablo 4.44’te yer almaktadır

Tablo 4.34 Okul Yöneticilerinin “Demirbaş İşleri” Boyutuna İlişkin Kurum Tipi Değişkenine Göre Cramer’s V Sonuçları

Maddeler	Cramer’s Değeri	V	Maddeler	Cramer’s Değeri	V	Maddeler	Cramer’s Değeri	V
M 1	,230		M5	,184		M9	,250	
M2	,175		M6	,221		M10	,233	
M3	,167		M7	,155		M11	,169	
M4	,153		M8	,197				

* $p < .05$

Tablo 4.34 incelendiğinde kurum tipi değişkenine göre “Demirbaş İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. A tipi, B tipi ve C tipi kurum yöneticilerinin görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Nitel Bulgular

Nitel görüşmelerde sorulan “Demirbaş İşleri denetiminde daha çok hangi alanda denetim yapılmaktadır ?” sorusuna ait frekans (f) ve yüzde (%) değerleri Tablo 4.35’te verilmiştir.

Tablo 4.35 “Demirbaş İşleri Denetiminde Daha Çok Hangi Alanda Denetim Yapılmaktadır ?” Sorusuna Ait Bulgular

Yönetici görüşleri	f	%
Okulda bulunan taşınırlara barkod numarasını yapıştırılması	24	64,86
Sınıflarda bulunan araçların öğretmenlere zimmetlenmesi	23	62,16
Taşınır malların listelerinin ait olduğu bölüme asılması	23	62,16
Taşınırların E-taşınır sistemine girilmesi	18	48,64
Taşınır sayım tutanakları	11	29,72
Düşüm işlemleri	11	29,72
TİF Fişleri(Taşınır İşlem Fişleri)	10	37
Modüldeki her şeyin dosyalanması	9	24,32
Taşınırların giriş çıkış ve değer artış fişleri	8	21,62
Okulda bulunan malzemelerin amacına hizmet edip etmediği	4	10,81
Okulda malzemelerin bulunup bulunmaması	4	10,81
Yoğaltım işlemleri	3	8,10
Komisyonların kurulup- kurulmaması	3	8,10
Kitaplıklar	2	5,40
Ortak kullanım alanındaki eşyaların ortak kullanım alanına verilmesi	2	5,40
İhtiyaç fazlası malzemelerin iadesi	2	5,40

Tablo 4.35 incelendiğinde “demirbaş işleri denetiminde daha çok hangi alanda denetim yapılmaktadır ?” nitel görüşme sorusuna ait bulgularda en yüksek sıklıkla tekrarlanan ifadeler şöyle sıralanmıştır; *Okulda bulunan taşınırlara barkod numarasını yapıştırılması (f=24)*, *sınıflarda bulunan araçların öğretmenlere zimmetlenmesi(f=23)*, *taşınır malların listelerinin ait olduğu bölüme asılması (f=23)*. Bununla birlikte *ortak kullanım alanındaki eşyaların ortak kullanım alanına verilmesi*

($f=2$), *ihtiyaç fazlası malzemelerin iadesi*($f=2$) ifadelerin ise en az vurgulanan ifadeler olduğu görülmektedir.

Nicel ve nitel veriler birlikte incelendiğinde; nicel araştırmaya ait verilerde “Taşınır Mal yılsonu işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısıyla ($\bar{X}=4,2512$ $SS=,79661$) “Çoğunlukla” düzeyindeki görüşün en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. “Demirbaş sayım işlemlerinin mevzuata uygun yapılması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ($\bar{X}=4,1478$ $SS=,93757$) yargısı “Çoğunlukla” düzeyinde olup ikinci derecede yüksek ortalamaya sahip olan görüş olup nitel veriler ile örtüşmemektedir.

Nicel verilerde en düşük aritmetik ortalamaya sahip olan, “Tüketim malzemelerinin kullanılanlarının sistemden düşme işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” yargısı ($\bar{X}=3,8719$ $SS=1,10056$) “Çoğunlukla” düzeyinde olup nitel verilerde ifade edilen “düşüm işlemleri”(f=11) bulgusuyla örtüşmemektedir.

Nicel verilerde en düşük ikinci derecede “Ortak kullanım alanlarındaki (Öğretmenler Odası, B.T.S., kütüphane vs.) eşyaların ortak kullanım alanına verilmiş olması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ($\bar{X}=3,9507$ $SS=,98380$) yargısı “Çoğunlukla” düzeyinde olan görüş ile nitel verilerde “ortak kullanım alanındaki eşyaların ortak kullanım alanına verilmesi” (f=2) yargısı en az vurgulanan ifadelerden olup bu bulgular birbirleriyle örtüşmektedir. Buradan hareketle okullarda demirbaş işlerinin denetimi barkod numaralarının yapılandırılmış olması ve ilgili kişilere zimmetlerin yapılmış olmasıdır.

Nitel görüşmelerde okul yöneticilerine sorulan “demirbaş işleri denetimine ilişkin önerileriniz nelerdir”? Sorusuna ait frekans (f) ve yüzde değerleri Tablo 4.36’da verilmiştir.

**Tablo 4.36 “Demirbaş İşlerinin Denetimine İlişkin Önerileriniz Nelerdir?”
Sorusuna Ait Bulgular**

<i>Yönetici Görüşleri</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Taşınır işlem modülü kolaylaştırılmalı	10	37
Denetim yapılmadan önce taşınırlar ile ilgili seminer- hizmet içi eğitimler verilmeli	10	37
Demirbaş düşüm prosedürleri kolaylaştırılmalı	3	8,10
Herkes farklı şeyler istememeli	1	2,70
Eşyalar zamanında yenilenmeli	1	2,70
Bu alanda denetim sistem üzerinde yapılmalı. Okullara sorunlar yaşandığında gidilmeli	1	2,70

Tablo 4.36’da okul yöneticilerinin demirbaş denetimine ilişkin önerilerinde “taşınır işlem modülü kolaylaştırılmalı ($f=10$), Denetim yapılmadan önce taşınırlar ile ilgili seminer- hizmet içi eğitimler verilmeli ($f=10$)” ifadelerinin en sık vurgulanan ifadeler olduğu gözlenmektedir. Bu bulgulara göre taşınır işlem modülünü kullanmak zor ve bunlarla ilgili yeterince eğitimlere yer verilmemektedir. Bu konuyla ilgili bazı yönetici görüşleri şu şekildedir:

Bu konuyu iyice özümsemiş kişiler okullarda uygulamalı olarak yöneticilere anlatmalıdır. (G23)

Demirbaş işleri konusunda yeterli eğitim verilmeden çok fazla sorumluluk yükleniyor. Eğitim yapılmadan denetim yapılıyor. Bu konuda hizmet içi eğitim verildikten, konu iyice öğrenildikten ve sistem oturduktan sonra denetlenmelidir. (G26)

Taşınır mal programı anlaşılır açık kolay bir program haline getirilmeli. Denetim buna göre yapılmalıdır. (G22)

Bu sistem kolay ve anlaşılır hale getirilmelidir. (G11-G29)

Demirbaş düşüm işlemlerinin kolay yapılabilmesi gerekiyor. Eskiye kırılan bozulan eşyaların demirbaştan düşümü için milli eğitim bünyesinde komisyon kuruluyor gelip onlar düşüme karar veriyorlar. Bu uzun bir süreç. Kurul kurulmasına gerek duyulmamalı bence. (G31)

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına göre şekillenen sonuçlara ve bu sonuçlara bağlı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİNE İLİŞKİN SONUÇLAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin sırada edinilen bulgulara yönelik sonuçlara yer verilmektedir.

5.1.1 İlköğretimde Gerçekleştirilen Kurum Denetimlerinde “Fiziki Durum” Boyutuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Nicel Boyut

İlköğretim okulu yöneticilerinin fiziki durum boyutu ile ilgili tüm maddelerin toplamına ilişkin görüşleri “ çoğunlukla “ düzeyindedir. Bu durum araştırmanın görüş düzeyi en düşük üçüncü boyutu olarak saptanmıştır. “Genel temizliğe ve düzene gereken ilginin gösterilmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz? ”maddesi ve “Atatürk ve şeref köşelerini hazırlama ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” maddesi fiziki durumun görüş düzeyi en yüksek olan maddeleri olarak tespit edilmiştir. “Okul bahçesinin uygulama bahçesi ve sportif etkinlikler için düzenlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” maddesi ve “Kurumun fizikî yapısında yapılacak değişiklikler için gerekli izin alınması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” maddeleri fiziki durum boyutunun görüş düzeyi en düşük maddeleri olarak tespit edilmiştir.

Okul yöneticilerinin kıdem değişkenine göre fiziki durum boyutuna ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bütün kıdemlerdeki yöneticilerin görüşleri benzerdir.

Okul yöneticilerinin görev unvanı değişkenine göre fiziki durum boyutuna ilişkin görüşlerde “Okul bahçesinin uygulama bahçesi ve sportif etkinlikler için düzenlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” maddesinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre okul müdürlerinin bu konuda ilk muhatap alındığı ve denetmenlerin okul müdürlerine karşı eleştirilerde bulunduğundan dolayı bu maddede ilişkiye rastlandığı düşünülebilir. Okul yöneticilerinin görev unvanı bağımsız değişkenine göre; fiziki durum boyutunda diğer maddelerde anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Okul müdürleri ve müdür yardımcılarının görüşleri diğer maddelerde benzerdir.

Okul yöneticilerinin kurum tipi değişkenine göre fiziki durum boyutuna ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. A tipi, B tipi ve C tipi kurum yöneticilerinin görüşleri benzerdir.

Nitel Boyut

Fiziki durum denetiminin daha çok hangi alanlarda denetim yapıldığına ilişkin verilerin incelenmesinde genel olarak genel temizlik, Wc temizliği Atatürk Köşesinin düzeni ve temizliği ifadeleri yüksek sıklıkla vurgulanmıştır. Bu durum nicel verileri desteklemektedir.

Yöneticilere yöneltilen “fiziki durum denetimine ilişkin önerileriniz nelerdir?” Sorusuna verilen yanıtlardan frekanslara bakıldığında “Belirtilen eksiklikler MEM’de gerekli birimlere iletmeli” yanıtı en çok yapılmış olan öneri olduğu görülmektedir.

5.1.2 İlköğretimde Gerçekleştirilen Kurum Denetimlerinde “Eğitim Öğretim Ve Değerlendirme” Boyutuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Nicel Boyut

İlköğretim okulu yöneticilerinin eğitim-öğretim ve değerlendirme boyutu ile ilgili tüm maddelerin toplamına ilişkin görüşleri “ çoğunlukla” düzeyindedir. Bu durum araştırmanın görüş düzeyi en düşük boyutu olarak saptanmıştır. “Ünitelendirilmiş yıllık plan, günlük ve ders plânlarının hazırlanması ve uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” maddesi ve “Öğretmenler, zümre öğretmenler ve şube öğretmenler kurulu çalışmaları ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz? Maddeleri eğitim-öğretim değerlendirme boyutunun görüş düzeyi en yüksek maddeleri olarak saptanmıştır. “Özel eğitim uygulamalarına yer verilmesi ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz? ve “Okul çevre ilişkileri, aile ziyareti yapılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” maddeleri eğitim-öğretim ve değerlendirme boyutuna ilişkin en düşük düzeyde görüşlerin ifade edildiği maddeler olduğu tespit edilmiştir.

Okul yöneticilerinin kıdem değişkenine göre eğitim öğretim ve değerlendirme boyutuna ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bütün kıdemlerdeki yöneticilerinin görüşleri benzerdir.

Okul yöneticilerinin görev unvanı değişkenine göre eğitim öğretim ve değerlendirme boyutuna ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Okul müdür ve müdür yardımcılarının görüşleri benzerdir.

Okul yöneticilerinin kurum tipi değişkenine göre “eğitim öğretim ve değerlendirme” boyutuna ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. A tipi, B tipi ve C tipi kurum yöneticilerinin görüşleri benzerdir.

Nitel Boyut

Eğitim-öğretim ve değerlendirme denetiminin daha çok hangi alanlarda denetim yapıldığına ilişkin verilerin incelenmesinde genel olarak, *Veli-zümre şube öğretmenler kurulu toplantı tutanaklarının mevzuata uygunluğu, Akademik başarı Eğitim seviyesi(öğrenci seviyeleri) Ünitelendirilmiş yıllık planlar, Sosyal- Eğitsel çalışmalar faaliyet dosyası* ifadeleri yüksek sıklıkla vurgulanmıştır. Bu durum nicel verilerle kısmen örtüşmektedir. Okullarda yapılan toplantı tutanakları ve ünitelendirilmiş yıllık planların denetlenmesi hem nicel araştırmada hem de nitel araştırmada eğitim-öğretim değerlendirme boyutunda en sık vurgulanan ifadelerdir. Ancak nitel verilerde akademik başarı düzeyleri (Öğrenci seviyeleri) yanıtları dikkat çekmektedir. Nicel araştırmada yapılmış olan ankette böyle bir soruya rastlanmazken ayrıca teftiş yönergesinde de akademik başarının denetlenmesi gibi bir madde yer almazken okul yöneticileri denetmenlerin bu alanlarda da denetim yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca Özel eğitim uygulamalarına yer verilmesi ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünöyorsunuz?” ve “Okul çevre ilişkileri, aile ziyareti yapılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünöyorsunuz? İfadeleri nicel verilerde en az katılımın olduğu görüşler olup nitel verilerde de bu konularda hiçbir katılımcı herhangi görüş ifade etmemişlerdir. Bu sonuçlardan özel eğitim uygulamalarına yer verilmesi ve okul çevre ilişkileri, aile ziyareti yapılması gibi konularla ilgili denetimlere pek yer verilmediği sonucuna ulaşılabilir.

Yöneticilere yöneltilen “eğitim-öğretim ve değerlendirme denetimine ilişkin önerileriniz nelerdir?” Sorusuna verilen yanıtların frekanslarında “*Denetim sayıları yetersiz. Denetim sayıları ve süreleri uzatılmalı ve okulun bulunduğu çevre ve sosyo-ekonomik durumlar dikkate alınarak denetim yapılmalı*” ifadeleri en sıklıkla vurgulanan ifadelerdir.

5.1.3 İlköğretimde Gerçekleştirilen Kurum Denetimlerinde “Öğrenci İşleri” Boyutuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Nicel Boyut

İlköğretim okulu yöneticilerinin öğrenci işleri boyutu ile ilgili tüm maddelerin toplamına ilişkin görüşleri “çoğunlukla” düzeyindedir. . Bu durum araştırmanın görüş düzeyi en yüksek üçüncü boyutu olarak saptanmıştır. “Sınıf geçme defteri, yılsonu ve ağırlıklı yılsonu notları ile yılsonu başarı ortalaması ve ağırlıklı yılsonu başarı ortalamalarının işlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ve “Diploma, karne, kurs belgesi, takdirname, teşekkür, yoklama fişleri, sicil, rapor, kayıt silme, dosya isteme-gönderme ile ilgili işlerin gereğince yürütülmesinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz? Maddeleri öğrenci işleri boyutunun görüş düzeyi en yüksek maddeleri olarak saptanmıştır. “Müzik ve Beden Eğitimi derslerinden sorumlu olmayan öğrencilere ilişkin işlemler ve öğrenci istatistiklerinin izlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ve “Rehberlik hizmetleri verilen öğrenci sayısının belirlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz? Maddeleri öğrenci işleri boyutuna ilişkin en düşük düzeyde görüşlerin ifade edildiği maddeler olduğu tespit edilmiştir.

Okul yöneticilerinin kıdem değişkenine göre “Öğrenci İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bütün kıdemlerdeki yöneticilerinin görüşleri benzerdir.

Okul yöneticilerinin görev unvanı değişkenine göre “Öğrenci İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Okul müdür ve müdür yardımcılarının görüşleri benzerdir.

Okul yöneticilerinin kurum tipi değişkenine göre “Öğrenci İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. A tipi, B tipi ve C tipi kurum yöneticilerinin görüşleri benzerdir.

Nitel Boyut

Öğrenci işleri denetiminin daha çok hangi alanlarda denetim yapıldığına ilişkin verilerin incelenmesinde genel olarak “*Devam devamsızlık durumları, E-Okul Sistemine bilgilerin girilmesi ve güncellenmesi, Kayıtlar ve nakiller, not çizelgeleri*” ifadeleri yüksek sıklıkla vurgulanmıştır. Bu durum nicel verilerle örtüşmektedir. Müzik ve Beden Eğitimi derslerinden sorumlu olmayan öğrencilere ilişkin işlemler ve öğrenci istatistiklerinin izlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin denetlenmesi verisi nitel araştırmada elde edilen verilerde en az tekrarlanan ifadeler olup nicel araştırma verilerinde de bu ifadeye benzer bir ifadeye rastlanmamıştır. Bu konuda nitel ve nicel veriler birbirlerini desteklemektedir. Bu bulguya dayanarak Müzik ve Beden Eğitimi derslerinden sorumlu olmayan öğrencilere ilişkin işlemler ve öğrenci istatistiklerinin izlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin denetlenmesi denetmenler tarafından pek denetlenmediği sonucuna ulaşılabilir.

Okul yöneticilerine yöneltilen “öğrenci işleri denetimine ilişkin önerileriniz nelerdir ?” Sorusuna verilen yanıtların frekanslarında en sıklıkla ifade edilen görüşler “*Evrak takibinden çok rehberlik yapılmalı, E-okul Sistemi geliştirilmeli, Aile eğitimine önem verilmeli, Öğrenci devamsızlığında bütün yük okul yönetimine bırakılmamalıdır*” şeklindedir.

5.1.4 İlköğretimde Gerçekleştirilen Kurum Denetimlerinde “Personel ve Büro İşleri ” Boyutuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

İlköğretim okulu yöneticilerinin personel ve büro işleri boyutu ile ilgili tüm maddelerin toplamına ilişkin görüşleri “çoğunlukla” düzeyindedir. . Bu durum araştırmanın görüş düzeyi en yüksek ikinci boyutu olarak saptanmıştır. “Kurumlarda tutulması gerekli defter, dosya ve kayıtların kuralına uygun tutulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” , “Yazışmalarda desimal dosya sisteminin kullanılması, uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne

derece denetlendiğini düşünüyorsunuz? ve “Resmî yazışma kurallarının uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” maddeleri personel ve büro işleri boyutunun görüş düzeyi en yüksek maddeleri olarak saptanmıştır. Bununla birlikte en düşük ortalamalara bakıldığında “Rehber öğretmenlerin mevzuatına uygun çalıştırılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz? ve “Ders saati karşılığı çalıştırılan öğretmenlerin ders saatlerinin Bakanlar Kurulu Kararına uygun olması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” maddeleri büro ve personel işleri boyutuna ilişkin en düşük düzeyde görüşlerin ifade edildiği maddeler olduğu tespit edilmiştir.

Okul yöneticilerinin kıdem değişkenine göre “Personel ve Büro İşleri” ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bütün kıdemlerdeki görüşleri benzerdir.

Okul yöneticilerinin görev unvanı değişkenine göre “Personel ve Büro İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Okul müdür ve müdür yardımcılarının görüşleri benzerdir.

Okul yöneticilerinin kurum tipi değişkenine göre “Personel ve Büro İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. A tipi, B tipi ve C tipi kurum yöneticilerinin görüşleri benzerdir.

Nitel Boyut

Personel ve büro işleri denetiminde daha çok hangi alanda denetim yapıldığına ilişkin verilerin incelenmesinde genel olarak “*Resmi evrakların tümünün dosyalanması/ Kuruma ait bütün evraklar, Gelen-giden evrak, Desimal dosya, Personel izin defteri*” ifadeleri yüksek sıklıkla vurgulanmıştır. Bu durum nicel verilerle örtüşmektedir. “Kurumlarda tutulması gerekli defter, dosya ve kayıtların kuralına uygun tutulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” düzeyindeki görüşün en yüksek aritmetik ortalamaya sahip

olduğu görülmektedir. Bu soruyu “Yazışmalarda desimal dosya sisteminin kullanılması, uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” sorusu takip etmektedir. Hem nitel hem de nicel araştırma sonucunda kurumlarda tutulması gerekli defter, dosya ve kayıtların kuralına uygun tutulması ile ilgili yapılan işlemler ve yazışmalarda desimal dosya sisteminin kullanılması, uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin denetlenmesinin ön planda olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan hareketle kurumlarda tutulması gereken evrakların ve yazışma kurallarının uygulamasının denetmenlerce denetlenmesinin oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Okul yöneticilerine yöneltilen “Personel ve büro işleri denetiminde denetimine ilişkin önerileriniz nelerdir?” Sorusuna verilen yanıtların frekanslarında en sıklıkla ifade edilen görüşler “*Evrak işleri azaltılmalı, Memurlar hizmet içi eğitime alınmalı*” olduğu belirlenmiştir.

5.1.5 İlköğretimde Gerçekleştirilen Kurum Denetimlerinde “Hesap Ayniyat ve Döner Sermaye” Boyutuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Nicel Boyut

İlköğretim okulu yöneticilerinin hesap ayniyat ve döner sermaye işleri boyutu ile ilgili tüm maddelerin toplamına ilişkin görüşleri “ çoğunlukla ” düzeyindedir. . Bu durum araştırmanın görüş düzeyi en düşük ikinci boyutu olarak saptanmıştır. “Ücretli okutulan dersleri gösteren aylık çizelgelerin kuralına uygun hazırlanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” Maddesi hesap ayniyat ve döner sermaye işleri boyutunun görüş düzeyi en yüksek maddesi olarak saptanmıştır. “Bununla birlikte “Kooperatif veya kantin hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz? Maddesi hesap ayniyat ve döner sermaye işleri boyutuna ilişkin en düşük düzeyde görüşlerin ifade edildiği madde olduğu tespit edilmiştir.

Okul yöneticilerinin kıdem değişkenine göre “Hesap Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bütün kıdemlerdeki yöneticilerinin görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir

Okul yöneticilerinin görev unvanı değişkenine göre “Hesap Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Okul müdür ve müdür yardımcılarının görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir

Okul yöneticilerinin kurum tipi değişkenine göre “Hesap-Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. A tipi, B tipi ve C tipi kurum yöneticilerinin görüşlerinin benzer olduğu görülmektedir.

Nitel Boyut

Hesap-ayniyat ve döner sermaye işleri denetiminin daha çok hangi alanlarda denetim yapıldığına ilişkin verilerin incelenmesinde genel olarak *Okul aile birliği hesapları, okul aile birliği toplantı tutanakları, anasınıfı ile ilgili tüm hesaplar* ifadeleri yüksek sıklıkla vurgulanmıştır. Bununla birlikte *Ücret onayları, kantinde hijyen temizlik, kantinde satılan yiyeceklerin tarihleri, kantin fiyat listesinin okul idaresince onaylanması* gibi ifadelerin en az vurgulanan ifadeler olduğu görülmektedir.

Nitel ve nicel veriler birlikte incelendiğinde ise nitel verilerde sıklıkla tekrarlanan birliği hesapları, okul aile birliği toplantı tutanakları, anasınıfı ile ilgili tüm hesaplar nicel verilerle örtüşmemektedir. Kantinde satılan yiyeceklerin tarihleri, kantin fiyat listesinin okul idaresince onaylanması gibi ifadeler en az tekrarlanan ifadeler olup “Kooperatif veya kantin hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” ifadesi de hesap ayniyat ve demirbaş işleri boyutunun en az görüş belirtilen ifadesidir ve birbirleriyle örtüştüğü gözlenmektedir. Ayrıca okul aile birliklerine artık okul yönetiminden kimsenin katılmadığı görüşmeler esnasında okul müdürlerinden alınmış bilgilerdir. Ancak okul

müdürleri bu hesapların hala kurum denetimi esnasında denetlendiğini belirtmişlerdir.

Okul yöneticilerine yöneltilen “hesap- ayniyat ve döner sermaye işleri denetimine ilişkin önerileriniz nelerdir?” Sorusuna verilen yanıtların frekanslarında en sıklıkla ifade edilen görüşler “*Okulların ödeneği olmalı, Okulun bütün ihtiyaçlarını devlet karşılamalı okulun parayla hiç işi olmamalı*” olduğu belirlenmiştir.

5.1.6 İlköğretimde Gerçekleştirilen Kurum Denetimlerinde “Demirbaş İşleri” Boyutuna İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Nicel Boyut

İlköğretim okulu yöneticilerinin demirbaş işleri boyutu ile ilgili tüm maddelerin toplamına ilişkin görüşleri “ çoğunlukla ” düzeyindedir. . Bu durum araştırmanın görüş düzeyi en yüksek boyutu olarak saptanmıştır. “Taşınır Mal Yılsonu İşlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” maddesi ve S6“Demirbaş sayım işlemlerinin mevzuata uygun yapılması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” Maddesi demirbaş işleri boyutunun görüş düzeyi en yüksek maddeleri olarak saptanmıştır. “Tüketim malzemelerinin kullanılanlarının sistemden düşme işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz? Maddesi ve “Ortak kullanım alanlarındaki (Öğretmenler Odası, B.T.S., kütüphane vs.) eşyaların ortak kullanım alanına verilmiş olması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?” maddesi demirbaş işleri boyutunda görüş düzeyi en düşük maddeler olarak saptanmıştır.

Okul yöneticilerinin kıdem değişkenine göre “Demirbaş İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bütün kıdemlerdeki yöneticilerinin görüşleri benzerdir.

Okul yöneticilerinin görev unvanı değişkenine göre “Demirbaş İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Okul müdür ve müdür yardımcılarının görüşleri benzerdir.

Okul yöneticilerinin kurum tipi değişkenine göre “Demirbaş İşleri” boyutuna ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. A tipi, B tipi ve C tipi kurum yöneticilerinin görüşleri benzerdir.

Nitel Boyut

Demirbaş işleri denetiminin daha çok hangi alanlarda denetim yapıldığına ilişkin verilerin incelenmesinde genel olarak “Okulda bulunan taşınırlara barkod numarasını yapıştırılması, sınıflarda bulunan araçların öğretmenlere zimmetlenmesi, taşınır malların listelerinin ait olduğu bölüme asılması” ifadeleri yüksek sıklıkla vurgulanmıştır. Bununla birlikte “ortak kullanım alanındaki eşyaların ortak kullanım alanına verilmesi, ihtiyaç fazlası malzemelerin iadesi” ifadelerin ise en az tekrarlanan ifadeler olduğu görülmektedir.

Nicel ve nitel veriler birlikte incelendiğinde en yüksek almış olan değerler birbirleriyle örtüşmemektedir. Ancak *ortak kullanım alanındaki eşyaların ortak kullanım alanına verilmesi, ihtiyaç fazlası malzemelerin iadesi gibi ifadeler nitel verilerde en az tekrarlanan ifadeler olduğu gibi nicel verilerde de en az aritmetik ortalamaya sahip olan görüşler olarak saptanmıştır.*

Okul yöneticilerine yöneltilen “Personel ve büro işleri denetiminde denetimine ilişkin önerileriniz nelerdir?” Sorusuna verilen yanıtların frekanslarında en sıklıkla ifade edilen görüşler taşınır işlem modülünü kullanmanın zorluğu ve bunlarla ilgili yeterince eğitime yer verilmemesidir.

5.2.Öneriler

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.2.1.Uygulayıcılar İçin Öneriler

- Kurum teftişleri gerçekleştirilirken okul müdürleri ve denetmenler arasında sıkı bir işbirliği olup denetim önceden planlanarak uygulanmalıdır. Bunun için denetmenler ve okul yöneticileri birlikte hizmet içi eğitime tabi tutulmalıdır.
- Okul çevresinin okulla etkileşiminin güçlendirilmesi ve okulun yararına kullanılması için okul müdürleri iletişim ve işbirliği gibi konularda hizmet-içi eğitim kurslarından geçirilmelidir.
- İlköğretim okullarında gerçekleştirilen denetimlerin süreleri uzatılmalıdır. Denetimlerde o anın değerlendirilmesi değil sürecin değerlendirilmesi yapılmalıdır.
- Okulların fiziki yetersizlikleri giderilerek, bütün okullar standartlara uygun hale getirilmelidir.
- Okulların teknik ve yardımcı hizmetli personel ihtiyacı giderilmelidir.
- İlköğretim okullarındaki maddi yetersizlikleri giderecek gelir yolları çoğaltılmalı ya da okulların kapasitelerine göre uygun ödenek ayrılmalıdır.
- Denetim yapan müfettişler ortak ölçütler kullanmalıdır. Kurum denetiminde sadece durum saptamayla yetinilmemeli, denetim bir geliştirme sürecine dönüşmelidir.
- İlköğretim okullarında yapılacak olan denetimler için denetmen sayıları artırılmalı her okulun sürekli görüş alışverişinde bulunabileceği bir denetmen olmalıdır.
- MEB-YÖK işbirliği sağlanarak okulların rehber öğretmen ihtiyaçları acil karşılanmalıdır.

- Büro ve personel işlerini yapan memurlar hizmet içi eğitimler alarak işe başlamalıdır.
- Denetimler yapılırken okullarda büro memuru olup-olmaması değişkeni göze alınarak denetimler yapılmalıdır.
- Okullarda öğrencilerin ne yiyip ne içtikleri her açıdan çok önemli olduğu için kooperatif veya kantin hizmetlerinin denetimi sağlık bakanlığının ilgili birimleri ile yapılmalıdır.
- İlköğretim okullarına belirli bir bütçe ayrılmalı ve bütün ihtiyaçları bu bütçeyle karşılanmalıdır.
- Taşınır işlem modülü bütün okul yöneticilerinin anlayabileceği şekilde basit bir bilgisayar programı haline getirilmelidir.

5.2.2.Araştırmacılar İçin Öneriler

- Benzer çalışmalar okul öncesi ve orta öğretim kurumları için de yapılabilir.
- Şu anda yürürlükte olan yönetici teftiş formlarında bulunan denetim alanları ve gözlenen davranışlara alternatif olarak yeni denetim alanları ve gözlenen davranışlar üzerinde çalışılabilir.
- Bu araştırmada Sivas il merkezindeki okullar evren olarak belirlenmiştir. Araştırma evreni daha da geliştirilerek ilçelere bağlı belde ve köylerdeki okullarda çalışma kapsamında incelenebilir.
- Fiziki yetersizlikleri olan okullarda okuyan öğrencilerle, fiziki yetersizlik sorunları yaşamayan okullardaki öğrencilerin başarı durumlarının karşılaştırılması şeklinde araştırmalar yapılabilir.

- Araştırmacılar etkili okul-veli işbirliğinin sağlanması için neler yapılabileceğini araştırabilirler.
- İlköğretim okullarında devamsızlık nedenleri bulmak ve devamsızlığı önlemeye yönelik çözümleri bulmak için araştırmalar yapılmalıdır

KAYNAKÇA

- Açıkalın, A. (1994). *Teknik ve Toplumsal Yönleriyle Okul Yöneticiliği*. No. 10. Ankara: Pegem Akademi.
- Ada, S. ve Baysal, N. (2009). *Türk Eğitim Sistemi, , Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, (Ed: Sefer Ada ve Nurdan Baysal).Ankara: Pegem Akademi.
- Aksu, İ. (2009). *Japonya Eğitim Sistemi, , Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*,(Ed: Sefer Ada ve Nurdan Baysal). Ankara: Pegem Akademi.
- Akyüz, Y. (2005). *Türk Eğitim Tarihi*, (9. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Alkan, A. (2007). *Danimarka Eğitim Sistemi, Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri*,(Ed: Ali Balcı). Ankara: Pegem Akademi.
- Arıcı, İ. (2009). *Avusturya Eğitim Sistemi, Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, (Ed: Sefer Ada ve Nurdan Baysal).Ankara: Pegem Akademi.
- Aslan, H. (2000). *İlköğretim Okullarında Yöneticilerin Yönetici Teftişine Konu Olan Görevlerin Değerlendirilmesi (Kahramanmaraş ili Örneği)* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, İ. (2005). *Öğretimde Denetim*. (1.Baskı).Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, M. (2007). *Çağdaş Eğitim Denetimi*. (5.Baskı). Ankara: Hatiboğlu.
- Barutcu, Ş. (2003). *Erzurum İli Merkez İlköğretim Okulu Müfettiş, Yönetici Ve Öğretmenlerinin Bakış Açısından "Yönetici Teftiş Formu`nda" Yer Alan*

Davranışların Önem Ve Gösterilme Düzeyi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Başar, H. (2000). *Eğitim Denetçisi*. (5. Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Başar, H. (2004). *Eğitim ve Okul Yöneticiliği El Kitabı*,(1.Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Başaran, İ. E. (2000). *Yönetim*,(3.Basım). Ankara: Feryal Matbaası.
- Başaran, E.İ. (1994). *Eğitime Giriş*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Bilir, M. (1992). Teftiş Sisteminin Yapı ve İşleyişi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, cilt: 25 sayı: 1, 243-256.
- Bursalıoğlu, Z. (2002). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı Ve Davranış*,(12.Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Bursalıoğlu, Z. (2005). *Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama*,(8.Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. (12.baskı.) Ankara: Pegem Akademi.
- Cerit, Y. (1996). *İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim-Öğretim Faaliyetlerini Geliştirme Etkinlikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Certel, S.S. (2009) *Finlandiya Eğitim Sistemi, Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ünelere Bir Bakış*, (Ed: Sefer Ada ve Nurdan Baysal). Ankara: Pegem Akademi.

- Çakırer, İ. (2010). *Türkiye Eğitim Denetim Sistemi ile Finlandiya Eğitim Denetim Sisteminin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Çığ, D. (2006). *İlköğretim Müfettişlerinin Denetim Sonunda Getirmiş Oldukları Önerilerin Yöneticiler Tarafından Yerine Getirilme Düzeyi ve Engelleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Demirel, Ö. (2000). *Karşılaştırmalı Eğitim*, Ankara: Pegem Akademi.
- Demirtaş, H. (2004). “İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Performanslarını Değerlendirme Ölçütleri”
http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_1571/1571_60800.pdf [Erişim Tarihi: 10 mart 2012]
- Ece, M. (2007). *İlköğretim Kurumları Kurum Teftiş Ölçütlerine İlişkin Bir Değerlendirme (Ankara İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdem, T. Y. (2009), Osmanlı Eğitim Sisteminde Teftiş, *Osmanlı Tarihi Araştırma Ve Uygulama Merkezi Dergisi* (sayı: 26 Güz 2009) Ankara.
- Erginer, A. (2007). *Avrupa Birliği Eğitim Sistemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1998). *Eğitime Giriş*. İstanbul: Alkım.
- EURYDICE (2005), *Avrupa'daki Eğitim Sistemleri*.
 < <http://www.megep.meb.gov.tr/indextr.html> > [Erişim Tarihi: 10 mart 2012]
- Gökçe, F. (1994). Eğitimde Denetimin Amaç ve İlkeleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10.sayı, s.73-78.

<<http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/199410FEYYAT%20G%C3%96K%C3%87E.pdf>> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2012]

Gökyer, N. (1997). *İlköğretim Okulları II. Kademe Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Yeterlik Alanlarına İlişkin Algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Güçlüol, K. (1985). *Eğitim Yönetimine Karar ve Örnek Olaylar*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Gültekin Mehmet (Belirsiz) “İspanya Eğitim Sistemi”

<http://taslak.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/70/files/ispanya22032012.pdf>

[Erişim Tarihi: 15 Mart 2012]

Gümüşeli, A. İ. (2004). *Eğitimde Denetleme ve Değerlendirmeye İlişkin Farklı Yaklaşımlar ve Türkiye’deki Denetim Sisteminin Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Öneriler*. Milli Eğitim Bakanlığı'nda Yeniden Yapılanma ve Eğitim Denetiminde Yeni Yaklaşımlar Paneli.

<http://www.agumuseli.com/dokumanlar/makale/denet_deger.pdf> [Erişim Tarihi: 5 Mart 2012]

Gürsel, M. (1997). *Okul Yönetimi*. Konya: Mikro Yayınları

Harman, M. (1998). *Sınıf Öğretmenlerine Uygulanacak Teftiş Form Önerisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

İlgar, L. (1996) *Eğitim Yönetimi Okul Yönetimi Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Beta Basın

İlğan, A. ve Kıranlı, S. (2007), Öğretmenlerin Sınıf İçi Etkinliklerinin Denetlenmesinde Klinik Denetim Modeli. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(40): 151-177.

- Jaffer, K. (2010). *School Inspection And Supervision In Pakistan: Approaches And Issues*. Prospects: Quarterly Review of Comparative Education, v40 n3 p375-392 Sep 2010. 18 pp.
<<http://ehis.ebscohost.com/eds/detail?vid=3&hid=6&sid=6be03a11-ae92-4c6da3d15a0e24bd192d%40sessionmgr114&bdata=Jmxhbmc9dHlmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#db=eric&AN=EJ902941>> [Erişim Tarihi: 20 Kasım 2012]
- Karabörk, M. (1998). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Denetimi* (Kocaeli İli Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kılıç, F. (2006). *İlköğretim Okullarında; Yönetici Teftişinde Kullanılmakta Olan Yönetici Teftiş Formuna Eklenen Ölçütlerin (yeterliklerinin), İlköğretim Müfettişleri ve Okul Yöneticileri Tarafından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koçer, H. A. (1970). *Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu Ve Gelişim*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Korkmaz, İ. (1998). *İlköğretim Okulu Müdürlerinin Müfettişlerin Yönetici Teftiş Ve Değerlendirme Etkinliklerine İlişkin Görevleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Korkmaz, T. ve Karadağ, E. (2009). *İspanya Eğitim Sistemi; Eğitim Yapıları Ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*,(Ed.Sefer Ada,Nurdan Baysal).Ankara: Pegem Akademi.
- Kunduz, E. (2007). *İlköğretim Müfettişlerinin Çağdaş Eğitim Denetimi İlkelerine ve Kliniksek Denetime Yönelik Davranışlarına İlişkin Öğretmen Algıları* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,İstanbul.

Lee, J.C. Ding, D. Song, H. (2008). *School Supervision And Evaluation In China: The Shanghai Perspective*. Quality Assurance in Education: An International Perspective; May 2008, Vol. 16 Issue 2, p148-163, 16p

<<http://ehis.ebscohost.com/eds/detail?vid=5&hid=109&sid=6be03a11-ae92-4c6da3d15a0e24bd192d%40sessionmgr114&bdata=Jmxhbmc9dHlmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#db=eric&AN=EJ796593>> [Erişim Tarihi: 20 Kasım 2012]

McCrone, T. vd. (2006). *Evaluation Of Impact Of Section 5 Inspections*. National Foundation for Educational Research. 122 pp.
<<http://ehis.ebscohost.com/eds/detail?vid=7&hid=1&sid=6be03a11-ae92-4c6da3d15a0e24bd192d%40sessionmgr114&bdata=Jmxhbmc9dHlmc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#db=eric&AN=ED502374>> [Erişim Tarihi: 20 Kasım 2012]

MEB. (1961). *İlköğretim ve Eğitim Kanunu*, 12 Ocak 1961 tarih ve 10705 sayılı Resmi Gazete,

<<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10705.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10705.pdf>> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2012]

MEB. (1973). *Milli Eğitim Temel Kanunu*, 24 Haziran 1973 tarih ve 14574 sayılı Resmi Gazete,

<<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/14574.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/14574.pdf>> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2012]

MEB. (1991). *İlköğretim Kurumları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi*, 28 Ekim 1991 tarih ve 2346 sayılı Tebliğler Dergisi,

<<http://www.bekirhoca.com/ogretmen/icerik/a0333.htm>> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2012]

MEB. (1993-a). *Teftiş Kurulu Yönetmeliği*.

<<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/108.html>> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2012]

MEB. (1993-b). *Teftiş Kurulu Tüzüğü*.

<<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/72.html>> [Erişim Tarihi: 21 Ocak 2012]

MEB. (1999). *İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği*. <<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/55.html>> [Erişim Tarihi: 21 Ocak 2012]

MEB. (2001). *İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi*. <<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/54.html>> [Erişim Tarihi: 22 Ocak 2012]

MEB. (2010). *5984 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*. 13 Haziran 2010 tarih ve 27610 sayılı Resmi Gazete, <<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/06/20100613.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/06/20100613.htm>> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2012]

MEB. (2011-a). *Eğitim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği*. 24 Haziran 2011 tarih ve 27974 sayılı Resmi Gazete,

<<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/06/20110624-1.htm>> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2012]

MEB. (2011-b). 652 sayılı KHK, *Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevlerine Dair Kanun Hükmünde Kararname*. 14 Eylül 2011 tarih ve 28054 sayılı Resmi Gazete,

<<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914.htm>> [Erişim Tarihi: 10 Mart 2012]

Memduhoğlu, H. B. (2008). Türkiye ve Avusturya Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 3.

Oktaç, F. (1999). *Denetim Alt Sistemleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*, Ankara.

Okutan, M. (1996). “İlkokullarda Kurum Teftişinin Değerlendirilmesi” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Olgun, R. (2005). “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Müdür Ve Müdür Yardımcılarının İlköğretim Müfettişlerinin Yapmış Olduğu Denetim Etkinliklerine İlişkin Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Özdemir, T. (2001). *Çağdaş ve Demokratik Eğitimde Teftiş*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Özenç, E.G.(2009). Almanya Eğitim Sistemi; *Eğitim Yapıları Ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, (Ed.Sefer Ada, Nurdan Baysal). Ankara: Pegem Akademi.

Özmen, F. ve Yasan, T. (2007) Türk Eğitim Sisteminde Denetim Ve Avrupa Birliği Ülkeleri İle Karşılaştırılması, *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*.

- Öztürk, Ş. (2009). *İlköğretim Okullarının Kurum Denetiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Müfettiş Ve Okul Müdürü Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Pehlivan, F. (2007). *Türkiye, Fransa ve İngiltere Eğitim Sistemlerinde Öğretimsel Etkinliklerin Denetiminin Yapısal Olarak Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Sağlam, M. (1999). Avrupa Ülkelerinin Eğitim Sistemleri, *Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1147* Eskişehir.
- Schein, E. (1976). *Örgütsel Psikoloji*. (Çev. Aylin Sağıtör, Şan Özalp), Eskişehir: Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Basımevi.
- Sönmez, V. (2005). *Eğitim Felsefesi*, Ankara: Anı.
- Su, K. (1974). *Türk Eğitiminde Teftişin Yeri ve Önemi*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Seçkin, N. (1998). *Denetime Yeni Bir Yaklaşım: Sanatsal Denetim*. Türkiye’de Eğitim Yönetimi. Prof. Dr. Ziya Bursalıoğlu’na Armağan. (Edt: H. Taymaz ve M. Hesapçioğlu). İstanbul: Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları.
- Şahenk, S. S. (2009). Fransa Eğitim Sistemi, *Eğitim yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, (Ed: Sefer Ada ve Nurdan Baysal). Ankara: Pegem Akademi.
- Şahin, S. (2005). İlköğretim Okullarında Uygulanan Öğretmen Teftiş Formlarının Yeterliliğinin Değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt: 15, Sayı: 1, Sayfa: 113-124 , Elazığ.

- Şahin, S. (2009). Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi; *Eğitim Yapıları Ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, (Ed. Sefer Ada, Nurdan Baysal). Ankara: Pegem Akademi.
- Tanrıkulu, D. D. (2009). Rusya Eğitim Sistemi; *Eğitim Yapıları Ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, (Ed.Sefer Ada,Nurdan Baysal). Ankara: Pegem Akademi.
- Taymaz, H. (1997). *Eğitim Sisteminde Teftiş*, Ankara: Takav Matbaası.
- Telci, M. A. (2007). Japon Eğitim Sistemi, *Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri*, (Ed.Ali Balcı). Ankara: Pegem Akademi.
- Toprakçı, E. (2008). *Sınıfa Dayalı Yönetim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Toprakçı, E. (2004). *Sınıf Örgütünün Yönetimi*. Ankara: Ütopya.
- Turan, H. (1999). *İlköğretim Okulları Müfettişleri Kurum Denetimin Etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uras, M. (2008). Eğitimin Toplumsal Temelleri (s:216-272). (Editör: Erdal Toprakçı) *Eğitilimine Giriş*, Ankara: Ütopya.
- Ünal, A vd. (2011). *İlköğretim Müfettişlerinin Öğretim Yılı Sonu Raporlarına Göre Konya İli Eğitim Sorunlarının Değerlendirilmesi*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi 2011, Cilt 17, Sayı 2, ss: 247-276.
- Varış, F. vd. (1991). *Eğitim Bilimlerinde Çağdaş Gelişmeler*, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir.
- Yalçın, M. (2001). *İlköğretim Okullarında Kurum Teftişinde Karşılaşılan Sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Yalçınkaya, M. (1992). Denetimde İletişim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 25 Sayı: 1,s.s: 211-219.
- Yavuz, Y. (1995). *Öğretmenlerin Denetim İlkelerini Klinik Denetim Açısından Değerlendirmeleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi
- Yılmaz, K. (2007). İtalya Eğitim Sistemi: *Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri*, (Ed: Ali Balcı). Ankara: Pegem Akademi
- Yılmaz, K. (2004) Sanatsal Denetim, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Sayı: 38 s.s: 292-311
- Yıldırım, İ. ve Koçak, Ş. (1994). *Eğitim Denetiminde İlköğretim Müfettişleri Yetiştirilmesi ve Sorunları*,
- <<http://www.cu.edu.tr/insanlar/kocaks/ilk%C3%B6ğretim%20m%C3%BCfetti%C5%9Fleri.htm>> [Erişim Tarihi: 01 Mart 2012]
- Yıldırım, A. (2006). *İlköğretim Müfettiş Yardımcılarının Yetiştirilmesi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 16. ISSN 1302-1796
- <http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler/Atilla%20YILDIRIM/YILDIRIM,%20Atilla.pdf> [Erişim Tarihi: 5 Mart 2012]
- Yıldırım, M. C. (2009). *Yapılandırmacı Öğrenme Paradigması İlkeleri Açısından İlköğretim Okullarında Öğretimsel Denetim Uygulamalarının Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

EKLER

EK-1 Araştırma İzni

T.C.
SİVAS VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.58.20.02-605.01-
Konu : Araştırma İzni.
(Yük.Lis.Öğr. Behiye ERTAŞ)

11.01.2012 938

VALİLİK MAKAMINA

İlgi :a)Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b)Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 04/01/2012 Tarihli ve B.30.2.CUM.0.41.00-17 Sayılı Yazısı.
c)Valilik Makamının 26/08/2011 Tarihli ve B.08.4.MEM.0.58.20.02-605-20690 Sayılı Onayı.

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Behiye ERTAŞ, "İlköğretimde Denetim Raporlarının Değerlendirilmesi" konulu tez çalışması kapsamında, ilimiz merkez ve ilçelerde bulunan ilköğretim okullarında görevli idarecilere yönelik anket uygulaması yapmak istemektedir.

İlgi (b) yazı ekindeki anket formu, Valilik Makamının İlgi (c) Onayı ile oluşturulan Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiş olup anketin, ilimiz merkez ve ilçelerde bulunan ilköğretim okullarında görevli idarecilere uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Çetin ÖZDEMİR
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
11/01/2012

Adem YILDIRIM
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

 Muhsin Yazıcıoğlu Bulvarı No:23 58020 SİVAS
Telefon : 0346 228 48 00 / 165
Belgegeçer : 0346 227 06 39
İnternet : http://sivas.meb.gov.tr
E-Posta : arge58@meb.gov.tr ; istatistik58@meb.gov.tr
Ayrıntılı Bilgi İçin : Alper EYİNÇ / AR-GE / ASKE / Öğretmen

EK-2 Anket Formu

Değerli Katılımcı,

Bu bilgi toplama aracı, bilimsel bir araştırma için hazırlanmıştır. Elde edilen bilgiler başka bir amaçla kullanılmayacaktır.

Çalışma, Sivas il sınırları içerisinde görev yapan tüm okul müdür ve müdür yardımcılarının görüşleri üzerinden yürütülecektir. Bu çalışmanın amacı, okul müdürlerinin görüşlerine dayanarak, ilköğretim kurumlarında gerçekleştirilen kurum denetimlerinin ne düzeyde yapılmaktadır? ” sorusuna yanıt almaktır.

İlginiz ve değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Cumhuriyet Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Araştırmacı
Behiye ERTAŞ

LBÖLÜM

Görevli Olduğunuz Okul(*):

Okulunuzun Bulunduğu Merkez: () İl Merkezi ilçe merkezi() () Belde () Köy

Görev Ünvanınız: () Müdür () Müdür yardımcısı

Cinsiyetiniz: Bayan() Erkek()

Şu Andaki Görevinizdeki Kıdeminiz: () 0-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16 yıl ve üstü

Kaç kez denetim geçirdiniz?

Öğretmenlik Alanınız: () Sınıf öğretmeni () Sayısal Alanlar () Sözel Alanlar () Diğer

Kurum Tipiniz: () A Tipi () B Tipi () C Tipi

Denetimin gerekliliğine inanıyor musunuz?() Evet () Hayır

Mezuniyet alanınız: () Eğitim Fakültesi () Diğer

Çalıştığınız okuldaki Öğretmen sayısı:

Çalıştığınız okuldaki öğrenci sayısı:

(*)Görevli olduğunuz okulu lütfen belirtiniz. Bu bilgi araştırmacının veri toplama kolaylığı sağlaması amacıyla gereklidir. Başka amaç için kullanılmayacaktır.

II. BÖLÜM

		Hi	Az	Kı	Ço	Ta
Kurumun Fiziki Durumu	1)Okulun fiziki koşullarının (yönetim odaları, derslikler, laboratuvarlar lavabo vb. yerlerin) ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	2)Yangından korunma ve sivil savunma önlemlerinin alınması, ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	3)Kurumun fizikî yapısında yapılacak değişiklikler için gerekli izin alınması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	4)Genel temizliğe ve düzene gereken ilginin gösterilmesi, ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	5)Mevcut eşya, ders araç ve gereçlerinin bakımına ve düzenine gereken ilginin gösterilmesi, ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	6)Okul, sınıf ve bölümlerinin adlarının levhalara yazılıp uygun yerlere asılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	7)Okul çevre duvarının düzenlenmesi ve okul bahçesinin ağaçlandırılması, ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	8)Okul bahçesinin uygulama bahçesi ve sportif etkinlikler için düzenlenmesi, ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	9)Türk Bayrağı ile ilgili yasal gerekleri uygulama ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	10)Atatürk ve şeref köşelerini hazırlama, ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	11)Derslik ve koridorların mevzuatına ve hizmetin niteliğine göre düzenlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	12)Kurum teftiş raporlarının bulunduğu teftiş dosyasının tutulması, saklanması ile ilgili yapılan iş ve işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	13) Koruyucu güvenlik dokümanı hazırlanması ile ilgili yapılan iş ve işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	14)Sosyal, kültürel etkinliklerin düzenlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					

	15) Sportif etkinliklerin düzenlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	16)Törenler, anma ve kutlama etkinlikleri ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	17)Rehberlik ve sosyal kulüp çalışmaları ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	18)Ünitelendirilmiş yıllık plan, günlük ve ders plânlarının hazırlanması ve uygulanması, ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	19)Ders dağıtım çizelgelerinin hazırlanması ve uygulanması, ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	20)Seçmeli derslerin belirlenmesinde okul ve çevre koşulların dikkate alınması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	21)Ders araç ve gereçlerinin sağlanması, bakımı ve korunması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	22)Okul ve sınıf kitaplıklarının oluşturulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	23)Özel eğitim gerektiren çocukların eğitiminde alınması gereken önlemler ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	24)Özel eğitim uygulamalarına yer verilmesi ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	25)Öğretmenler, zümre öğretmenler ve şube öğretmenler kurulu çalışmaları ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	26)Okul çevre ilişkileri, aile ziyareti yapılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	27)Okul aile birliği, okul, sınıf ve veli toplantısının yapılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	28)OGYE ekibinin kurulması ve faaliyetlerde bulunması ile ilgili yapılan iş ve işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
Öğrenci işleri	29)Öğrenci kayıtları, okullar arası öğrenci yer değiştirme işlemlerinin mevzuatına uygunluğu ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	30)Öğrenci ve öğretmenlerin nöbet çizelgelerini ve görev talimatını hazırlama ve uygulama ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	31)Sınıf geçme defteri, yıl sonu ve ağırlıklı yıl sonu notları ile yıl sonu başarı ortalaması ve ağırlıklı yıl sonu başarı ortalamalarının işlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					

	32)Diploma, karne, kurs belgesi, takdirname, teşekkür, yoklama fişleri, sicil, rapor, kayıt silme, dosya isteme-gönderme ile ilgili işlerin gereğince yürütülmesinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	33) Dönem ve sınav çizelgelerinin temiz ve doğru bir biçimde düzenlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	34) Sınıfını geçen ve sınıf tekrarına karar verilen öğrencilerle ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	35) Zümre ve şube öğretmenler kurulu tutanaklarının kuralına uygunluğu, sınıf geçme durumlarının öğrencilere duyurulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	36)Öğrencilerin sınıf geçme durumlarının öğrencilere duyurulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	37) Müzik ve Beden Eğitimi derslerinden sorumlu olmayan öğrencilere ilişkin işlemler ve öğrenci istatistiklerinin izlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	38) Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi durumu ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	39)Rehberlik hizmetleri verilen öğrenci sayısının belirlenmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	40)BEP Planlarının hazırlanması ve uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
Personel ve Büro İşleri	41)Kurumlarda tutulması gerekli defter, dosya ve kayıtların kuralına uygun tutulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	42)Yazışmalarda desimal dosya sisteminin kullanılması, uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	43)Resmî yazışma kurallarının uygulanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	44)Duyurular dosyası tutulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	45)Öğretmen, memur ve diğer personel için devam-devamsızlık defterlerinin kuralına uygun tutulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	46)Personel izin defteri tutulması ile ilgili yapılan iş ve işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	47)Öğretmen, memur ve diğer personel için kuralına uygun kişisel (özlük) dosyalarının tutulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	48) Öğretmenlerin, yöneticilerin ve diğer personelin işe başlayış ve ayrılışlarının ilgili makamlara bildirilmesi ile					

	ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	49) Ders dağıtım çizelgelerinin Kasım ayı başında, öğretim yılı içerisinde yönetici ve öğretmenlerin ders saatlerinde yapılan değişikliklerin il veya ilçe millî eğitim müdürlüğüne zamanında bildirilmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	50) Aday memurların yetiştirilmelerinin ilgili mevzuata uygunluğu ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	51) Yöneticiler, öğretmenler ve diğer personel arasında iş bölümü ve görevlerin değişmesi yapılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	52) Kalorifer dairesi, kantin ve benzeri yerlerde çalışan personelin kurum özelliğine göre belirlenen aralıklarla kontrollerinin yaptırılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	53) Yönetici tarafından personelin çalışmalarını ders denetimlerini izleme defterinin tutulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	54) Öğretmen, yönetici, memur ve hizmetlilerinin özlük ve atama işlerinin zamanında kuralına uygun olarak yürütülmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	55) Görevlilerin haftalık ders saatlerine ve branşlarına uygun biçimde çalıştırılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	56) Rehber öğretmenlerin mevzuatına uygun çalıştırılması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	57) Ders saati karşılığı çalıştırılan öğretmenlerin ders saatlerinin Bakanlar Kurulu Kararına uygun olması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	58) Personel nöbet çizelgesinin ve nöbet defterinin hazırlanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
Hesap, Ayniyat ve Döner Sermaye İşleri	59)Kurumlarda; bütçe önerilerinin yapılmış olması, ödenek defterlerinin tutulması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	60) İhale yolu ile yapılan satın almaların mevzuata uygunluğu ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	61)Teslim alma, sayım komisyonlarının çalışmalarının kuralınca yürütülmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	62) Ücretli okutulan dersleri gösteren aylık çizelgelerin kuralına uygun hazırlanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					
	63) Ana sınıfı ücretlerinin kuralına uygun toplanması ve harcanması ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?					

	64) Kooperatif veya kantin hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yapılan işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?						
Demirbaş işleri	65) Taşınır Mal yıl sonu işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?						
	66) Taşınır işlemlerinde özelliklerine göre defterlerin tutulması (Tüketim malzemeleri defteri, Dayanıklı taşınırlar defteri, Müze defteri, Kütüphane Defteri) ile ilgili işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?						
	67)Okullardaki taşınır işlemlerinde, işlem türüne göre, yönetmelikte geçen belge ve cetveller tutulması(TİF fişleri, Zimmet Fişleri, Taşınır istek belgesi vs.)ile ilgili yapılan iş ve işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?						
	68)Demirbaşlar üzerine barkot numaralarının yapıştırılması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?						
	69)Demirbaş listelerinin çıkartılıp asılması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?						
	70)Demirbaş sayım işlemlerinin mevzuata uygun yapılması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?						
	71)Devir teslim işlemlerinin mevzuata uygun yapılması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?						
	72)Demirbaşların kayıt ve düşüm işlemlerinin mevzuata uygun yapılması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?						
	73) Sınıflardaki eşyaların öğretmenlere zimmetlenmesi ile ilgili işlemlerin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?						
	74)Ortak kullanım alanlarındaki (Öğretmenler Odası, B.T.S., kütüphane vs.) eşyaların ortak kullanım alanına verilmiş olması işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?						
	75)Tüketim malzemelerinin kullanılanlarının sistemden düşme işlemlerinin ne derece denetlendiğini düşünüyorsunuz?						

Ekleme istediğiniz görüş ve düşünceleriniz varsa lütfen belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EK 3 : Katılımcı Görüşme Formu

Değerli Katılımcı,

Bu bilgi toplama aracı, bilimsel bir araştırma için hazırlanmıştır. Elde edilen bilgiler başka amaçla kullanılmayacaktır.

Çalışma Sivas ili sınırları içerisinde görev yapan tüm okul müdürlerinin görüşleri üzerinden yürütülecektir. Bu çalışmanın amacı İlköğretim okullarında gerçekleştirilen denetimlerde yönetici görüşlerine göre “kurum denetim boyutları” ne düzeyde denetlenmektedir? sorusuna yanıt almaktır. Bu sebeple geçirmiş olduğunuz kurum denetimlerini göz önünde bulundurarak cevaplamanız beklenmektedir.

İlginiz ve değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

1. Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde;

a)Kurumunuzun fiziki durum denetiminde daha çok hangi alanlarda denetim yapılmaktadır?

b)Fiziki durum denetlenmesine ilişkin önerileriniz nelerdir?

2. Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde;

a)Kurumunuzun eğitim öğretim durumu denetiminde daha çok hangi alanlarda denetim yapılmaktadır?

b) Eğitim öğretim durumu denetimlerine önerileriniz nelerdir?

3. Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde;

a)Kurumunuzun büro ve personel işlerinin denetimi daha çok hangi alanlarda yapılmaktadır?

b) Büro ve personel işlerinin denetimine ilişkin önerileriniz nelerdir?

4. Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde ;

a)Kurumunuzun öğrenci işlerinin denetiminde daha çok hangi alanlarda denetim yapılmaktadır?

b) Öğrenci işlerinin denetimlerine ilişkin önerileriniz nelerdir?

5. Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde;

a)Kurumunuzun hesap,avniyat ve döner sermaye işleri denetiminde daha çok hangi alanlarda denetim yapılmaktadır?

b) Hesap,avniyat ve döner sermaye işleri denetimlerine ilişkin önerileriniz nelerdir?

6.Denetmenler tarafından yapılan denetimlerde ;

a)Kurumunuzun demirbaş işleri denetiminde daha çok hangi alanlarda denetim yapılmaktadır?

b) Demirbaş işleri denetimlerine ilişkin önerileriniz nelerdir?